

**T.C.
YOZGAT BOZOK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
Sosyoloji Anabilim Dalı**

Büşra AKÇIL

**YOZGAT'TA ÇALIŞAN BEKÂR KADINLARIN ŞİDDET
ALGISI**

Yüksek Lisans Tezi

**Danışman
Dr. Öğr. Üyesi Esra GEDİK**

Yozgat-2019

**T.C.
YOZGAT BOZOK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
Sosyoloji Anabilim Dalı**

Büşra AKÇIL

**YOZGAT'TA ÇALIŞAN BEKÂR KADINLARIN ŞİDDET
ALGISI**

Yüksek Lisans Tezi

**Danışman
Dr. Öğr. Üyesi Esra GEDİK**

Yozgat-2019

YOZGAT BOZOK ÜNİVERSİTESİ

TEZ ONAY FORMU

T.C.
YOZGAT BOZOK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Enstitümüzün Sosyoloji Anabilim Dalı Tezli Yüksek Lisans 80110916003 numaralı öğrencisi Büşra AKÇIL'ın hazırladığı “Yozgat'ta Çalışan Bekâr Kadınların Şiddet Algısı” başlıklı tezi ile ilgili tez savunma sınavı, Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliği'nin ilgili maddeleri gereğince 24/10/2019 Perşembe günü saat 11:00'da yapılmış, tezin onayına oy birliği/oy çokluğu ile karar verilmiştir.

Başkan : Doç.Dr. İbrahim MAZMAN

Jüri Üyesi : Dr.Öğr.Üyesi Esra GEDİK

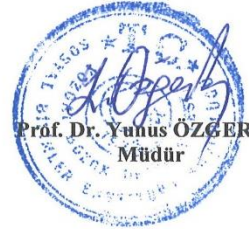
(Danışman)

Jüri Üyesi : Dr.Öğr.Üyesi Hülya ÇAKIR

ONAY:

Bu tezin kabulü, Enstitü Yönetim Kurulu'nun/...../..... tarih ve sayılı Enstitü Yönetim Kurulu Kararı ile onaylanmıştır.

18.11.2019

TEZ BEYANI

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum “**Yozgat’ta Çalışan Bekâr Kadınların Şiddet Algısı**” adlı çalışmamın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım kaynakların kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

...../...../2019

Büşra AKÇİL

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
TEZ ONAYI.....	ii
TEZ BEYANI	iii
İÇİNDEKİLER	iv
ÖZET.....	vii
ABSTRACT.....	viii
KISALTMALAR LİSTESİ.....	ix
ŞEKİLLER LİSTESİ	x
TABLolar LİSTESİ.....	xi
ÖNSÖZ	xii
BÖLÜM I.....	1
GİRİŞ	1
1.1. Araştırmanın Problemi	1
1.2.Araştırmanın Konusu	3
1.3.Araştırmanın Amacı	4
1.4.Araştırmanın Sınırlılıkları	4
1.5.Araştırmanın Yöntemi.....	4
1.5.1. Araştırma Bölgesinin Seçimi	6
1.5.2. Örneklem.....	7
1.5.3. Veri Toplama Teknikleri.....	8
1.5.4. Görüşme Formunun Hazırlanması	8
1.5.5. Görüşme Formunun Uygulanması	8
1.5.6. Araştırmada Karşılaşılan Güçlükler	9

1.5.7. Verilerin Çözümü ve Yorumlanması	9
BÖLÜM II.....	10
KAVRAMSAL ÇERÇEVE	10
2.1 ŞİDDET KAVRAMI	10
2.2 SOSYOLOJİDE ŞİDDET KAVRAMI.....	11
2.3. KADINA YÖNELİK ŞİDDET VE TÜRLERİ.....	13
2.3.1 Fiziksel Şiddet.....	15
2.3.2 Psikolojik Şiddet	16
2.3.3 Cinsel Şiddet	16
2.3.4 Ekonomik Şiddet.....	18
2.3.5. Flört şiddeti	18
2.4.KADINA YÖNELİK ŞİDDETİN TOPLUMSAL CİNSİYET VE FEMİNİST TEORİ ÇERÇEVESİNDE DEĞERLENDİRİLMESİ.....	19
2.4.1. Toplumsal Cinsiyet Çerçevesinde Kadına Yönelik Şiddetin Değerlendirilmesi	20
2.4.2. Feminist Teori Çerçevesinde Kadına Yönelik Şiddetin Değerlendirilmesi...25	
2.5. TÜRKİYE’DE AİLE ve KADIN.....	26
2.5.1 Türk Toplumsal Yapısının ve Yaşam Tarzının Değişmesi	27
2.5.2 Sosyo-Ekonomik Faktörler	29
2.5.3 Eğitim Düzeyi	30
2.5.4 Toplumsal Cinsiyete Dayalı İş Bölümü	31
2.5.5 Ataerkil Aile ve Toplum Yapısı.....	32
2.5.6 Kadına Yönelik Şiddet ile İlgili Kurumlar.....	32
2.5.6.1 Kadın, Çocuk ve Özürlü Sosyal Hizmetler Danışma Hattı.....	33
2.5.6.2 Sağlık Kuruluşları	33
2.5.6.3 İl Sosyal Hizmetler Müdürlükleri	33

2.5.6.4 Kadın Sığınma Evleri/Konukevleri.....	34
2.5.6.5 Karakollar ve Jandarma Merkezleri	35
2.5.6.6 Cumhuriyet Savcılıkları	35
2.5.6.7 Kadın Danışma Merkezleri	35
2.5.7 Kadına Yönelik Şiddet ve Yasal Düzenlemeler.....	36
2.5.8 Kadına Yönelik Şiddet ile Mücadele Eylem Planları	37
2.5.8.1 Ulusal Eylem Planı (2007-2010).....	37
2.5.8.2 Ulusal Eylem Planı (2012-2015).....	37
2.5.8.3 Ulusal Eylem Planı (2016-2020).....	38
BÖLÜM III	40
ARAŞTIRMANIN BULGULARI VE TARTIŞMA	40
3.1 KATILIMCILARIN CİNSİYET ALGILARI	40
3.2 KATILIMCILARIN AİLE ORTAMI VE YAPISI	44
3.3 KATILIMCILARIN ŞİDDET HAKKINDAKİ FARKINDALIKLARI	47
3.4. ŞİDDET VE GÜÇ İLİŞKİSİ.....	49
3.5 ÇOCUKLUK DÖNEMİ VE AİLE İÇİ ŞİDDET.....	51
3.6 AİLENİN CİNSİYET SOSYALİZASYONUNA ETKİSİ.....	53
3.7 ŞİDDET SOSYO-EKOMONİK DÜZEY İLİŞKİSİ.....	54
3.8. ŞİDDETİN YASAL BOYUTU	57
3.9 KADINA YÖNELİK ŞİDDET VE KORUNMA YOLLARI	59
SONUÇ	63
KAYNAKÇA.....	69
EKLER.....	81
ÖZGEÇMİŞ	85

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

YOZGAT'TA ÇALIŞAN BEKÂR KADINLARIN ŞİDDET ALGISI

Büşra AKÇIL

DANIŞMAN : DR. ÖĞR. ÜYESİ ESRA GEDİK

YOZGAT BOZOK ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

SOSYOLOJİ ANA BİLİM DALI

JÜRİ: Doç. Dr. İbrahim MAZMAN
Dr. Öğr. Üyesi Esra GEDİK
Dr. Öğr. Üyesi Hülya ÇAKIR

Günümüzde toplumsal sorunlardan bir tanesi ve belki en önemlisi kadına yönelik şiddettir. Kadınların şiddete maruz kalması ise yine toplumsal yapının genetiği ile ilgili ve genelde ataerkil toplumların karakteristik özelliği şeklinde yorumlanabilir.

Bu araştırmanın amacı aile içinde şiddete maruz kalan kadınlara yönelik sosyolojik bir araştırma yapmaktır, bu amaçla kadına yönelik şiddet olgusunu açıklarken öncelikle şiddetin tanımlarını yapmak ve şiddetin türlerini, yöntemlerini ve kadına yönelik şiddet ile ilgili araştırmaları göz önüne koymaktır. Kadınların şiddet uygulamaları ile yaşadıkları olumsuzlukları ve bu olumsuzlukları hafifletecek olan kuruluşları tanıtmaktır. Araştırmanın en önem arz eden yönü bu konunun sadece şiddete maruz kalan bireyleri tek tek bireysel olarak ilgilendiren bir konu olmaktan çok toplumu ilgilendirmesi ve her ne kadar aile içinde yaşanıyor olsa da toplumsal bir sorun haline gelmesidir. Çünkü sağlıklı bir toplum ancak sağlıklı ailelerin varlığı ile mümkündür. Bu çalışmanın spesifik amacı ise, Yozgat ilinde çalışan bekâr kadınların şiddet konusundaki farkındalıklarının anlaşılmasıdır.

Anahtar Kelimeler: Şiddet, Kadına Yönelik Şiddet, Aile İçi Şiddet

2019, 85 Sayfa+ XII

ABSTRACT

MASTER THESIS

VIOLANCE PERCEPTIONS OF SINGLE WOMEN WHO ARE WORKING IN YOZGAT

Büşra AKÇIL

SUPERVISOR: ASSIST.PROF. DR. ESRA GEDİK

YOZGAT BOZOK UNIVERSITY INSTITUTE OF SOCIAL SCIENCES

DEPARTMENT OF SOCIOLOGY

**Jury: Assoc.Prof.Dr. İbrahim MAZMAN
Assist.Prof. Dr. Esra GEDİK
Assist.Prof. Dr. Hülya ÇAKIR**

Today, it is one of the social problems and perhaps the most important is the violence against women. The exposure of women to violence can also be interpreted as the characteristic of the social structure and the characteristic characteristics of the patriarchal societies in general.

The aim of this study is to conduct a sociological research on women who are exposed to violence in the family, in order to explain the violence against women and to consider the types of violence and the violence related to violence. The aim of this course is to introduce the disadvantages of women with violence practices and organizations that will ease these negativities. The most important aspect of this research is that this issue concerns not only the individual who is exposed to violence, but also the society rather than the individual. Because a healthy society is only possible with the presence of healthy families. The specific aim of this study is to understand the awareness of single women working in Yozgat on violence.

Keywords: Violence, Violence Against Women, Domestic Violence

2019-85 Pages +XII

KISALTMALAR LİSTESİ

SHÇEK	: Sosyal Hizmetler Çocuk Esirgeme Kurumu
TDK	: Türk Dil Kurumu
TEPAV	: Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
UNDP	: Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı
WEF	: Dünya Ekonomik Forumu
WHO	: Dünya Sağlık Örgütü

ŞEKİLLER LİSTESİ

Sayfa

Şekil 2. 1: Türkiye Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği Endeksi	21
Şekil 2. 2: Türkiye’de toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin genel resmi (2012-2015)	23

TABLULAR LİSTESİ

Sayfa

Tablo 1. 1. Katılımcılara ait demografik veriler.....	7
Tablo 2. 1: Türkiye toplumsal cinsiyet eşitsizlik endeksine göre en eşitlikçi 10 il.....	22
Tablo 2. 2: Türkiye toplumsal cinsiyet eşitsizlik endeksine göre en eşitsizliğin en yüksek olduğu 10 il	22
Tablo 2. 3: Çeşitli demografik verilere göre kadına yönelik şiddet (%)	29
Tablo 2. 4: Cinsiyete göre okuma-yazma ve istihdam oranları	30

ÖNSÖZ

Çalışmamın gerçekleştirilmesinde, bilgilerini benimle paylaşan, danıştığım her aşamada değerli zamanını ayırıp sabırla ve büyük bir özenle çalışmamı inceleyip geri dönüş sağlayan, her zaman ne olursa olsun rahatlıkla arayabildiğim, gerek iş hayatımda gerek öğrencilik hayatımda her daim deneyimlerini ve tecrübelerini benimle paylaşan, araştırmamın tüm aşamalarında her zaman yanımda olan ve beni her adımda destekleyip yönlendiren tez danışmanım Sn. Dr.Öğretim Üyesi Esra GEDİK'e teşekkürlerimi bir borç biliyor ve şükranlarımı sunuyorum.

Yozgat iline atanmanın bana kazandırdığı en kıymetli kadim dostum, beni hiç yalnız bırakmayan, her sıkıntıda yanımda olan, anket aşamasında katılımcılara ulaşmak için elinden geleni yapan ve ileride iş hayatında çok başarılı olacağına inandığım İrem BULUTve ailesine, yaptığımız tartışmalarla tezimin oluşmasında bana yol gösteren eksik kaldığım yerleri tamamlamamı sağlayan, yollarımızın geç kesiştiği ancak çabuk ayrıldığı, unutulmayacak kadar güzel dostluk kurduğumuz ve anılar biriktirdiğimiz Eyüp Şahin AVCI'ya ve Samet ŞEKER'e teşekkürlerimi sunarım. Tüm karşılaştığım zorluklarda yanımda olan, bana hayatta gerçek sevginin var olduğunu hissettiren, insanlara ve dünyaya karşı kaybettiğim güvenimi geri kazandıran, iyi şeylerin var olduğunu bana gösteren, çalışmalarımında her zaman yanımda olan, tezimi bitirmek için sürekli destekleyen, enerjisine ve neşesine hayran kaldığım eşim Ozan AKÇİL'a, dünyaya sizin çocuğunuz olarak gelmenin bir şans olduğunu düşündüğüm, bu yaşıma kadar beni hiç üzmeden ve kırmadan yetiştiren, eğitim hayatım boyunca maddi ve manevi desteğini benden esirgemeyen, dürüstlük, adalet kavramlarını bana öğreten ve her zaman onurlu bir hayat sürmemi sağlayan babam Hayri UZUNER'e ve gözlerime bakarak beni anlayan, üzerimizi sevgisiyle örten, üniversite ve çalışma hayatım boyunca üzerimize titreyerek yaşımız kaç olursa olsun bebek gibi ilgilenen annem Hatice UZUNER'ene kadar teşekkür etsem az kalacaktır. İyi ki varsınız...

BÖLÜM I

GİRİŞ

Kadına yönelik uygulanan şiddet son derece yaygın bir toplumsal meseledir. Bu sorun yalnızca ülkemizde değil, dünyanın her yerinde karşılaşılan, yaş ve statü fark etmeksizin pek çok kadına yaşatılan insan hakları ihlalidir. Aile içi şiddetten bahsederken ilk olarak eşe uygulanan şiddet akla gelmektedir. Bu, erkeğin kadına uygulamış olduğu şiddet olarak karşımıza çıkmaktadır. Kadına uygulanan şiddetin temelinde cinsiyet ayrımcılığı¹ söz konusudur. Fakat, bu hususların toplum açısından mahrem sayılması sebebiyle; konu hakkında geniş çalışmalar yapılamamış, konuya ilişkin literatür sınırlı kalmıştır. Bu çalışmada, aile içi şiddetin, özellikle kadına yönelik şiddetin, irdelenmesi toplum üzerindeki etkileri ve sorunun çözümü için yapılması gerekenler ortaya konulmaya çalışılacaktır. Aile içi şiddetin nedenlerinin yanında şiddete uğrayan kadında bırakmış olduğu izlere, şiddet mağduru kadının hayatındaki değişikliklere ve toplumsal yaşamda durduğu yere de dikkat çekmek araştırmanın bir diğer hedefidir. Kadınların şiddet türlerinden bir veya birkaçına uğramaları endişesi de bu durumu doğrulamaktadır. Bu anlamda bekar kadınlar da şiddet görme anlamında riskli grup içinde ele alınmalıdır.

1.1. Araştırmanın Problemi

Şiddet denildiği zaman akla ilk olarak fiziksel olarak uygulanan bir eylem gelmektedir. Şiddetle bütünleşik olarak; darp, terör, sportif faaliyetlerde yaşanan şiddet, trafikte şiddet, siyasette şiddet, mafya, aşiret ağalarının uyguladığı şiddet düşünülmektedir. Yaşadığımız toplumda, manevi şiddet pek çok kişi tarafından bilinmemekte ve kabul görmemektedir. Yapılan araştırmalar kadınların dahi, manevi şiddeti bir şiddet türü olarak algılamadıklarını ve hatta cinsel şiddetin bir türü olan evlilik içi tecavüz terimini kabul etmediklerini göstermektedir. Şiddete maruz kalan kadınlar, kendilerine uygulanan darp türünde fiziksel eylemleri şiddet olarak görmektedirler. Bir başka deyimle şiddet mağduru kadınların tanımladıkları şiddet çoğu kez fiziksel şiddetin ötesine geçmemektedir. Şiddet toplumumuzda genel

¹ Cinsiyet ayrımcılığı, biyolojik cinsiyeti baz alarak, kadın ve erkeğe yüklenen kültürel anlamlar, roller ve görevler nedeni ile kadın aleyhine doğan eşitsizliklere verilen addır.

anlamda aile içinde resmedilmektedir. Kadın toplumumuzun bir parçası olması münasebetiyle şiddet olaylarını sadece aile çerçevesinde sınırlamak elbette doğru olmayacaktır. Bu anlamda bekar kadınların çalışmaya konu edilmesinin en önemli nedeni budur.

Yapılan araştırmaların ve yaşanan vakaların göz ardı edilerek, toplumun genel kanısına göre; şiddet gören kadınların pek çoğu düşük sosyo-ekonomik, sosyo-kültürel çevrede yaşayan kadınlardır. Bunun devamında ise şiddet uygulayanların eğitimsiz veya eğitimi az, düşük gelirli veya işsiz, kentten uzakta ve kırsalda yaşayan erkekler olduğu düşünülmektedir. Hâlbuki son derece iyi eğitilmiş, saygın meslek sahibi, üst sosyo-kültürel özelliklere sahip kadınlar da aile içi şiddete maruz kalmaktadır.

Belirli alanlarda yetkin olan kadınlar, daha eleştirel ve eşitlikçi olabilmektedir. Toplumun dayattığı rolleri sorgulayıp, erkeklerle eşit haklara sahip olması gerektiğini vurgulayan kadınlar kendilerine yapılan muameleleri kabul etmedikleri takdirde şiddete maruz kalabilmektedirler. Erkek, toplumda her zaman ailenin direği olarak adlandırılan, abartılan, erkek olmanın güç kavramıyla eşit tutulduğu, bütün toplumsal olanakların kendisi için sunulduğu bir anlayışla yetiştirilmektedir. Bu şekilde yetişen bir erkek, aynı evde yaşadığı ve farklı cinsiyete ait bir kişinin, kendisiyle aynı haklara sahip olduğunda ısrar etmesini ve bu haklara ulaşma konusunda çaba göstermesini kabul edemeyecektir. Bunun devamında, erkek bu olayı hazmedememenin verdiği dürtü ile kadına, kendisinin üstün, güçlü ve ayrıcalıklı olduğunu şiddet yoluyla gösterecektir. Aile içinde kadına sadece erkek şiddet uygulamamakta, erkeğin ailesi de özellikle, birer kadın olan, annesi ve varsa kız kardeşleri de ya bizzat şiddet uygulamakta ya da erkeğin şiddet davranışını tetiklemektedirler.

Kadına yönelik şiddet sadece Türkiye'de değil dünyanın pek çok ülkesinde ciddi bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Çalışmanın kaynağını oluşturan bu tartışma ortamında en çok kadına karşı şiddeti etkileyen faktörler ve şiddeti önlemenin çözüm yolları araştırılmaktadır. Şiddet ve günümüzde şiddetin en çok karşımıza çıkan türü olarak kadına karşı şiddet olgusu, sebep ve sonuçları ile ihmal edilemeyecek derecede önemlidir. Kadına karşı şiddeti etkileyen faktörler tam anlamıyla tespit edilebilir ve bu faktörler ortadan kaldırılabilirse insan olarak kadının

toplumdaki gerçek yeri ve değeri daha iyi anlaşılacaktır. Bu amaçla hazırlanan çalışma giriş, metot, kavramsal çerçeve ve uygulama kısmından oluşmaktadır. Araştırmanın kavramsal kısmında şiddet, aile içi şiddet, kadına yönelik şiddet, kadına yönelik şiddetin nedenleri, etkileri, kadına yönelik aile içi şiddet ile ilgili kurumlar, yasal düzenlemeler ve eylem planları ayrıntılı bir şekilde ele alınmıştır.

1.2.Araştırmanın Konusu

“Yozgat'ta Çalışan Bekâr Kadınların Şiddet Algısı” adlı bu çalışma sosyolojik bir çalışmadır. Erkek egemen toplumların doğası gereği kadın, siyasal, sosyal, ekonomik, alanlarda ihmal edilmiş ve hak ettiği saygıyı görememiştir. Neredeyse tüm toplumlarda kadın ve erkek olarak adlandırılan cinsler ayrı değerlendirilerek, toplumsal yaşamda da farklı muameleler görmüşlerdir.

Kadına yönelik şiddet, bir hak ihlali olarak cinsiyet ayrımcılığına neden olan bir sorundur. Bu durum uzun zamandır bir sorun olarak toplumlarca kabul görmektedir. Kadına yönelik her türlü şiddetin kadınların hak ihlali olduğu ve cinsiyet temelli ayrımcılığa neden olduğu günümüzde yaygın olarak kabul görmektedir. Aile içi (özel alanda) şiddet ise kadının aile içerisinde psikolojik, ekonomik, cinsel ve fiziksel bakımdan şiddet görmesidir. Psikolojik yada duygusal şiddet, kadının küçümsenmesi, aşağılama maksadıyla lakaplar takılması, kadına yönelik hareketlerle sözlerdir. Ekonomik şiddet, çalışan bir kadının kazancının tümünün ya da bir kısmının rızası dışında elinden alınması, gelir kaynağı olmayan bir kadına günlük yaşamını idame ettiremeyecek, kişisel ve ev ihtiyaçlarını yeterince karşılayamayacak biçimde az harçlık verilmesi ve verilen harçlığın devamlı olarak hesabının sorulmasıdır. Bu tip davranışlar, kadının ekonomik bakımdan kendini bağımlı hissetmesine sebep olacak bir saldırı türüdür. Cinsel şiddet, Cinsel Taciz, Tecavüz, Tecavüz ve Enstest İlişkileri içine alan bir kavramdır. Fiziksel şiddet ise, kadın bedenine ilişkin zarar veren her türlü eylemdir. Fiziksel şiddet, darp adı altında yer alan vurma, tokat atma, çarpma gibi bizzat erkeğin fiziksel gücüyle yapıldığı gibi, sopa, demir, oklava, bıçak, kemer, tabanca gibi kesici, delici, ateşli aletlerle de yapılmaktadır. Toplumda darp etme şeklinde ifade edilen bu türlü şiddet fiili, ceza hukukunda kasten yaralama olarak yer almaktadır. Sonuç olarak bu çalışmanın konusu feminist bakış açısı ve toplumsal cinsiyet çerçevesinde Yozgat ilinde çalışan bekâr kadınların şiddet algısının nedenleri ile birlikte incelenmesidir.

1.3.Araştırmanın Amacı

Çalışmanın amacı bekâr kadınların şiddet algısının incelenmesine yönelik sosyolojik bir araştırma yapmaktır.Bu amaçla kadına yönelik şiddet olgusunu açıklarken öncelikle şiddetin tanımlarını yapmak ve şiddetin türlerini, yöntemlerini ve kadına yönelik şiddet ile ilgili araştırmaları göz önüne almaktır. Kadınların şiddet uygulamaları ile yaşadıkları olumsuzlukları ve bu olumsuzlukları hafifletecek olan kuruluşları tanıtmaktır.

Araştırmanın en önem arz eden yönü bu konunun sadece şiddete maruz kalan bireyleri tek tek bireysel olarak ilgilendiren bir konu olmaktan çok toplumu ilgilendirmesi ve her ne kadar aile içinde yaşanıyor olsa da toplumsal bir sorun haline gelmesidir. Çünkü sağlıklı bir toplum ancak sağlıklı ailelerin varlığı ile mümkündür.Bu çalışmanın spesifik amacı ise, Yozgat ilinde çalışan bekâr kadınlarınşiddet konusundaki algılarının derecesini belirlemektir.

1.4.Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırmanın maliyet ve zaman kısıtlarından dolayı belli bir örneklem sınırı vardır. Araştırma sadece Yozgatda çalışan bekar kadınlarla gerçekleştirilmiştir. Bu nedenle araştırmadan çıkan sonucun genelleme durumu söz konusu değildir. Elde edilen bulguların toplumun tümüne genellenebilmesi için yapılacak yeni araştırmaların ülke genelinde, farklı bölgeler ve yerleşim yerlerini dikkate alması gerekmektedir.

1.5.Araştırmanın Yöntemi

Toplumsal cinsiyet günümüzde toplumsal sorunların başında gelmekte ve feminizm konulu çalışmalarda yoğun bir şekilde ele alınmaktadır.Feminizm felsefi anlamda ele aldığı kadına yönelik her türlü şiddetten bahsetmek mümkün olabilmektedir. Orta çağ Avrupa tarihinde kadınların cadı olarak görülmesi ve yakılması, kutsal kitapları elemelerinin yasaklanması, boşanma, miras ve mülkiyet haklarının ellerinden alınması bunlara örnek verilebilir. Bununla birlikte aydınlanma çağı ve Fransız devrimi sonrasında da kadın haklarına önem verilmemesi kadınları harekete geçirmiş, insan hakları bildirgesinden yola çıkarak 20. Yüzyılın başlarında

felsefi bir ekol olarak literatüre feminizm kavramını kazandırmışlardır (Öztürk, 1999: 67).

Sosyolojik anlamada da feminizmi tanımlamak mümkündür. Şöyle ki: feminist kavramın çıkış noktası insan hakları bildirgesidir. Buna göre kadın erkek ayrımı yapılmadan tüm insanların eşit haklara sahip olması gerekmektedir. Bu anlamda feminizm kavramı, sosyolojinin ana konusu insan ve toplum bilimi olarak ele alınabilmektedir (Öztürk, 1999: 68). Feminizm, sosyoloji biliminin kapsamında incelenmeli ayrıca toplumun bir üyesi olan kadına yönelik şiddet konusunu da yine toplumsal cinsiyet çerçevesinde ele alınmalıdır.

Feminist bilinç, kadınların haksızlığa uğramış ve ezilmiş bir grup içinde olduklarını idrak etmelerini, hak kaybına uğradıklarının farkına varmalarını ve tüm bu yaşananların olağan bir durum değil de toplumsal anlamda bir sorun olduğunu kavramalarını içermektedir (Berktaş, 2003: 35). Bu bilinçle, yapılan tüm haksızlığın ortadan kaldırılması adına çaba göstermek, bunu bağımsız bir şekilde yürütülerek örgütlenmek ve bununla birlikte alternatif bir gelecek vizyonu oluşturmak elzemdir (Berktaş, 2003: 15). Bu anlamda kadına yönelik şiddet konusu da kadınların cinsiyet ayrımcılığı vasıtasıyla ezilmişliğinin en önemli kanıtıdır. Bu sorunu eleştirel bakış açısı ile incelemek ise feminist yaklaşımla daha çözüme odaklı olacaktır.

Feminist araştırmaların geneli, kadınların günlük yaşantılarında deneyimledikleri faktörler üzerinde durmaktadır. Bu araştırmalarda amaç deneyimleri dikkate almaktır. (Cancian, 1992: Akt. Güçlü, 2012:25). Marie Mies, feminist bir araştırma için metodolojik ilkeleri şu şekilde ele almıştır:

- Değerlerden arındırılmış bir araştırmaya ait önermenin, araştırmaya ait objelere karşı yürütülmesi gereken objektiflik ve kayıtsızlık ilkeleri yerine, araştırmaya ait objeler ile bazı yönlerden taraf olan, kısmen de her türlü nitelik bakımından aynılaştırmanın neticesinde “bilinçli taraflılık” olgusu kabullenmelidir.
- Çalışmayı gerçekleştiren ve çalışmaya konu olan arasındaki ilişkinin etkinliği önemlidir.
- Kadınların mücadelesinde teorik bilgiden ziyade eysensel ve aktif katılım önemlidir.

- Kadın mücadelesinde öncelikle feodal ve ataerkil sistem anlaşılmaya çalışılmalıdır.
- Toplumsal hayatta kadın sorunları bireysel ve tarihsel süreçte incelenmelidir.
- Kadın mücadelesinde kadınların aktif katılımı önemlidir (Mies, 1995: Akt. Güçlü, 2012: 25).

Yapılan çalışmada nitel veri toplama araçlarından derinlemesine görüşme tekniği kullanılmıştır. Derinlemesine görüşme yönteminde birden fazla farklı görüşme tekniği bulunmaktadır. Bu teknikler sohbet tarzı görüşme, yarı yapılandırılmış görüşme ve yapılandırılmış görüşme teknikleri olarak üçe ayrılabilir. Araştırmada yararlanılan yarı-yapılandırılmış görüşme türü, önceden belirlenmiş soru formu ışığında gerçekleşse de görüşmecilerin değinmek istedikleri noktaya göre esneklik gösterilerek alanda yeniden şekillenmiştir (Berg vd., 2015:136).

Ayrıca araştırmada, yorumlayıcı yaklaşım anlayışı gözetilmiştir. Yorumlayıcı sosyal bilim, insanların kendi yaşamlarında karşılaştıkları durum, duygu, olay ve olgulara karşısında oldukları anlamlandırma süreçleri ile ilgilenir. Araştırmacı da araştırılanın yaşadığı doğal ortamı araştırılanın gözünden tanımlayarak ve araştırılanın bakış açısıyla olayların nasıl tanımlandığı, yorumlandığını ve anlamlandırıldığını inceler. İnsanın gündelik hayattaki eylemlerinin bir anlamı olabilmesi için diğer insanlarla etkileşim içinde olmalı ve diğer insanlarla girdiği bu etkileşim sonucunda kurulan ortaklaşa bir anlamlar dünyasına ihtiyaç duyar. Aktörlerin bireysel deneyimleri ile kendileri için anlam oluşturduğu, bu eylemlerin tekrarı ile bu anlamların aktörler için gerçekler haline geldiği savunulur. Ayrıca yorumlayıcı bakış açısında araştırmacının, görüşülenlerin bakış açılarıyla düşünmesi gerektiğine inanılır. Bu nedenle her aktörün farklı değer dünyasına sahip olabileceği ve bu farklılıkları göz önünde bulundurarak analiz yapılması gerektiğini savunur. Dolayısıyla araştırmacı normatif değer algısıyla değil objektif olarak kişilerin düşüncelerini yansıtır (Çetintaş, 2015: 33-34).

1.5.1. Araştırma Bölgesinin Seçimi

Alan araştırması verileri diğer kentsel alanlara oranla konumuzun ana temaları olan sosyo-ekonomik düzeyi düşük ailelerde iktisadi gerekçelerle erken evliliğin yaygın olması, eğitim seviyesi düşük ve düşük sosyo-kültürel yapıdaki

ailelerin çocuklarında erken yaşta evliliklerin daha sık yaşanması Yozgat ilinin araştırma bölgesi olarak seçilmesinde etkili olmuştur. Bu anlamda araştırmanın evreni tüm Yozgat ilidir.

1.5.2. Örneklem

Çalışmanın örnekleme, Yozgat ilinde çalışan bekâr kadınlar olarak belirlenmiştir. Çalışan kişilerin kadına yönelik şiddet ile ilgi bakış açısını değerlendirmek amacıyla örneklem belirlenmiştir. Örnekleme 22 kadın dahil edilmiştir.

Tablo 1. 1. Katılımcılara ait demografik veriler

Sıra no	Kod	Yaş	Eğitim durumu	Meslek	Aylık gelir
1	A	36	Lisans	Özel güvenlik	2000-3000 TL
2	B	25	Lisans	Sosyal hizmetler uzmanı	2000-3000 TL
3	C	31	Lisans	Polis	3000 TL üzeri
4	D	26	Lisans	Sosyal hizmetler uzmanı	2000-3000 TL
5	E	27	Lisans	Psikolog	3000 TL üzeri
6	F	35	Lisans	Sağlık memuru	3000 TL üzeri
7	G	24	Lisans	Halkla ilişkiler	2000-3000 TL
8	H	26	Lisans	Sosyal hizmetler uzmanı	2000-3000 TL
9	I	24	Önlisans	Muhasebe	2000-3000 TL
10	J	43	Lisans	Anasınıfı öğretmeni	3000 TL üzeri
11	K	29	Lisans	Sosyolog	3000 TL üzeri
12	L	43	Lisans	Sosyal hizmetler uzmanı	3000 TL üzeri
13	M	24	Lisans	Sosyal hizmetler uzmanı	3000 TL üzeri
14	N	27	Lisans	Sosyal yardımlar inceleme görevlisi	3000 TL üzeri
15	O	28	Lisansüstü	Öğretmen	3000 TL üzeri

16	Ö	23	Lisans	Çocuk gelişimi	3000 TL üzeri
17	P	25	Önlisans	Büro yönetimi ve sekreterlik	2000-3000 TL
18	R	29	Lisans	PDR	3000 TL üzeri
19	S	26	Lisans	Mühendis	3000 TL üzeri
20	T	34	Lisans	Avukat	3000 TL üzeri
21	U	30	Lisans	Öğretmen	3000 TL üzeri
22	V	28	Lisans	Sosyolog	3000 TL üzeri

Araştırmaya katılanların demografik özelliklerini dağılımı yukarıda verilen şekildedir. Tablo incelendiğinde yaş aralığının 23-43 yaşlar arasında seyrettiği görülmektedir. Genel anlamda da katılımcılar 30 yaşın altında yığılma göstermiştir. Katılımcıların eğitim durumlarına bakıldığında 1 lisansüstü ve 2 önlisans mezunu varken büyük çoğunluğu lisans mezunları oluşturmaktadır. Aylık ortalama kazançları incelendiğinde de 7 kişi 2000-3000 TL arası, 15 kişi de 3000 TL üzerinde gelire sahiptir.

1.5.3. Veri Toplama Teknikleri

Bu çalışmada, görüşülen kişinin serbest bir söyleşi için tamamen özgür bırakıldığı, ancak görüşme konusunun araştırmacı tarafından önceden analiz edildiği ve görüşme boyunca hangi evrelerin izleneceği ve nelerden söz edileceği önceden belirlenmiş olan sorun merkezli görüşme tekniği kullanılmıştır. Araştırmada çalışan bekar yirmi iki kadınla sorun merkezli görüşme tekniği kullanılarak görüşme yapılmıştır.

1.5.4. Görüşme Formunun Hazırlanması

Araştırma verilerinin toplanmasında Ek'deki görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme soruları, görüşmelerden önce yapılan literatür çalışması sonucunda elde edilen bilgiler ve daha önce yapılmış bazı araştırmalardan yararlanılarak düzenlenmiştir. Soruların anlaşılır olmasına dikkat edilmiştir.

1.5.5. Görüşme Formunun Uygulanması

Görüşme formu araştırmaya dahil edilen kadınlara bireysel olarak uygulanmıştır. Görüşmenin başlangıcında kadınları tanımaya yönelik (yaşı, cinsiyeti,

medeni durumu, eğitim durumu, çalışma durumu, ne iş yaptığı, gelir durumu v.b.) sorular sorulmuştur. Daha sonra, aile yapısının belirlenmesi için erkek ve kadın olmanın nasıl bir duygu olduğu, yetişme ortamları, anne-baba ilişkileri, kardeşlerin aile ortamına yansımaları, şiddete dair görüşleri başlıklarında görüşmeyi yönlendirici sorular sorulmuştur. Görüşmelerin süresi ve kalitesi görüşme koşulları, yanıt veren kişinin istekliliğine ve iletişim becerisine, görüşmenin yapıldığı yere vb. bağlı olarak farklılıklar göstermektedir. Görüşmelerin süresi 30-60 dakika arasında değişmektedir.

1.5.6. Araştırmada Karşılaşılan Güçlükler

Kişilerin kayıtlarına ulaşamaması, katılımcı sayısının belirlenmesinde sorun yaratmıştır. Kartopu örneklemeyi kullanmayı zorunlu kılmıştır. Araştırma soruları kadınlar tarafından mahrem bir konu olarak algılanması kadınların araştırmaya katılmaktan tümüyle kaçınması, kısa cevaplar verilmesi gibi güçlükler yaşanmasına neden olmuştur. Ancak kadınlara kişisel güven ortamının sağlanması ve duygudaşlık kurulması sonucunda güçlükler aşılmış ve görüşmeler gerçekleştirilmiştir.

1.5.7. Verilerin Çözümü ve Yorumlanması

Çalışmanın son bölümünde uygulanan görüşme tekniği aracılığıyla katılımcıların bireysel görüşleri, yetiştikleri aile ilişkileri, ev içi sorumluluklar, şiddet, namus ve kadınlara yönelik gerçekleştirilen yasa ve kanunlar hakkındaki tematik sorulara verilen cevaplar, kuramsal-kavramsal çerçevede göz önünde bulundurularak yorumlanmıştır. Bu yorumlar neticesinde örneklemimiz örneğinde Yozgat ilindeki bekâr kadınların kadına yönelik şiddet ve toplumsal cinsiyet algıları tüm yönleriyle ortaya konulmuştur.

BÖLÜM II

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1 ŞİDDET KAVRAMI

Şiddet, insan hayatının pek çok kısmında görülen, ülkemizde ve dünyada gittikçe artan son derece önemli toplumsal bir sorun halini almıştır. Dünya Sağlık Örgütü (WHO) tarafından şiddet, “fiziksel güç veya iktidarın kasıtlı bir tehdit veya gerçeklik biçiminde bir başkasına uygulanması sonucunda maruz kalan kişide yaralanma, ölüm ve psikolojik zarara yol açması ya da açma olasılığı bulunması” şeklinde tanımlanmıştır(Arın, 1996: 307).

Arapça kökenli bir kelime olan şiddet; Türk Dil Kurumu sözlüğünde, “bir hareketin, bir gücün derecesi, sertlik”şeklinde tanımlanmıştır². Mecazi anlamda şiddet ise “duygu veya davranış için aşırılık; karşıt görüşte olanlara, inandırma veya uzlaştırma yerine kaba kuvvet kullanma şeklinde tarif edilmektedir” (Kazancı, 2012:4).

Polat (2001, 2001: 3)’a göre şiddet; “cinayet, işkence, darbe (vuruş) ve etkili eylem, savaş, baskı, suçluluk, terörizm vb. tüm kavramları kapsayan eylemlerin bütünüdür”. Şiddet; “duyguların kabaca ifade edilmesine doğal eğilim, bir şeyin kaşı koyulmaz gücü, bir eylemin hoyrat yapısı olarak tanımlanmaktadır” (Kocacık, 2004: 12). Diğer bir tanım da şiddet; “zorlama, saldırı, kaba kuvvet, bedensel ya da psikolojik acı çektirme ya da işkence, vurma ve yaralama” şeklinde tanımlanır (Çubukçu ve Dönmez, 2012: 25;Halıcı, 2007: 6).

Diğer taraftan şiddet boyutuna göre şöyle tarif edilebilir; “yalnızca insan vücuduna zarar veren maddi bir saldırı değil, zihinsel ve duygusal bakımdan bireyde hatırı sayılır tahribata yol açan etkidir” (Ergil, 1980: 12). Gerbner ise şiddeti; “özgürlüğün bir ifadesi değil, yaratıcı insanlara zorla kabul ettirilen ve çocuklara yutturulan global bir pazarlama formülünün parçası” olarak tanımlamaktadır (Gerbner, 1996:1).

²TDK, <https://sozluk.gov.tr/?kelime=21.10.2019>

Arendt (1970), “şiddetin bir nedeni olabileceğini; hiçbir zaman yasal sayılamayacağını; şiddet istismarı ile kuvvet kullanımının karşıt kavramlar olduğunu; kuvvet zayıfladığı zaman şiddetin meydana çıktığını, şiddetin kuvveti yok edebildiğini” ileri sürer (Arendt, 1970:46-52). Gurr, (1973: 360), “şiddet sözcüğünden, bilinçli olarak sakatlamak, yaralamak ve yok etmek amacıyla kuvvet kullanımını” şeklinde ifade etmektedir..

Sonuç olarak şiddet karmaşık bir insan davranışıdır. Şiddet içeren davranışa yol açan etkenlerin psikolojik mi, toplumsal mı yoksa biyolojik mi olduğuna ilişkin net bir sonuç yoktur. Şiddetin bu üç etkenin bir bileşiminden kaynaklandığı düşünülmektedir. Şiddeti uygulayan bireyi tek unsur olarak ele alarak şiddet sorunu anlaşılabilir. Bireyden kaynaklanan faktörler tartışmasız önemli bir yere sahiptir. Fakat içinde yaşanan toplumların kültürel yapıları, ekonomik ve sosyal değerler, idarecilerin, polisin yaklaşımı şiddete meyli artırabildiği gibi engelleyebilir. Kişinin yakın çevresi de şiddet kullanması üzerinde ayrıca çok etkilidir.

2.2 SOSYOLOJİDE ŞİDDET KAVRAMI

Şiddet, günümüzde sosyolojide çok tartışılan bir konu olmuştur. Genellikle, kriminoloji, uluslararası ilişkiler, politika bilimleri gibi sosyal bilim dallarında incelenen şiddet, son zamanlarda karşımıza çıkan toplumsal olaylarla ilişkili olarak sosyolojide de tartışma zemini bulmuştur (Bal, 2013: 3). Şiddet sosyolojisinin ortaya çıkması şiddet ve toplum teorilerinin girişimleri ile olmuştur (Kocacık, 2004: 60). Bu teorilerden bazılarında ilerleyen bölümlerde değinilecektir.

Sosyolojideki kuramlardan olan çatışma kuramı, şiddet kavramını daha çok çatışma diye adlandırılabilir. Çatışma kavramı, “yarışma, saldırganlık ve birbirine karşı olma/zıtlık, yanlış anlama, düşmanlık, karşı olmak isteği veya niyeti, sosyal çatlama, amaç ve çıkarlarda mantıksal uzlaşmazlıklar, gerilimler ve rekabet, kavga eden taraflar, alçaklık etmek” gibi anlamları içermektedir (Slattery, 2010: 181). Bütün bu anlamlar şiddete yönelik anlamlardır.

Collins (2012:134) şiddeti, mikro-sosyoloji perspektifinden ele almıştır. Bu bağlamda, şiddet olaylarında insanların yüz ifadelerinin ve vücut duruşlarını

incelemiştir. İnsanların ifadelerinin ve duruşlarının birbirlerinden farklı olarak bir gerilimi yansıttığını ifade etmiştir. Şiddet olayı yaşayan insanların fiziksel tepki verdiklerini belirmiş ve kalp atışlarının ritminin değiştiği, ellerini, ayaklarını, başlarını daha önceki durumlarına göre kolay kontrol edemedikleri dile getirilmiştir.

Bal (2014), şiddeti, karşılaşılan gerilim/korku bariyeri ile açıklamaktadır. Karşılaşılan gerilim/korku bariyeri ile ilgili ise dört yoldan bahseder:

- Özellikle duygusal yönü baskın olan zayıf bir kurban bulma.
- Şiddet oyuncularına cesaret veren bir izleyici yönlendirmesi.
- Düşman ile yüz yüze gelmemek için uzaktan ateş açma.
- Son ana kadar çatışma yokmuş gibi davranıp gizli şiddet uygulama (Bal, 2014: 12).

Bourdieu (1995), sembolik şiddet kavramı ile bir şiddet tanımı yapmaktadır. Sembolik şiddet hiçbir fiziksel zorlama olmaksızın iletişim kanalları ile ve kültürel araçlar ile ortaya konulmaktadır. Örneğin, kadınları, erkek egemenliği içinde ikincil statüye mahkûm ederek kendilerini sürekli olarak fiziksel ve sosyal açıdan zayıf hissetmelerine neden olmak. Sembolik şiddet, belli belirsizdir, fark edilmesi çok zordur. Bu şiddete maruz kalanlar tarafından görülmezdir. Sembolik şiddet, aynı zamanda rıza yoluyla kurulan bir baskıdır (Koyuncuoğlu, 2019: 155). Farklı habitusta bulunan insanların sınıfsal hegemonyasını korumak için uyguladıkları şiddet türüdür.

Şiddet, çatışan çıkarları olan tarafların arasındaki sosyal ilişkilerden ortaya çıkmaktadır. Şiddet, yaşamları hasara uğratar ve kısaltır; acı çekmeye neden olur ve sıklıkla hızlı sosyal değişikliğin bir parçasıdır. Şiddet fiziksel de olsa, sözlü de olsa, davranışsal da olsa bir şekilde kurbanları üzerinde bir etki yaratmaktadır (Ertong, 2011: 6).

İnsan saldırganlığının nedenlerini açıklayan çok sayıda görüş bulunmaktadır. Bu görüşlerden en eskisi saldırganlığın insanların biyolojik yapısındaki varlığıdır. Sosyal öğrenme kuramcılarına göre ise insan doğuştan saldırgan değildir. Şiddeti ve saldırganlığı, bireyin çevresiyle olan etkileşimine tutum ve davranışlarına, olayların sonuçlarından çıkan algılamalara dayandıran Sosyal

Öğrenme Kuramı, özellikle çocukluk çağında aile içi şiddete maruz kalan, tanık olan çocukların (özellikle de erkek çocukların), yetişkinliklerinde de çevresine şiddet uyguladıklarını ileri sürmektedir (Gökkaya ve Ayan, 2017:2).

Ataerkil sistem teorisine göre aile içi şiddet, bireysel ve ailevi nedenlerle değil de toplumsal yapıyla ilişkili olarak açıklanmaktadır. Sosyal ve ekonomik gelişmelerin ataerkil bir toplumsal sistemi ve aile yapısını oluşturduğu görüşüne dayanır. “Merkezi teorik argüman, ataerkil sistemin kadına yönelik bir aşağılamaya ve zulme yol açtığını ve kadınlara karşı yöneltilen tarihsel, sistematik şiddet şablonunu meydana getirdiği şeklindedir.” (Doğan, 2013: 56).

Ataerkillik veya erkek egemenliği insanlığın yerleşik düzene geçip sermayesini kendi “kan”ına bırakma arzusuyla hayat bulmuş bir kavramdır. Geçmişten bugüne ataerkil söylem biçim değiştirmiştir. Antik Yunan’a bakılacak olursa, Aristo (Đ.Ö.384-322) kocanın karısı üzerindeki “devlet adamı benzeri” egemenliği ile bir babanın çocuğu üzerindeki “hegemonik” egemenliği arasında ayırım yapmıştır, ama otoritenin farklılık derecesi ne olursa olsun, “erkeğin yönetmeye kadından daha uygun olduğu” şeklindeki geleneksel yaklaşımı desteklemiştir (akt. Yalom, 2002: 22).

Ataerkillik kavramı tüm kavramlar gibi toplumsal hayatın dinamikleri içinde değişime uğramaktadır. Kavramsal olarak ataerkillik nedir, sorusuna kesin bir yanıt vermek çok zordur. Zira, feminist akımlar içerisinde farklı ele alışı söz konusudur. Genel bir tanımlamadan yola çıkılacak olunursa: Ataerkillik genel olarak erkek tahakkümünü yansıtan bir kavramdır (Marshall, 2005: 47). Ataerkillik, “erkeklik” olgusuyla ortaya çıkmıştır ve bu olguyu yok edildiği zaman ataerkil ağ ve sistem de çöker. Burada söz edilen biyolojik anlamdaki erkeklik değildir. Tam tersine insanlara aşılana, uyumlarının sağlandığı, içselleştirilen ataerkil hegemonik erkekliklerdir. Ataerkilliğin bu hegemonik erkekliklere her anlamda ihtiyacı vardır; çünkü kendi devamını ancak böyle sağlayabilir (Demren, 2003: 35).

2.3. KADINA YÖNELİK ŞİDDET VE TÜRLERİ

Kadınların yoğun olarak şiddet gördüğü durumlardan bir tanesi erkeğin egemen olduğu kadın erkeğin birbirinden kesin hatlarla ayrıldığı toplumsal yapıdır.

Bu toplumsal yapı içerisinde kadın daha fazla şiddet görmektedir(Tarhan, 2016:11;Çıtak, 2016:8).

BM'nin 1995 senesindeÇin'in Başkenti Pekin'de düzenlediği IV. Dünya Kadın Konferansında kadınların maruz kaldığı aile içi şiddet tanımı şöyledir:

Kadınlara yönelik şiddet terimi, kadının fiziksel, cinsel veya psikolojik zarar görmesiyle veya acı çekmesiyle sonuçlanan veya sonuçlanması muhtemel olan, bu tip hareketlerin tehdidini, baskıyı ya da özgürlüğün keyfi engellenmesini de içeren ister toplum önünde ister özel hayatta meydana gelmiş olsun, cinsiyete dayalı her türden şiddet anlamına gelmektedir” (Yüksel vd., 2015:30; Ocak, 2017:56).

Dünya Sağlık Örgütü (1993) kadına yönelik şiddeti şu şekilde tanımlamaktadır: “Cinsiyete dayalı, kadını inciten, ona zarar veren, fiziksel, cinsel, ruhsal olarak hasar yaratan, toplum içerisinde ya da özel yaşamında ona baskı uygulaması ve özgürlüklerinin keyfi olarak kısıtlanmasına neden olan her türlü davranıştır” (Karıncı, 2008:31).

2011 yılında İstanbul'da kararlaştırılan ve devletlerin imzasına açılan “Kadınlara Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Sözleşmesi”ne göre şiddet;

Kadınlara yönelik şiddet: Bir insan hakları ihlali olarak ve kadınlara yönelik ayrımcılığın bir biçimi olarak anlaşılmaktadır ve ister kamusal ister özel alanda meydana gelsin, kadınlara fiziksel, cinsel, psikolojik veya ekonomik zarar veya ıstırap veren veya verebilecek olan toplumsal cinsiyete dayalı her türlü eylem ve bu eylemlerle tehdit etme, zorlama ve keyfi olarak özgürlüğünden yoksun bırakma anlamına gelir(Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele (2016-2020) Ulusal Eylem Planı, 2016:10).

Bu şiddet türlerinden aile içi şiddet şu şekilde tanımlanmaktadır.

Aile içi şiddet: Aile içerisinde veya hanede veya mağdur faille aynı evi paylaşırsa da paylaşmasa da eski veya şimdiki eşler veya partnerler arasında meydana gelen her türlü fiziksel, cinsel, psikolojik, ekonomik şiddet eylemi anlamına gelir.” “Kadınlara yönelik toplumsal cinsiyete dayalı şiddet: Kadına kadın olmasından dolayı uygulanan ve kadınları orantısız biçimde etkileyen şiddet anlamına gelir (Çakır vd., 2008:54).

Kadına uygulanan şiddet yalnızca fiziki şiddetle sınırlı değildir. Bunun yanı sıra psikolojik, ekonomik, cinsel şiddet, kadının evden çıkmasının yasaklanması veya

yakın çevresi ve arkadaşlarıyla görüşmesinin yasaklanması gibi şiddet türleri de söz konusudur. Dolayısıyla genellikle bu türler fiziksel şiddetle birlikte uygulanmaktadır (Üstünel vd., 2017:11).

2.3.1 Fiziksel Şiddet

Kadının kocası ve ailede yer alan diğer erkekler tarafından fiziki olarak baskıya maruz kalmasıyla insanlık tarihi boyunca hemen hemen tüm toplumlarda karşılaşılmaktadır. Saldırı eylemi hakaret ve tehdit gibi eylemlerin yanı sıra fiziksel anlamda zara verme eylemlerini de kapsamaktadır (Erbek vd., 2004:197).

Fiziksel şiddet, aile içinde yaşanan şiddetin sıklıkla görülen şeklidir. Fiziksel şiddet, yoğunluklu olarak kişi bedenine uygulanan ve bedensel kuvvete dayanan bir fiildir. Fiziksel şiddetin temelinde, karşısındaki kişide acı ve korku oluşturacak eylemleri gerçekleştirme isteği yatmaktadır. Fiziksel şiddet; kaba kuvvetin ürkütme, sindirme, korku oluşturma ve yaptırım yolu olarak kullanılması biçimidir (Vahip ve Doğanavşargil, 2006:109) ülkemizde sık karşılaşılan fiziksel şiddet türleri şunlardır;

Töre ve Namus Cinayetleri: Kadın için uygulanan şiddetin şüphesiz en ağır şekillerinden biri töre ve namus gibi konular bahane edilerek yapılan şiddettir. Namus kavramının yalnızca kadınlara ait olduğu gibi bir düşünceden hareketle, hiçbir sosyal ve hukuksal temele dayanmayan bir şekilde namus adı altında, kadınların yaşam haklarının ellerinden alınması son derece utanç verici bir insan hakları ihlalidir. Ataerkil toplumlarda her şeyin kontrolü erkeklerdedir. Bu düşüncenin hâkim olduğu her yerde olduğu gibi kendi coğrafyamızda da namus kavramı yalnızca kadın bedeni ve cinselliği üzerinden ele alınmaktadır ve bunun denetimi ile her türlü tasarrufu erkekler tarafından gerçekleştirilmektedir. (Bora, 2015:24).

Ayrıca, kadının ailesinin istemediği bir kişiyle duygusal anlamda bir ilişki yaşaması, evlenme söz konusu olmadan çocuk doğurması, yabancı kişilerle konuşması, ailesinin istediği kişi ile evlenmek istememesi, hatta onların onayı olmadan eşinden boşanması, kocasını bırakıp bir başkasıyla kaçması töre ve namus cinayetlerinin nedenleri arasında sayılmaktadır (Atman, 2003:334).

Kadın İntiharları: Erkekler tarafından her türlü şiddete maruz kalan kadın tüm yolları denedikten ve başa çıkmayı başarmadıktan sonra intihara başvurabilmektedir.(Erbek vd., 2004:197). Namus meselesinin en çok üzerinde durulması gereken yönlerinden biri, kişiyi intihara kadar götürmesidir. Erkek egemen toplumlar kadını bir meta gibi görmekte, istemediği kişi ve istemediği yaşta evlendirilmekte bunun sonucunda ise kız çocuk ya da genç kızlarda hayal kırıklığı yaşanmaktadır. Ayrıca şiddetin her türüsüne maruz kalmaktadır(Subaşı ve Akın, 2003:232). Türkiye'nin Güneydoğu'sunda yaşanan kadın intihar olayları incelendiğinde namus cinayetlerinin ön planda olduğu görülmektedir.(Bora, 2015:25).

2.3.2 Psikolojik Şiddet

Gündelik hayatta sıklıkla rastlanan şiddet biçimlerinden biri de duygusal şiddettir. Duygusal şiddeti diğer şiddet türlerinden ayıran iki önemli nokta vardır.Diğer şiddet türleri incelendiğinde somut fiziki bulgulardan söz edilirken psikolojik şiddette somut bir bulgudan söz etmek pek mümkün olmamaktadır. Duygusal şiddet, çoğunlukla fiziksel ve cinsel şiddet ile birlikte yaşanmasıdır. Duygusal şiddete neden olan bazı etkenler vardır. Bunlar, fakirlik, iş yoksunluğu ve suçluluk duygusu gibi etkenlerdir. Yapılan bazı araştırmalar gecekondü şeklindeki evlerde ikamet eden kişilerde şiddete meylin daha yoğunluklu olduğunu göstermektedir. Her ne kadar eğitimsiz ve alt sosyo- ekonomik düzeye sahip bireylerin şiddet gösterdiği ileri sürülse de eğitilmiş, iyi bir meslek sahibi ve maddi yeterliği olan şiddet meyilli kişilerle karşılaşmak mümkündür(Erkurt, 2015:71).

Duygusal şiddetin göstergeleri ise; kadını küçümsemek, önemsememek, kadının kendini iyi hissetmesini engellemek, kadının kendini deli sanmasını sağlamak, akıl oyunları oynamak, kadının söylediği veya yaptığı şeylerden ötürü utanmasına neden olmak, dalga geçmek, kadından sevgi, ilgi ve merhamet istemek, kadınla muhabbet etmemek (Vahip ve Doğanvaşargil, 2006:1104).

2.3.3 Cinsel Şiddet

Bir kadının evlendiği eşi dahi olsa kadının isteği olmadan cinsel ilişkiye zorlamak, cinsellik içeren imalar yapmak, cinsellikle ilgili sözler söylemek, el

veparmak atmak, çimdikleme, fuhuşa zorlamak, cinsel birlikteliklerinde kadınışağılamak gibi davranışlar cinsel şiddet olarak tanımlanmaktadır. Bununla birlikte kız çocukların doğumdan önce veya sonra yaşamlarına son vermek, kız çocuklarının erken yaşta evlendirilmeleri, kadınların sünnet edilmesi, erken yaşta hamileliklerin yaşanması, kadınların gebe kalmak istememesine saygı duyulmaması, namus konusu bahane edilerek kadına yönelik aleni suç işlenmesi de cinsel şiddet eylemleri olarak adlandırılmaktadır (Erbek vd., 2004:199).

Diğer taraftan zorla yapılan evlilik çeşitleri ve kız kaçırma yolu ile gerçekleşen evliliklerde cinsel şiddet türü grubuna dahil edilebilmektedir. Çocuk doğurmaya veya doğurmamaya, gebeliği sonlandırmak adına cerrahi müdahaleye zorlamak da bu bağlamda değerlendirilebilmektedir (Şahin, 2010:51).

Cinsel tacizi de cinsel şiddet kapsamında değerlendirmek mümkündür. Ayrıca bu şiddet türü kadınlara sıklıkla uygulanan bedensel bir istismardır. Bu şiddette kasıtlı yapılan fiziksel temas, dokunma, hafif şekilde sırt ten teması kurmak amacıyla elle vurma, ima içeren ve toplumca nahoş olarak nitelendirilen işaretler, şakalar, kişinin dış görünüşü üzerinden yorumlarda bulunma, sırnaşık davranışlar sergileme, işyerinde müstehcen obje resim ve fotoğraf kullanmak, cinsel anlamda yaklaşım istekleri gibi hareketler de cinsel şiddet kapsamında değerlendirilmelidir (Üstünel vd., 2017:10).

Günümüzde ne yazık ki kamusal alanda cinsel tacize sıkça rastlanmaktadır. Erkeğin, kadının isteği olmadan, zor kullanarak, korkutarak, tehdit ederek cinsel davranışlar sergilemesi ya da cinsel ilişkiye girmesiyle tecavüz yaşanmış olur. Özellikle aile içinde veya benzer bir birliktelikte yaşanan zorla cinsel ilişki, bunu yaşayan kadınlar tarafından kesinlikle tecavüz olarak tanımlanmaktadır. Zorla gerçekleşen cinsel ilişkide erkek, istediğini zorla elde etmekte, zevk almakta ya da erkeklik kimliğini bu yolla bir kez daha tatmin etmektedir. Kadının cinsel ilişkiyi istememesi, erkeğin kimliğinin yok sayılması anlamına gelmektedir. Erkek yenilgiyi kabul edemediği için, şiddetin başka biçimlerini kullanmaktadır (Yıldırım, 1998:105).

Ensest de cinsel şiddet çeşitlerinden bir tanesi olarak bilinmektedir. Toplumda, mahremiyeti kadınlar ve erkekler birlikte yaşamaktadırlar. Buna rağmen,

cinsel şiddeti üreten genellikle erkekler olduğu, çocuğunu cinsel olarak istismar eden anneler ya da kadın akrabaların yok denecek kadar az olduğu bilinmektedir. Yukarıda belirtildiği gibi istismar edenler genellikle babalar, bunun haricinde ağabey veya amca, dayı, büyükbaba gibi erkek akrabalar, istismara uğrayanlar da kız ve erkek çocuklar olmaktadır. Burada da aynı güç ilişkisini görmek mümkündür. Saldırganlık, yalnızca çocuk yaşta, yani bireyin kendini koruyamadığı bir yaşta gerçekleşmektedir. Yaşadığımız toplumda cinsellik namahrem kabul edilmektedir (Haskan ve Yıldırım, 2012:16).

2.3.4 Ekonomik Şiddet

Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü'nün 2008 yılında kadına yönelik aile içi şiddetle mücadele projesi kapsamında Türkiye genelinde yaptırdığı araştırmada ekonomik şiddet; kadını her yönüyle sömürmek ve evinin ihtiyaçlarını gidermemek vb. eylemler kadına yönelik bir aile içi şiddet türü şeklinde tanımlanmaktadır (Halıcı, 2007:71).

Kadınlar, aileleri içinde hiçbir ücret talep etmeden çalışmaktadırlar. Bu nedenle erkekler sadece kadınlara ait üretimlerinin ve becerilerinin sömürülmesiyle de yetinmeyip; bununla birlikte şahsi konforlarının sağlanması noktasında tüm hizmetlerin herhangi bir karşılığını vermedikleri için dolayısıyla kadınlara ait bu üretim gücü ve becerilerini de kullanmaktadırlar. Kadınlar buna karşın hem birlikte oldukları kişi hem de erkek egemen sistem olmak üzere çift yönlü bir baskı altında bulunmakta ve erkekler bu sömürden maddi çıkar elde etmektedirler. Kadınlara uygulanan baskı var olan sosyal yapıyı sürdürmeye yarayan çeşitli gerçeklere dayandırılmaktadır (Özerkmen, 2012:19; Yüksel vd., 2015:16).

Bu tanımlara göre ekonomik şiddet kadının dışarı çıkmamasını ve çalışmasını engellemek, para konusunda kısıtlanmak, kazandığı parayı elinden almak ve bu tarz davranışları kapsamaktadır. Bu anlamda kadın tamimiyle erkeğine bağımlı hale gelmektedir.

2.3.5. Flört şiddeti

Flört; kişilerin karşılıklı niyetleri ile belirli bir süre birlikte olmayı tercih etmeleri, süre sonunda evlenmeleri veya ayrılmaları ile sonlanan bir süreçtir (Straus,

2004).Sugarman ve Hotaling'in 1989'da gerçekleştirdikleri çalışmada, "flört ilişkisinde partnere karşı, acı verici veya yaralayıcı fiziksel veya psikolojik güç ve tehdit kullanımını içeren söz, mimik ve davranışların tümü" olarak ifade edilmiştir.

Farklı bir ifadeyle, erkek arkadaş şiddeti olarak değerlendirilebilmekte ve evlilik gerçekleşmeden gerçekleştiği söylenebilmektedir. Flört şiddeti diğer şiddet türleri ile bağdaştırıldığında flört şiddetinin türleri olarak açıklamak mümkün olmaktadır. Bu şiddet türünde fiziksel zarar verme durumu ve ayrıca sözlü şiddet halleri de söz konusudur.

Bu şiddetin bir türü olan psikolojik flört şiddeti ise, fiziksel şiddet olmadan aşağılama, dalga geçme, cinsel istismar, diğer kişiler ve aile ile görüşmesini engelleme gibi davranışların sergilendiği ruhsal çöküntüye neden olan bir şiddet türüdür (Baldan ve Akış, 2017).Bu tür şiddetin en çok görüldüğü yaş grubu genellikle gençlerdir (Subaşı ve Akın, 2003). Bu dönemde gerçekleştiğinden dolayı genelde müdahale zordur ve kişiler bu şiddet türüne maruz kaldıklarında ya kendisi çözmeye çalışır ya da saklamaya ihtiyaç duyabilmektedir.

Diğer taraftan bu şiddet türü gelecekte aile içi şiddete dönüşme ihtimali çok yüksektir. Bu dönemde önlenmesi ve bu anlamda genç bireylerin bilinçlendirilmesi, ileriki dönemde yaşama ihtimali yüksek olacak şiddet türünün önlenmesinde önemli bir adımdır (Aslan vd., 2008).Kadına yönelik şiddetin giderek arttığı ülkemizde literatürde yeni bir kavram olan flört şiddeti ile ilgili daha fazla araştırma yapılmalıdır ve genç nüfusa sahip ülkemizde konu derinlemesine incelenmelidir.

2.4.KADINA YÖNELİK ŞİDDETİN TOPLUMSAL CİNSİYET VE FEMİNİST TEORİ ÇERÇEVESİNDE DEĞERLENDİRİLMESİ

Kadına ait aile içindeki şiddetin küresel anlamda da çok önemli bir sorun teşkil etmiş olmasına rağmen genel olarak sadece bir kadın sorunsalı olarak görülmüş, bu bağlamda incelenmiş ve gereken ilgiyi görmemiştir. Ancak son zamanlarda konuya ilgi artmış ve kadına yönelik şiddette erkeklerinde konuya dâhil edilmesi vurgulanmıştır (Bhandri, 2005).Bu açıdan asıl sorunun kaynağı olan erkeklerin bu konuda ele alınması ve dahil edilmesi gerekliliği ön plana çıkmalı ve

farkındalık yaratılmalıdır. Bu ilgi ise yapılan çalışmalarda da ele alınmıştır (Peacock ve Levack, 2004).

Şiddet eyleminin son bulması ve farkındalık yaratmak amacıyla mücadeleye erkeklerinde dahil edilmesi bu anlamda atölye çalışmalarının yapılması, kampanyaların düzenlenmesi gibi çeşitli eylemler yapılabilir. Bu tarz çalışmalar toplumsal refahı da olumlu yönde etkileyecektir (Bhandri, 2005; Rivett, 2006).

Kadına yönelik gerçekleştirilen şiddet insan haklarına aykırı, toplum sağlığını sarsıcı ve toplumsal anlamda eşitliği bozan eylemlerdir. Dünya genelinde dini, dili, statüsü ne olursa olsun 3 kadından biri şiddette maruz kalmaktadır. Bu denli önemli bir konunun ise hala çözüme kavuşamaması ve gün geçtikçe artış göstermesi kadınlar adına yaşanan en adaletsiz eylemlerdir. Nedenleri ise kültürel, yasal, ekonomik veya politik olabilmektedir (Babcock vd., 2004;Udin vd., 2004).

Bu nedenleri açmak gerekirse yoksulluk, eğitimsizlik ve sosyo ekonomik düzey kadına yönelik şiddeti tetiklemektedir. Kadına yönelik şiddet ile ilgili uluslararası düzenleme ve yasaların olmasına rağmen uygulamadaki eksiklikler ciddi boyuttadır. Diğer taraftan sadece yasa değil aynı zamanda sivil toplum kuruluşları hükümetler ve uygulayıcıların hep birlikte bu sorunla mücadele etmesi gerekmektedir.

2.4.1.Toplumsal Cinsiyet Çerçevesinde Kadına Yönelik Şiddetin Değerlendirilmesi

Bu kavram kadın ve erkekliğin toplum tarafından kategorize edilmesi sonucu ortaya çıkmış bir durum olarak ifade edilebilir. Toplum yapısı içerisinde “Kadın ve erkek nasıl davranır? Nasıl giyinir? Kadınlara ve erkelere özgü alışkanlıklar ve uğraşlar nelerdir?” sorularına değişik cevaplar bulunabilmektedir. Cevapların farklı olması kültürlerin ve toplumların alışkanlıklarının farklılıklarından kaynaklanmaktadır.

Toplumda cinsler eksenindeki ilişki, kültür, değerler ve gelenekler çerçevesinde şekillenmektedir (Mukhopadhyay, 2002;Humphrey vd., 1969). Bu anlamda toplumsal cinsiyet bakış sosyal ve kültürel bir olgu olarak değerlendirilmektedir. Konuyu daha geniş ele almak gerekirse toplumsal cinsiyet

kavramı, bir toplumda cinslere yönelik tanımlar, imajlar, davranışlar, cinsiyete ait kimlikler, cinsler arasındaki ilişkiler, adetler, görenekler, örfler, evlenme şekilleri gibi oldukça geniş bir alanı ifade eder (Türküne, 1995;Newman, 2002).

Toplumsal cinsiyet, bireylerin doğdukları andan itibaren üzerlerine yüklenen görevler ile bağdaştırılan kadın ve erkek olma öğretisinin benimsetilmesi sonucu cinsler ayrımının yaşanması durumudur (Korukcu vd., 2012; Ergöçmen vd., 2009). Bu ayrımdan dolayı erkeğin kadın üzerinde birtakım yaptırımlar uygulaması ve şiddete varan eylemlerde bulunması hak gibi görülebilmektedir. Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı (2016) tarafından hazırlanan “81 İl İçin Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Karnesi” adlı çalışma verileri sonuçları şu şekildedir.

Şekil 2. 1:Türkiye Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği Endeksi

Kaynak: TEPAV, 2016

Tablo 2. 1: Türkiye toplumsal cinsiyet eşitsizlik endeksine göre en eşitlikçi 10 il

Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği Endeksi Sıralaması (2015)		Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği Endeksi Sıralaması (2015)	Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği Endeksi Sıralaması (2012)	Değişim
1	Istanbul	0.268	1	—
2	Bursa	0.275	9	▲
3	Eskişehir	0.308	5	▲
4	Ankara	0.311	15	▲
5	Muğla	0.321	13	▲
6	İzmir	0.323	24	▲
7	Yalova	0.323	7	—
8	Bolu	0.327	3	▼
9	Düzce	0.329	4	▼
10	Kocaeli	0.329	20	▲

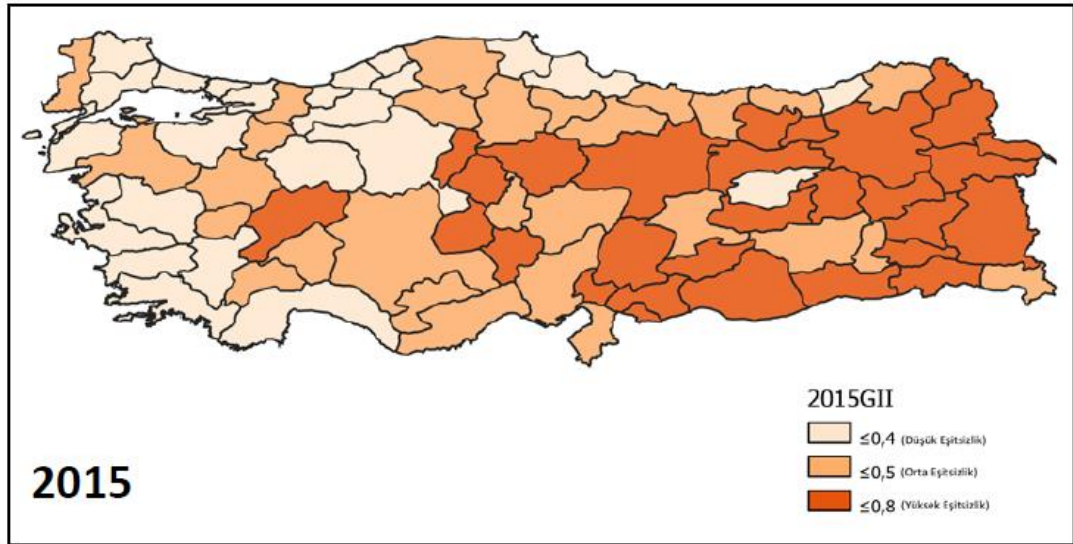
Kaynak: TEPAV, 2016:48

2012’de en eşitlikçi 10 il sırasıyla; İstanbul, Tunceli, Bolu, Düzce, Eskişehir, Bilecik, Yalova, Rize, Bursa ve Trabzon’dur.

Tablo 2. 2: Türkiye toplumsal cinsiyet eşitsizlik endeksine göre en eşitsizliğin en yüksek olduğu 10 il

Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği Endeksi Sıralaması (2015)		Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği Endeksi Sıralaması (2015)	Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği Endeksi Sıralaması (2012)	Değişim	
71	Bingöl	0.553	71	61	▼
72	Sivas	0.554	72	65	▼
73	Aksaray	0.555	73	46	▼
74	Elazığ	0.558	74	42	▼
75	Adıyaman	0.559	75	40	▼
76	Siirt	0.572	76	77	▲
77	Afyon	0.574	77	55	▼
78	Niğde	0.580	78	53	▼
79	Yozgat	0.593	79	73	▼
80	Muş	0.615	80	74	▼
81	Bitlis	0.617	81	80	▼

Kaynak: TEPAV, 2016:51

Şekil 2. 2: Türkiye’de toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin genel resmi (2012-2015)

Kaynak: TEPAV, 2016:51

Tablolar ve verilere göre genel bir değerlendirme yapmak gerekirse; Türkiye’nin batısına geldikçe toplumsal eşitsizlik durumunun azaldığı, İç Anadolu, Doğu Karadeniz, Doğu ve Güneydoğu bölgelerinde ise eşitsizlik durumunun devam ettiği ve toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin en yüksek olduğu illerden birisinin de Yozgat olduğu görülmektedir. Bu bölgelerde ataerkil toplum yapısının varlığından söz edilebilir.

Yukarıda anlatıldığı üzere toplumsal cinsiyet kapsamında kadına yönelik şiddet fiziksel, cinsel, duygusal gibi birçok şekilde karşımıza çıkabilmektedir. Bu tür şiddet eylemleri ülkelerin gelişimi anlamında en önemli tehditlerden biri olarak kabul edilebilmektedir.

Ancak görülmektedir ki erkeklerin rolleri ve davranışları kadına yönelik şiddetin önlenmesinden çok uzaktadır. Erkek egemen toplum yapısı toplumsal cinsiyet kapsamında bu sorunun çözümünde önemli bir engel teşkil etmektedir. Ayrıca erkekler cinsiyet eşitsizliğinden de yarar sağlar konumdadır (Geffner vd., 2000:108). Erkeklerin nasıl babalık yaptığını kuran en önemli unsurlardan biri de babaların benimsediği ve etkilendiği ataerkil erkeklik kodlarıdır (Coltrane, 2010). Babaların tamamı, erkekler ve erkeklikler üzerine eleştirel incelemeler alanının kurucularından Connell'ın ifadesiyle, "ataerkillikten pay alan" (2005; 1998) erkekler olsalar da farklı babalık pratikleri mevcuttur³.

Erkekler kişilik özelliği olarak; patolojik düzeyde kıskanç, güvensiz, aşırı sahiplenici, saygısız, sinirli ve kindar, duygusuz ve acımasız kişilerin şiddet uygulama ihtimalleri yüksektir. Aynı zamanda bu kişilerin, erkeklik rolüne ilişkin yetersizlik, duyguları vardır. Bu karakter özellikleri, toplumsallaşma süreci ile kazanılan imtiyazlı erkeklik rollerinin kapalı aile ortamında pekişmesi ile şekillenmekte ve bu aşamadan sonra kişisel farklılıklar şiddetin düzeyini ve biçimini belirlemektedir (Mor Çatı 1996, Başbakanlık 1998). Erkekler toplum tarafından kendilerine verilen rollerini yerine getirme esansında başarısız olduklarında ayrıca sosyal ekonomik sebeplerde yetersizlik yaşadıklarında şiddet eğilimi olan bireylere dönüşmektedirler (Stone vd., 1999:31).

Erkeklerin bu tür davranışlarına karşı kadınlarda erkeklere olumsuz yaklaşmakta ve bu durum erkeği daha fazla şiddete yöneltmektedir. Erkekliğe ait bu yanlış idrakinden dolayı tepkiler ve durumların kendini küçümsemiş gibi hissetmesinin neticesinde mevcut bu zayıflığını baskılayabilmek adına kadına yönelik şiddet uygulanmasına neden olabilmektedir.

Diğer taraftan yukarıda da belirtildiği gibi ataerkil yapı toplumsal eşitsizlik durumuna zemin hazırlamaktadır. Böyle bir toplum yapısında kendilerine biçilmiş

³ Aktaran KASAUM, http://cins.ankara.edu.tr/20_4.pdf, 21.10.2019

rolleri yerine getiren hem erkek hem de kadın cinsiyet ayrımının da bir parçası haline gelmektedir (Ergöçmen, 2009;Bowen, 2011:98).

Sonuç olarak şiddeti önlemek adına yapılan bütün mücadelelerde hep kadına yönelmiştir. Kadınların güçlendirilmesi, korunmaya çalışılması, destek olunması sorunun çözümünden ziyade sorunu daha da çözümsüz hale getirmektedir. Asıl sorunun kaynağı olan erkeklerin de bu mücadelede yer alması çözüm anlamında daha etkili olacaktır.

2.4.2. Feminist Teori Çerçevesinde Kadına Yönelik Şiddetin Değerlendirilmesi

Kadın konusunda önemli çalışmaların ve katkılarının da bulunduğu teorilerin en önemlisi Feminist Teoridir. İlk kez Alexander Dumas'ın kullandığı feminist kavramı,

Cinslerin (kadın ve erkeğin) eşitliği kuramına dayanan ve kadınlara eşit haklar isteyen bir akımdır. Bu akım, insanlığın yarısını oluşturan bir demografik grubun ve uygarlık tarihi boyunca hep ikincil konumda yaşamak zorunda kalan bir cinsin (kadınların), bu durumdan kurtuluş hareketinin öğretisidir(Arat, 2010:98).

Feminist bilincin, kadınların ezilmiş bir grubun mensubu olduklarını ve bundan dolayı haksızlığa uğradıklarının farkındalığını sağlamak ve yapılan bu haksızlıktakendiliğinden oluşan bir şey olmadığınıbunun toplumsal ve kültürel bir gerçekliğinparçasını olduğunu kavranmasını içermektedir.

Aynı zamanda bu haksızlığa karşı mücadelenin yapılabilmesi, yapılan bu mücadele ve faaliyetlerinözgürce ve bağımlı olmayacak bir şekilde yürütülmesiyleörgütlenmenin oluşmasına ve bununla birlikte da seçeneklerinin de olduğu bir gelecek vizyonunun oluşturmasına uzanır (Berktaş, 2003:22).

Kadın kendisine verilen eş ve anne rolünü benimseyecek tüm bu rolleri doğal gelişiminde kabul edecek ve hayatını bu düzlemde devam ettirecektir. Ancak evcilleşme olarak da ifade edilen bu süreç kadınlar açısından hor görülme, dışlanma ve aşağılanma şeklinde yaşanan bir süreç olmaktan öteye geçmeyecektir (Arat, 2010:38).Feminizm kavramı aşağıda ki tanımlarda verilmiştir:

En genel anlamda feminizm cinsler arasında eşitliğe ihtimam gösteren ve kadınlar ile erkeklerin eşitliklerini savunan bir görüş şeklinde ifade edilmektedir (Akalin ve Baş, 2018: 2). MacKinnon'a (2003:58) için çağdaş feminizmin, cinsiyetlerin arasındaki ilişkilerin toplumsal olayların birbirini takip etmesiyle gelişmesi ve bunu değiştirebilmenin yöntemlerini araştırırken, yaşanmış olan bu toplumsal cinsiyete ait deneyimlerin tam merkezine kadınlara ait deneyimleri ve bu deneyimlerinden edinmiş oldukları kazanımları veperspektifine yerleştirmiştir.

Feminizm, kadınlara ait gündelik yaşantılarının önemine ve kadınların görüşlerine öncelik tanımaktadır (MacKinnon, 2003). Andre Michel'e göre feminizm kelimesi, kadınların toplumsal hayattaki rollerini ve haklarının da geliştirilmesini öngören bir süreci ifade etmektedir (Buz, 2009:65).

Arat'a (1991) göre feminizm kadın ve erkek arasındaki toplumsal farklılıkların, bu farklılığın anlamını, nedeni ve sonucu şeklinde tanımını yapmıştır. Eisenstein'e göre (1998) feminizm ise, "Erkek üstünlüğünü sona erdirmeye mücadelesi değil, baskınlığın ideolojisini kökten kazıma mücadelesidir. Baskınlık ise, erkek üstünlüğünü de içeren daha büyük ve çoğulcu bir kategoridir" (Buz, 2009:15). Sonuç olarak bu tanımlara göre feminizm, kadının toplumdaki yeri ve baskın taraf olan erkeğin durumu ile birlikte toplumsal hayatta kadın erkek eşitliğini toplumsal cinsiyet çerçevesinde ele almaktadır.

Feminist bakış açısına göre ise kadına yönelik şiddet cinsiyetçi ve güç odaklıdır. Gerçekten de birçok olayda güç ve kontrol mekanizmalarının şiddete yol açan temel olaylar olduğu görülmüştür (akt. Subaşı, Akın 2003: 237-238). Maçoluk aile içinde kadına yönelik şiddet ile ilişkili bulunmuştur. Maçolukta geleneksel erkek değerleri olan sertlik ve haşinlik vurgulanmaktadır (akt. Subaşı, Akın 2003: 238).

2.5. TÜRKİYE'DE AİLE ve KADIN

Türkiye'de kadına yönelik şiddet irdelenirken ve nedenleri araştırılırken kadının toplumsal yaşamadaki yeri, sosyoekonomik düzeyi, eğitim seviyesi ve eğitim olanaklarına ne kadar ulaşabildiği ve ataerkil bir yapı olan Türk aile ve toplum yapısında uğradığı eşitsizlikler de göz önünde bulundurulmalıdır.

2.5.1 Türk Toplumsal Yapısının ve Yaşam Tarzının Değişmesi

Türkiye’de şiddetin git gide daha fazla görünür olmasındaki sebeplerin başında, sosyoekonomik ve kültürel yapıdaki göçler, kent yaşamına uyum sağlama, yaşama aitkoşullarındağişmesiyle yaşanan böyle bir değişmeyi, toplumsal olarak kabullenmeyişidir(Subaşı ve Akın, 2003:233). Türkiye’de kadın ve erkeklerin çoğu Türkiye’deki aile yapısının geleneksel olmasından dolayı kadının görevinin çocuk bakımı ve ev işlerinden ibaret olduğunu benimsemektedir. Pek çok kadın ve erkek, kadınların istihdam edilmesini “gelenek göreneklere aykırı” şeklinde değerlendirmektedir. Dolayısıyla bu görüş değişse bile ataerkil sistem bu yapıya direnmektedir. Bu direnme sonucunda da şiddet unsurunun ortaya çıkması kaçınılmaz olmaktadır (Güler vd., 2005:53).

Bu süreçte kadınların çalışma hayatında daha fazla yer alması ekonomik anlamda güçlenmesine neden olacaktır. Ayrıca kadın hareketlerinin yaygınlık kazanması ise şiddetle mücadelede kadınlara yol gösterme ve bilinçlendirilmesinde önemli adımlar olarak değerlendirilebilir.Aile içi şiddetle etkin mücadele, ancak devlet kurumlarının, hükümetlerin kararlı tutumu ile kadın kuruluşlarının deneyimlerinin bir araya getirilmesiyle mümkün olabilir. Başvuruları alan ve yasayı uygulayan her kurumda “şiddetin önlenmesi ve 6284 sayılı Yasa konusunda” hizmet içi eğitim verilmeli, kurumlar arası koordinasyon sağlanmalı, “kadına yönelik şiddete ve aile içi şiddete son verme çalışmaları” kararlı bir devlet politikasıyla sürdürülmelidir (Moroğlu, 2012). Türkiye’de kadına yönelik şiddeti sonlandırmak için sadece yasaların kadın erkek eşitliği açısından iyileştirilmesi yeterli olmamaktadır. Eğitimden, törelere, gelenek ve göreneklere, medya metinlerinden, toplumda akla gelebilecek bütün değer ve davranış biçimlerine kadar gündelik yaşam örüntümüzdeki her ilmik, toplumsal cinsiyet farklılıkları açısından yeniden ve sürekli gözden geçirilmelidir (Dursun, 2008).

Bu anlamda, şiddet eyleminin daha da artması, Türkiye’nin yaşadığı modernleşme ve kentlileşme olgularının bir sonucu olarak ve ayrıca var olan ataerkil toplum yapısının devamı şeklinde karşımıza çıkmaktadır (Yıldırım, 2016:33). Türkiye’nin nüfusunun büyük bir çoğunluğu 1920’lerde kırsalda yaşamaktaydı. Günümüzde bu rakama bakıldığında tam tersi bir durum olduğu görülmektedir. Şehir merkezlerinde yaşayanların sayısı kırsalda yaşayanların sayısına oranla üç dört kat

artmıştır (Çötök, 2015:780). Bu durumda aile içi geleneksel cinsiyet rollerinin dağılımını endüstrileşme ile birlikte büyük oranda etkilemiştir. Köyden gelen kadınlarda “erkek evin direğidir” görüşü yok edilmeye başlanırken artık kadında iş hayatına atılıp eve ekmek parası getiren aile ekonomisine katkısı olan konuma geçmiştir(Yıldırım, 2016:33). Bu durum ise bir ‘erkeklik krizinin doğmasına yol açmıştır.⁴

Bu değişen yapıda erkek bir direnç aracı olarak da şiddete başvurmaktadır. Kadınlar belirli düzeyde iş hayatına dâhil olmaları ile birlikte kadınların özgürleşmesi sosyalleşmesi ve daha farklı kişiler tanınması kadınların artık sadece evde oturması gereken bir kadından farklı bir kadın olma düşüncesinin artmasına neden olmaktadır. Bu duruma da erkekler şiddet göstererek karşı çıkma eğiliminde bulunmaktadır (Scully, 1994:34).

Diğer taraftan ataerkil toplum yapısı da kadınların şiddet görmesinde oldukça önemli ve hatta birinci derecede bir etken olarak değerlendirilebilmektedir. Küçük yaştan itibaren erkek çocuğunun yüceltilmesi, kız çocuklarının ise sürekli ikinci planda tutularak yetiştirilmesi, bir anlamda erkeğin kadın üzerinde baskı oluşturmaya ve hak talep etmesine ve beraberinde şiddete zemin hazırlanmasına sebebiyet verebilmektedir. Ataerkil aile ve toplum yapısı detaylı bir şekilde ilerleyen konularda ele alınacaktır.

Toplumsal yapıdaki dönüşüm toplumsal hayatın farklı alanlarında etkili olacak şekilde kadınların ve erkeklerin zihin dünyasını da değiştirmektedir. Bu zihin dünyasındaki değişim ise kadının kendisine olan güvenini artırması yanında erkeğin de kadına yönelik şiddet uygulama duygularını beslemektedir. Kadın bu değişim sonucunda kendisini birey olarak hissetmekte ve şehir merkezlerine göç ile birlikte kendisinin de söz sahibi olduğu görüşünü benimsemektedir (Yıldırım, 2016:33-34).

⁴**Erkeklik Krizi:** Erkeklerin egemenliğin söz konusu olduğu toplumlarda erkeklere ait ayrıcalıkların ve önceliklerin olduğu şuuruyla yetiştirilmiş bireylerin eşitlik talepleri ya da eşitlik olgusuyla bizatihi karşılaştıkları durumlarda erkek egemenliği öğretisi ile içinde olduğu vaziyet karşısında yaşamış olduğu çatışmadır. Bireylere ait bu öğretilmişlik ile yaşamış olduğu çatışmanın şüphesiz kolay bir şekilde eşitliği anlamasını, kabullenmesi gibi bir sonuca varamayacağından bu tür şeyleri erkek egemen iktidarlılarına tehdit olarak görmektedirler. Bu sebeple mevcut iktidarlarını korumak ve savunmanın da verdiği kaygıları krize dönüştürmektedirler.

2.5.2 Sosyo-Ekonomik Faktörler

Sosyo-ekonomik anlamda kadına yönelik şiddetin temel nedenleri, ekonomik anlamda bir geliri olmayan ve eğitim seviyelerinin düşük kadınlarda şiddetin daha çok yaşanması sonucunu doğurmaktadır. Bu açıdan değerlendirme yapılırken bölgeler arası gelir ve eğitim durumu göz ardı edilmemelidir (Subaşı ve Akın, 2003:233). Bu durum hakkında 2009 yılında Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü'nün yaptığı kapsamlı araştırmanın verileri tabloda paylaşılmaktadır.

Tablo 2. 3:Çeşitli demografik verilere göre kadına yönelik şiddet (%)

Temel Özellikler	Fiziksel şiddet		Cinsel şiddet		Fiziksel veya cinsel şiddet		Evlenmiş kadın sayısı
	Yaşamın herhangi bir dönemi	Son 12 ay	Yaşamın herhangi bir dönemi	Son 12 ay	Yaşamın herhangi bir dönemi	Son 12 ay	
Yerleşim yeri							
Kent	38.0	10.0	14.3	6.7	40.3	13.5	7,981
Kır	43.2	9.9	18.3	7.9	46.6	14.1	2,817
Bölge							
İstanbul	36.7	8.1	11.2	4.7	38.4	11.1	691
Batı Marmara	24.6	6.0	8.7	4.3	26.2	8.8	859
Ege	31.3	5.3	13.9	4.1	34.7	8.0	848
Doğu Marmara	36.5	7.2	12.8	5.8	38.5	10.2	822
Batı Anadolu	42.2	11.6	15.5	6.5	44.1	14.7	915
Akdeniz	41.7	11.9	16.1	6.5	44.0	14.7	964
Orta Anadolu	49.5	13.5	22.8	11.0	52.8	18.5	887
Batı Karadeniz	42.9	7.9	17.5	6.7	46.6	12.0	779
Doğu Karadeniz	38.0	6.5	17.6	7.8	42.6	12.5	874
Kuzeydoğu Anadolu	53.2	17.8	29.5	19.4	57.1	27.4	1,000
Ortadoğu Anadolu	47.2	14.6	19.7	12.1	51.5	21.5	994
Güneydoğu Anadolu	47.7	19.2	19.7	13.0	51.1	24.6	1,165
Yaş							
15-24	31.9	17.3	13.5	9.7	35.3	21.3	1,194
25-34	36.6	12.5	13.0	8.4	39.2	16.5	3,652
35-44	39.7	8.7	14.2	6.5	42.0	12.6	3,009
45-59	45.4	4.8	19.6	4.6	47.9	7.8	2,943
Eğitim							
Eğitimi yok/ilköğretimi bitirmemiş	52.2	12.6	22.2	9.6	55.7	17.4	2,741
İlköğretim birinci kademe	39.9	9.1	15.2	6.9	42.2	13.1	5,237
İlköğretim ikinci kademe	34.9	12.3	13.1	7.6	38.5	15.4	872
Lise ve üzeri	25.0	7.9	8.7	3.8	27.2	10.0	1,948
Refah düzeyi*							
Düşük	47.0	13.7	18.9	9.4	49.9	18.0	4,189
Orta	38.9	8.9	14.6	6.4	41.6	12.7	4,631
Yüksek	26.7	5.5	10.3	3.9	28.7	8.3	1,978
Türkiye	39.3	9.9	15.3	7.0	41.9	13.7	10,798

Kaynak: Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, 2009.

Birçok araştırmada şiddet ile eğitim ve gelir düzeyinin ilişkisi ön plana çıkmaktadır. Dünya genelinde yapılan karşılaştırmalarda da (Birleşmiş Milletler İnsani Gelişim Endeksi) durumun benzer şekilde olduğu görülmektedir. Ülkemizde sosyo ekonomik anlamda geliri ve eğitim seviyesi en düşük grup kadınlardır (şentürk, 2015:110).

Tüm bunlar değerlendirildiğinde kadına yönelik şiddet konusu içeren çalışmalarda kapsam olarak gelir ve eğitim seviyesi güçlendirici ve sosyal politikalar ile destekleyici çalışmalara yer verilmesi gerekmektedir.

2.5.3 Eğitim Düzeyi

Trkiye2 deki okur-yazarlığı olmayan nfusunbyk bir blmnkadınlardan oluşması, (TÜİK, 2017). Eğitim alanındakiadaletsizliğigz önüne sermektedir. Eğitimsizliğin neden olduğu, kadının iş hayatında yer alamaması ve bunun neticesinde de ekonomik özgürlüğünün de sağlanamaması nedeniyle kendi ayakları üzerinde duramaması olumsuz etkiler doğurmaktadır(Dişsiz ve şahin, 2008:52).

Ülkemizde genel olarak kadınların eğitim seviyesi erkeklere oranla düşük seviyededir ve bu durum iş gücüne katılım oranında kendini göstermektedir. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verilerinde görüldüğü üzere eğitim seviyesini yükselmesi ve iş gücüne katılım oranı aynı seviyede ilerlemektedir (Has Üniversitesi, 2009:10).

Tablo 2. 4:Cinsiyete göre okuma-yazma ve istihdam oranları

Seçilmiş göstergeler	(%)		
	Toplam	Erkek	Kadın
Okur-yazar olmayan nüfus oranı (25+ yaş)	5,4	1,8	9,0
Yüksekokul veya fakülteden mezun nüfus oranı (25+ yaş)	15,5	17,9	13,1
İstihdam oranı (15+ yaş)	46,0	65,0	27,5
İşgücüne katılım oranı (15+ yaş)	51,3	71,6	31,5
İşsizlik oranı (15+ yaş)	10,3	9,2	12,6
Genç işsizlik oranı (15-24 yaş)	18,5	16,5	22,2

Kaynak: TÜİK, 2017

Ceylan (2013) tarafından yapılan bir araştırmaya göre; Eğitim düzeyinin kadınların şiddet görmesini engelleme noktasında belirleyici olmamakla birlikte şiddete maruz kalan kadınların gerekli yasal yollara müracaat etme noktasında önemli olmaktadır. Eğitim düzeyi yüksek olan kadın uğradığı şiddeti sindirememekte ve yasal yollara başvurabilmektedir (Ceylan, 2013:15).

Daha öncede ifade edildiği gibi bu konuda yapılmış çalışmalar, kadınların maruz kaldığı şiddetin hem demografik hem de cinsiyet ayrımı gibi nedenlerden etkilendiğini ifade etmişlerdir (Erkurt, 2015; Dişsiz ve şahin, 2008;Tuskan, 2013:28).

2.5.4 Toplumsal Cinsiyete Dayalı İş Bölümü

Ataerkil toplum yapısının yapısı tarafından şekillenen kadının yeri cinsiyet temelli iş bölümü ile daha fazla zayıflamaktadır. Türkiye’de iş bölümü koşulları genel anlamda diğer faktörlerle birlikte cinsiyet temelli gelişmektedir. Kadının iş bölümüne katılım oranları %25’lerde ve erkeklerden oldukça düşük bir orana sahiptir(Yüksel vd., 2015:181). Diğer taraftan ev işçiliği gibi ücretsiz işlerde de kadınlar ön plandadır.TK Kasım 2017 Temel İşgücü Göstergeleri veri tabanına göre ülkede 15 yaş ve üzeri toplam nüfus 60 milyon 223 bin olan nüfusun 30 milyon 399 bini kadınlar ve 29 milyon 824 bini de erkeklerden oluşuyor. İşgücü olarak nitelendirilen nüfus ise 31 milyon 790 bin; bu sayının 10 milyon 287 binini kadınlar ve 21 milyon 503 binini erkekler oluşturuyor (TK, 2017). Dolayısıyla cinsiyet ayrımcılığı kadınların işgücüne katılması, karar alma mekanizmalarında yer almaması önünde en ciddi sorun olarak karşımıza çıkmaktadır(Kadına Yönelik şiddetle Mücadele (2016-2020) Ulusal Eylem Planı, 2016:58).

Kadının iş hayatında yeri erkeklere göre oldukça düşük oranlardadır(akır vd., 2008:58). Diğer taraftan gelir ve eğitim düzeyini artmasının şiddet üzerinde ki etkilerinden bahsetmem mümkün olmakla beraber kesin konuşmak her koşulda geçerli olmayabilir. Bu konuda 2007’de yapılan bir araştırmaya göre gelir düzeyi eşinden fazla olan kadınların şiddet görme riskleri artmaktadır(Başak vd, 2013:10).

2.5.5 Ataerkil Aile ve Toplum Yapısı

Toplum yapısını ve kadının toplumdaki yerini incelerken Türkiye'nin kültürel ve ataerkil yapısını da değerlendirmek gerekmektedir. Toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin temelini teşkil eden ataerkil sistem, kadına yönelik şiddetin başlıca nedenleri arasında sayılabilir. Şiddet olgusunu basit bir şekilde, erkeğin cahilliğinden ya da anlık kızgınlığının neden olduğu bireysel bir davranışın değil de, topluma ve tarihe mal olmuş ataerkil öğretinin bir neticesidir(Erkurt, 2015:86).

Toplumun ataerkil yapıda olması kadına yönelik şiddeti etkileyen en önemli faktörlerden birisidir. Bu anlamda aile içi şiddeti meydana getiren olgular sadece aile içinde yaşanan olaylardan değil aynı zamanda toplumun genel yapısından da ciddi anlamda etkilenmektedir (Yıldırım, 2016:90).

Ataerkil sistemin toplumsal yapıda kendini daha çok hissettirmesi, kadına yönelik toplumsal cinsiyet eşitsizliğini etkisi altına alan, bu eşitsizliğin aile içerisinde ve toplumsal hayatta yayılmasına neden olan bir etken olarak ele almak mümkündür. Diğer taraftan ataerkillik, kadınlar vasıtasıyla da toplumda içselleştirilmektedir. Deniz Kandiyoti'nin "*ataerkil pazarlık*"⁵(Kandiyoti, 1997:45) ifadesiyle ele aldığı bu sistemde, bazı durumlarda kadınlar aile yapısını kabul etmektedirler (Ersoy, 2009: 212). Bu durumun sonucu ise karşımıza ekonomik ve fiziksel şiddeti çıkmaktadır (Topaloğlu, 2009:135).

2.5.6 Kadına Yönelik Şiddet ile İlgili Kurumlar

Toplumsal anlamda oldukça ciddi bir konu olan kadına yönelik şiddet ile alakalı ülkemizde gerek sivil toplum örgütleri gerek ilgili bakanlık tarafından oluşturulan kurumlardan bahsetmek mümkündür. Bu kurumlar aşağıda açıklanmıştır.

⁵ Ataerkil Pazarlık: kadınların somut engellenmeler karşısında geliştirdikleri stratejilere atıfta bulunur. Kandiyoti'ye göre, ataerkilliğin farklı biçimleri kadınlara farklı "oyun kuralları" sunar. Baskı karşısında kadınlar, güvenliklerini arttırmak ve hayat koşullarını iyileştirmek için, etkin ve edilgen direniş stratejileri geliştirirler. Kadınların açıkça kendi aleyhlerine olan bazı normlara uyması, bazen sadece bir hayatta kalma stratejisidir. Belli ataerkil kuralları yeniden üreten kadınlar, başka ataerkil dayatmalara karşı çıkıp onları dönüştürebilirler.

2.5.6.1 Kadın, Çocuk ve Özürlü Sosyal Hizmetler Danışma Hattı

Şiddete uğrayan veya şiddetin içerisinde bulunan ve yardıma ihtiyaç duyan çocuklara, kadınlara gerek psikolojik ve gerekse ekonomik ve hukuksal yardım vermek amacıyla hizmet veren bir kuruluştur. Sosyal hizmetlere ve çocuk esirgeme kurumlarıyla ilişkili olarak çalışan kurum, şiddet mağdurlarına yönelik ya da tehdit altında olduklarını hisseden şahıslara faydalanacakları hizmet kuruluşları mevzularında da hizmet vermektedir. Bu hattın (Alo 183) ücretsiz olarak çevrilebilmesi ayrı bir avantaj sağlamaktadır. Yedi gün yirmi dört saat hizmet veren kuruluş, Türkiye'nin her yanından kolayca ulaşılabilmek için destek ve korumaya nasıl ulaşılacağına dair bilgi almak için sistemli şekilde çalışmaktadır (Üstünel vd., 2017:61).

2.5.6.2 Sağlık Kuruluşları

Şiddete uğrayan kişilerin sağlık yönünden destek alacakları kuruluşlardır. Gerek devlet hastaneleri gerekse sağlık ocaklarından bu konu ile ilgili destek alabilmek için faydalanılabilir. Şiddete uğranıldığında veyabenzer bir tehlikenin içerisindeyken mevcut bulunulan yere en yakındaki sağlık kuruluşuna başvuru yapılabilir. Burada şiddet mağdurunun tedavisi yapılabilmek için ilgili birimlerce rapor şeklinde tutanak hazırlanmaktadır.

2.5.6.3 İl Sosyal Hizmetler Müdürlükleri

Ülkemizde sosyal hizmet uygulamaları 1983 yılından önce kopuk ve etkisiz bir şekilde gerçekleşmekte iken günümüzde de aynı etkileri görmek mümkündür. Bu tarihten önce sosyal hizmet faaliyetleri çeşitli kamu kurum ve kuruluşları tarafından dağınık ve denetimsiz bir şekilde yürütülmekteydi. 1983 yılı itibariyle uygulanmaya başlayan Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanunu ile bu dağınık yönetim yapısı bir anlamda toparlanmış sayılmaktadır.

Bu dağınık yapı sosyal hizmetlerden faydalanacak kişilerin farklı kurumlar tarafından farklı şekillerde tanımlanması sonucunu ve bundan dolayı da karmaşayı doğurmaktadır. Kurumlar arasında ki iletişim eksikliği ise bu ortamı daha da içinden çıkmaz hale getirmiştir.

Sonuç olarak kurumların birbirleri ile koordineli çalışmaması, işbirliği yapmaması, çok fazla kurumun benzer hizmetler vermesi, var olan kaynakların etkin ve verimli kullanılmaması kurumların faaliyetlerini olumsuz etkilemektedir. Bu gibi sorunlar günümüzde kamu politikaları kapsamında değerlendirilmekte ve etkinliğin artırılması genel amaçlar ve hedefler kapsamında ele alınmaktadır (Tuskan, 2013:30).

2.5.6.4 Kadın Sığınma Evleri/Konukevleri

Ülkemizin pek çok şehrinde faaliyette bulunan konukevleri, şiddette maruz kalan kadın ve çocukların bu ortandan uzaklaştırılmaları ve güvende olmaları açısından önemli kurumlardır.

Konukevlerinin adresleri gizli tutulmaktadır, bundan dolayı oldukça güvenlidir. Bu evlerde ayrıca Psikolog, sosyal hizmet uzmanı, avukat ve doktorgönüllü hizmet vermekte, orada kalanlara bu alanlarda yardımcı olmaktadırlar (Damka, 2009:44).

Bu alanda Avrupa’da ilk kadın danışma merkezi 1971 senesinde İngiltere’de kurulmuş olan “Chiswick Kadın Danışma Merkezi”dir. 1974 ilk olarak Londra, Paris ve Berlin’de sığınma evleri açılmıştır. Sonraki süreçte bu gelişmeleri takip eden ve birçok ülkede çok sayıda kadına yardımcı olmak amacıyla kadın sığınma evleri kurulmuştur.

Tüm bu kargaşa sonrasında 1980’leirn sonarından itibaren çeşitli düzenlemeler yapılmıştır (Yörük, 2010:90);

- Mor Çatı Kadın (1990)Türkiye’de ilk kadın danışma merkezidir.
- İlk kadın sığınak evini 1990’da Bakırköy Belediyesi açmıştır.
- İlki 1990 yılında açılan “Sosyal Hizmetler Çocuk Esirgeme Kurumu (SHÇEK)” aracılığıyla “Kadın Konukevleri” adında on dokuz sığınma evi açılışı gerçekleşmiştir.
- 1993’te Türkiye’nin İlk Bağımsız Kadın Sığınağı açılmıştır.
- 1990’lı yıllardan günümüzde ülkemizde pek çok ilde yerel yönetimlerin iş birliği ile kadın sığınma ve danışma merkezleri açılmıştır.

Kadın sığınma evleri 5393 sayılı Belediyeler Yasası ile resmiyete kavuşmuştur. Kadın sığınma evi ihtiyacı kriterleri ise kadınlar ve kız çocuklarının yedibin beşyüz sayısına ulaşılması şeklindedir. Günümüzde 218 verilerine göre kadın sığınma evi sayısı 140 civarında olmakla beraber hala yeterli sayıda değildir.

Türkiye'nin farklı şehirlerinde her yıl o şehirdeki kadın merkezleri aracılığıyla "Kadın Danışma Merkezleri ve Sığınaklar Kurultayı" toplanmaktadır. Yapılan bu kurultay basına duyurulmakta ve diğer sivil toplum örgütleri ile paylaşılmaktadır (Erkurt, 2015:101).

2.5.6.5 Karakollar ve Jandarma Merkezleri

Şiddet mağduru kadın veya diğer aile fertlerinin başvuruda bulunacağı diğer bir kurum da jandarma ve karakollardır. Şiddet gören şahıslar gerek şahsen gerekse 155 Karakol numarasından veya 156 Jandarma numarasından ücretsiz olarak arayıp şiddet gördüklerini söyleyip 7 gün 24 saat boyunca destek alabilirler.

2.5.6.6 Cumhuriyet Savcılıkları

Yine şiddet mağduru olan veya şiddet riski altında olduğunu hisseden şahıslar, buldukları il veya ilçelerdeki cumhuriyet savcılığına bir dilekçe ile başvuru yapıp durumu bildirebilir ve 4320 sayılı ailenin korunmasına dair kanundan yararlanabilmek ve tedbir alınabilmesi için yasal işlemlerin başlatılmasını isteyebilirler. Buradaki başvurunun ardından cumhuriyet savcılığı, yapacağı soruşturmanın ardından ya kamu davasının açılmasıyla konunun ceza mahkemelerine götürülmesini sağlayacak ya da kovuşturmaya gerek yoktur kararı verecektir. Öyle ki takipsizlik kararı ile sonuçlanan davaya itiraz etme hakkı bulunmaktadır (Doğan, 2013:30).

2.5.6.7 Kadın Danışma Merkezleri

Bu merkezlerin faaliyetleri gönüllü kadınlar tarafından yürütülmektedir. Şiddete maruz kalmış kadınlar telefon ederek veya bizzat bu merkezlere başvurabilirler. Kadınlar burada yargılanmadan dinlenir ve yardımcı olmaya çalışılır. Bu merkezlerde başvuran kadının, yaşadığı şiddetle mücadele ederken ihtiyaç duyacağı her türlü destek verilmektedir. Bu merkezlerde verilen hizmetler

karşılığında kadınlardan herhangi bir ödeme alınmamaktadır. Bu merkezler ülkemizde birçok ilimizde faaliyet göstermektedir (Ocak, 2017:16).

2.5.7 Kadına Yönelik Şiddet ve Yasal Düzenlemeler

Anayasa 10.mad. konuyu şu şekilde ele almıştır;

2004 yılı: “Kadınlar ve erkekler eşit haklara sahiptir. Devlet bu eşitliğin yaşama geçmesini sağlamakla yükümlüdür.” Hükmüne yer verilmiş; 2010 yılında ise ikinci fıkranın sonuna da: “...bu maksatla alınacak tedbirler, eşitlik ilkesine aykırı olarak yorumlanamaz.” İfadesi ibaresi eklenmiştir (Karınca, 2008:8).

Anayasa 90. mad.;

2004 yılında; “Usulüne göre yürürlüğe konulmuş temel hak ve özgürlüklere ilişkin milletlerarası anlaşmalarla ulusal kanunların aynı konuda farklı hükümler içermesi durumunda çıkabilecek ihtilaflarda milletlerarası anlaşma hükümleri esas alınır.” hükmü eklenmiştir.

Anayasa ile birliktediğer kanunlarla gerçekleştirilen toplumsal cinsiyet eşitliğine uygun yeniliklerle, Türkiye’de ki bütün yasal düzenlemeler kadına şiddeti bitirme yönündedir (Karınca, 2008:9).

Daha önce bahsedilen ve 2005’de uygulanmaya başlanan 5393 sayılı Belediyeler Kanunu düzenlemesinde toplam nüfus yüz bini geçince sığınma evi açma zorunluluğu getirilmiştir. Ayrıca 1998 tarihli “4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun”u da bu konuda düzenleme yapmıştır. Bu kanun 2007 yılında değişikliğe uğramış, genişletilmiş ve 2008 yılı itibariyle uygulamaya konulmuştur (Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele (2016-2020) Ulusal Eylem Planı, 2016:80).

Bu kanunla birlikte “Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı”nın kapsamlı çalışmaları doğrultusunda hazırlanmış olan “6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun” 2012 yılı itibariyle uygulamaya başlamıştır. Bu kanun “İstanbul Sözleşmesi” hükümleri çerçevesinde hazırlanmıştır. Bu kanun şiddete maruz kalan tüm tarafları kapsamına almaktadır. 2013 yılında Kadın Konukevleri Açılması ve İşletilmesi Hakkında Yönetmelik kabul edilmişve 2016 yürürlüğe girmiştir (Tuskan, 2013:37).

Ayrıca 2005’te kadın ve çocuklara yönelik şiddetin nedenlerini tespit edilmesi için mecliste “Araştırma Komisyonu” kurulmuştur. Komisyon hemen ardından 2006 yılında “Çocuk ve Kadına Yönelik Şiddet Hareketleri ile Töre ve Namus Cinayetlerinin Önlenmesi için Alınacak Tedbirler” ile ilgili genelge yayınlamıştır. Genelge şiddete, töre ve namus cinayetlerinin önlenmesine ilişkin kurum ve kuruluşlar belirlenmiştir (Toku, 2014:76).

2.5.8 Kadına Yönelik Şiddet ile Mücadele Eylem Planları

Ülkemizde 2007 yılından itibaren Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı’na Kadına Yönelik Şiddet ile Mücadele Eylem Planları yapılmaktadır. Bu eylem planları ve içeriklerinin ana hatları aşağıda açıklanmaktadır.

2.5.8.1 Ulusal Eylem Planı (2007-2010)

- Oldukça önem arz eden bu konuda hazırlanmış olan eylem planında temel hedefler şu şekilde belirlenmiştir (Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele (2016-2020) Ulusal Eylem Planı, 2016:35):
- Şiddette yönelik yasal düzenlemelerin yapılması ile uygulama esnasındaki aksaklıkları gidermek,
- Şiddete neden olan sebeplerin ortadan kaldırılması, bu konuda toplumsal farkındalık oluşturulması,
- Şiddet mağduru kadınların sosyo-ekonomik konumlarının güçlendirilmesi,
- Şiddette maruz kalan kadına ve çocukların koruyucu hizmetlerden faydalanmasını sağlamak,
- Şiddette maruz kalan kadın, çocuk ve şiddeti uygulayan tarafın tedavisi ve rehabilitasyon hizmetlerinden yararlanmasının sağlanması,

2.5.8.2 Ulusal Eylem Planı (2012-2015)

Kadına yönelik şiddet ile ilgili hazırlanan ikinci eylem planı 2012-2015 yıllarını kapsamaktadır. İlk planın uygulama süresi dolduktan sonra konu ile alakalı kurumlar, sivil toplum örgütlerinin ve üniversitelerin ortak katılımı ile bu plan hazırlanmış ve uygulamaya konulmuştur. İkinci Ulusal Eylem Planı’nın temel

hedefleri şu şekildedir (Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele (2016-2020) Ulusal Eylem Planı, 2016:37):

- Şiddette yönelik mücadele, yasal düzenlemeler gerçekleştirmek ve uygulama sürecindeki problemleri gidermek,
- Konu ile ilgili toplumda bilinç düzeyini arttırmak, şiddetin her türüsüne neden olan faktörleri belirleyip önlemler almak,
- Şiddette maruz kalan kadın ve çocuklar psikolojik destek sağlamak,
- Şiddete maruz kalan kadına ve çocukların her türlü ihtiyacını karşılamak için tüm tarafların birlikte ve uyumlu hareket etmesini sağlamak.

2.5.8.3 Ulusal Eylem Planı (2016-2020)

Üçüncü Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı(2016-2020) ikinci planın süresinin dolması ile aynı kurum ve kuruluşlar ile sivil toplum örgütleri tarafından benzer amaçlar doğrultusunda hazırlanmış ve uygulamaya koyulmuştur. (Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele (2016-2020) Ulusal Eylem Planı, 2016:42).

Amaç ve Hedefler(Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele (2016-2020) Ulusal Eylem Planı, 2016:42):2016-2020 eylem planının amacı “ülkemizde kadına yönelik her türlü şiddet ve ev içi şiddetin önlenmesi ve şiddet mağdurlarının etkin korunması için tüm taraflarla iş birliği içerisinde gerekli önlemlerin alınması ve uygulanması” olarak belirlenmiştir.

Eylem planının hedefleri ise;

- Toplumsal cinsiyet eşitliği, kadına yönelik şiddetin ve ev içindeki şiddet ile mücadelenin yapılması gibi konularda mevzuatta gerekli düzenlemelerin yapılmasını ve uygulamalardaki aksaklıklarında ortadan kaldırılması.
- Kadına yönelik şiddetle mücadelede ilgili politika geliştirmek.
- Kadına yönelik şiddeti ve toplumsal cinsiyet eşitliği ile ilgilibilinçlendirme yapmak

- Şiddet mağduru kadınlara varsa çocuklara için sağlık hizmetleri kapsamında gerekli dzenlenmelerin yapılmasıve bu dzenlemelerin uygulanmasının sağlanması.
- Şiddete uğramış olankadın ve çocuklara ilişkin koruma ve önlemlerin çoğaltılması (Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele (2016-2020) Ulusal Eylem Planı, 2016:44-47).

BÖLÜM III

ARAŞTIRMANIN BULGULARI VE TARTIŞMA

3.1 KATILIMCILARIN CİNSİYET ALGILARI

Cinsiyet; rollerin edinilmesinde, toplumsal değerlerin içselleştirilmesinde etkin olan sosyal bir kategoridir. Cinsiyet farklılıklarının hormonal etkilerden kaynaklandığı bilinmekle birlikte, toplumsal bir varlık olan insanın eylemlerinin sadece biyolojiye indirgenmesi, sosyal ilişkiler içinde var olan kuralların etkisinin göz ardı edilmesi sonucunu doğurmaktadır. Bu nedenle kişilerin kendi cinsiyetlerini nasıl anlamlandırdıkları önem arz etmektedir.

Bu bölümde, Yozgat ilinde görüşmeye katılan bekâr katılımcıların, kadın ve erkek olmaya dair bakış açılarının yönü, kendilerini hangi çerçeveler içinde belirledikleri, kadın ve erkek olmanın zorluklarını nasıl tanımladıkları, hangi yönlerden artı ve eksilerin oluştuğunu, kadınlık ve erkeklığe dair kalıp yargılardan ne derece etkilendikleri ve zihinlerinde nasıl bir kadın ve erkek imajı oluşturduklarını anlamaya yönelik analizler yer almaktadır.

Erkek egemen toplumlarda erkekler küçüklükten itibaren toplum ve kültürel etkenlerden dolayı pasif yetiştirmemektedir. Ona güçlü olduğu, kadınlardan daha önemli bir yere sahip oldukları imajı her yaş ve dönemde verilmektedir. Bunun sonucu olarak toplumsal cinsiyet ayrımı meydana gelmekte ve kadın erkek eşitsizliği yaşanmaktadır (Rivvet, 2004).

Kadın olmak genel anlamda zorluklarla mücadele edilmesi gereken ve aynı zamanda da güzel olması gereken bir duygudur.

Zor ama bir o kadar da çok güzel bir duygu,(F, 35, Sağlık Memuru),

Kadın olmak zor ama bir taraftan da güzel bir duygudur,(G, 24, Halkla İlişkiler)

Kadın olmanın zorluğunu aynı zamanda yaşanan ülke ve dünya şartlarında değerlendiren katılımcılar da bulunmaktadır.

Ülkemizde oldukça zor, (U, 30, Öğretmen) Tüm dünyada kadın olmak zor bir şeydir.(V, 28, Sosyolog)

Katılımcıların cevapları herhangi bir yorum içermediğinden “zor” kavramı ile nelerin kast edildiği anlaşılammakla birlikte, ülkemizde son dönemde önemli oranda artan kadına yönelik şiddet, taciz, tecavüz vakalarının ve kadınların çalışma yaşamında maruz kaldığı ayrımcılığın etkili olduğu düşünülebilir.

Kadın olmanın herhangi bir ayrımcılığa eş tutulmaması gerekir. Bu anlamda kadın olmak veya erkek olmaktan ziyade insan olunması şeklide bütünsel bir yaklaşım sergilemek daha esas olmalıdır.

Kadın yada erkek olmak yoktur. İnsan olmak, iyi insan olmak vardır (C, 31, Polis),

İnsan olmaktır. Kadın olmak diye bir tanım olmamalıdır (E, 27, Psikolog),

Bu cevaplar üç katılımcının da insan olmayı cinsiyet olgusunun önüne koyduğunu gösterirken aynı zamanda kadın-erkek ayrımına inanmadıklarını ortaya koymaktadır. Kadın olmak aynı zamanda üretken, verimli ve çalışkan olmayı niteleyen ve toplumu yansıtan bir durumdur.

Toplum olarak kadın mı? Yoksa hayallerimizdeki kadın mı? Dünyanın yaratıcı, doğurgan, yenilenen, temizleyen yanındır kadın (J, 43, Anasınıfı Öğretmeni).

Görüldüğü gibi her iki cevapta kadının toplumsal cinsiyetçi bir tarzda değil, feminist bir bakış açısı ile yorumlandığı görülmektedir. Bu bakış açısına göre kadın, doğanın yaratıcı gücü ile özdeşleştirilirken aynı zamanda toplumsal iş bölümüne katkısının vurgulandığı sonucu çıkarılabilir.

Eğer değer gördüğünüz bir çevredeyseniz harika bir şey şeklinde cevap vererek, toplumda kadına bakışın önemine vurgu yapmaktadır (O, 28, Öğretmen).

Kadın olmayı Allah tarafından verilmiş bir hediye olarak gördüğünü gösterirken aynı zamanda bir meslek olarak algıladığını göstermektedir.

Allah tarafından bahşedilen, en güzel ve en zor meslek türüdür (H, 26, Sosyal Hizmetler Uzmanı)

Hiçbir koşul öne sürmeden, kadın olmanın güzel ve gurur verici bir duygu olduğunu belirtmektedirler. Kadınlık olgusunun, kadın-erkek ilişkileri içinde tartışılmaktan ziyade, toplumsal olgular üzerinden tartışılmasının kadını ikinci plana itmesidir.

Türkiye’de kadın olmak kavramına, toplumsal cinsiyet manası katıldığından oldukça ağır bir durumdur(Ö, 23, Çocuk Gelişimi)

Kadınlık kavramının yaşanmaktan ziyade öğretilen bir olgu olduğuna vurgu yapılmaktadır.

Toplum tarafından öğretilen ataerkil sistemle beslenen bir olgu olduğundan kavramsal olarak sıkıntılı bir kelime (R, 29, PDR)

Sonuç olarak; verilen cevapların ekseriyetle kadın olmanın zorluklarına işaret ettiği görülmektedir. Fakat başta da ifade edildiği gibi bahsedilen zorluklar ile ilgili bir detay verilmediğinden bize göre zorluktan kastedilen son 15-20 yıllık dönemde kadına yönelen şiddetin artışı, çalışma ve yaşam koşullarının zorlaşması, kadının sorumluluklarının artması vb. nedenlerdir.

Katılımcılar genel olarak erkeklerinde kadınlar gibi duygu sahibi olduğu ve bunu ifade etme yöntemlerinden biri olan ağlamanın bir cinsiyet temsili olmayacağını ifade etmiştir.

Hayır katılmıyorum. Duyguların cinsiyeti olmaz (C, 31, Polis)

Hayır çünkü erkekler duygusuz değil (O, 28, Öğretmen)

Hayır! İnsanoğlunun duygu ve düşünceleri olduğunu, bayan yada erkek ayrımı olmadığını düşünüyorum (J, 43, Anasınıfı Öğretmeni)

Katılmıyorum, ağlamak acizlik değildir. Duygularımızın boşalım şeklidir ve toplumsal olarak “sadece kızlar/kadınlar ağlar” şeklinde empoze ediliyor. Bu yüzden erkekler duygularını dışa vuramadıkları için boşalım olmadığından şiddete başvuruyorlar (H, 26, Sosyal Hizmetler Uzmanı)

Erkeklerin şiddet göstermesinin nedenlerinden biri olarak toplumsal baskı yüzünden ağlayamamanın onları şiddete yönelttiği tespitinde bulunmaktadır.Sonuç

olarak katılımcıların verdiği cevaplardan, “Erkek adam ağlamaz” deyiminin kadınlar tarafından kabul görmediği, erkek olmanın duygularını ifade etmeye engel olmadığı izlenmektedir.

Saç uzunluğu veya akıl kısılalığıyla ilgili olarak tamamen cinsiyetçi ve kadını rencide etmeye yönelik üretilip kullanılan ama kabul göremeyen bir durum söz konusudur.

Hayır! Akıl kavramı cinsiyete indirgenemez (K, 29, Sosyolog)

Hayır! Toplumsal cinsiyet içeren bir söz olduğu için (Ö, 23, Çocuk Gelişimi)

Hayır! Kadınlar için kullanılan, yerinde olmayan bir söz (V, 28, Sosyolog).

Bu durumun akıl kavramının cinsiyete indirgenemeyeceğini, toplumsal cinsiyetçi bakış açısı tarafından kadın cinsiyetini aşağılamak için üretildiğini belirtmişlerdir.

Kadın erkek ayrımının olmadığı, cinsiyetler özgü davranışların ters düşmediği görüşü genel olarak olmaktadır. Fakat aksi durumlar da elbette ki de mevcuttur. Bu durumlara örnek olarak aldatma, yalan, ihanet kavramları ön plana çıkmaktadır.

Aldatılmak, yalan söylenmesi, ihanet (F, 35, Sağlık Memuru),

Sadakatsizlik (G, 24, Halkla İlişkiler),

Kadın erkek ayrımının fiziki güç ile alakalı olduğu da belirtmiştir. Verilen cevaplar genel olarak toplumumuzda yerleşmiş olan kalıtsal düşüncelere göre - erkeğe ait işler ve kadına ait işler şeklindeki sınıflamaya dair konular değerlendirilerek ortaya konulmuştur.

Bazı güçgerektilen meslekler, inşaat, maden vb. kadınlığa ters düşen şeylerdir (P, 25, Büro Yönetimi ve Sekreterlik)

3.2 KATILIMCILARIN AİLE ORTAMI VE YAPISI

Kadınların toplum içindeki rolünü ve hakkını genişletmeyi öngören bir doktrin olan feminizm hareketinin temelinde kadına ilişkin ifadelerin temelinde aile ve toplum yapısı yatmaktadır. Ataerkil toplum yapısı devam ettiği sürece, her yeni dönemde erkeklerin yönetiminde kadınların varlığı söz konusu olacaktır (Gökkaya, 2015: 95).

Bilindiği gibi insanların şu an da yaşadığı hayat, duygu ve düşünceler, olaylara verdiği tepkiler büyüdükleri aile ortamının yapısı ve bu ortamda gördüğü davranışların/tepkilerin bir yansımasıdır. Bu nedenle çalışmanın ana konusu olan şiddetin, katılımcıların aile ortamında tanıştığı bir olgu olup olmadığının öğrenilmesi için katılımcılara büyüdükleri ve yaşadığı aile ortamı ile ilgili 8 adet soru sorulmuştur.

Katılımcılar çoğunlukla şehirli, işçi-memur ailelerinden oluşan, muhafazakar-ataerkil ailelerde yetişmiştir.

Demokratik ve anaerkil, anne ev hanımı, baba tekniker (L, 43, Sosyal Hizmetler Uzmanı),

Anne baskın, ev hanımı, işçi(R, 29, PDR)

Ülkemizde pek rastlanmasa da anaerkil bir aile içinde yetiştiği ve diğer katılımcıların aksine yalnızca katılımcılardan, nispeten huzursuz ve sorunlu aileler içinde yaşadıkları anlaşılmaktadır.

Zaman zaman aile içi fikri çatışmaların olduğu bir ortamda yetiştim. Anne temizlik görevlisi, baba işçi (Ö, 23, Çocuk Gelişimi),

Huzursuz, ev hanımı şoför (P, 25, Büro Yönetimi ve Sekreterlik)

Genel bir kabul ile evdeki eşlerin birbirine yönelik olumsuz davranışları çocuklar için öğrenilmiş bir davranış olmakta ve onun sonraki hayatında iletişim eksikliği yaşayarak duygularının dışı vurumunda şiddeti bir enstrüman olarak kullanabilmesine yada şiddetin kendisine yönelmesini haklı görebilmesine yol açabilmektedir.

Şiddet unsurunun pek fazla yer bulamayacağı en uygun ortam sağlıklı iletişim kurulan aile ortamlarıdır. Katılımcıların görüşleri genel olarak anlayış ve iletişime dayanan bir aile ortamında yetiştikleri yönündedir. Elbette her insanın aile ortamının uyumlu olması da beklenmemelidir.

Mutsuz (B, 25, Sosyal Hizmetler Uzmanı),

Görücü usulü ile evlendiklerinden dolayı anlaşılamamaktadırlar (D, 26, Sosyal Hizmetler Uzmanı),

Genelde kavga ederler (P, 25, Büro Yönetimi ve Sekreterlik)

Bilindiği gibi toplumsal cinsiyetçi yaklaşım kadın-erkek cinsiyetinin oluşumunun ailede öğretilen bir davranış olduğunu öne sürmektedir. Aynı şekilde feminist yaklaşımda ailede çocuklara davranışın cinsiyeti “öğrettiğini” bu ortamda çocuklara yapılan davranışın onların cinsiyetleri ile ilgili farkındalığını etkilediğini öne sürmektedir.

Genel olarak tüm katılımcıların değişik şiddetlerde küçüklüklerinden itibaren kadın-erkek ayrımcılığına maruz kaldıkları anlaşılmaktadır. Bu durum yaşanan toplumun gelenek ve göreneklerine, değer yargılarına göre de değişiklik gösterebilmektedir.

Var, eşit davranılırdı. Kızda birçok şeyde kısıtlama olurdu. Erkekte erkek yapar derlerdi (A, 36, Özel Güvenlik),

bir erkek kardeşim var ataerkil bir aile içerisinde yetişmem dolayısıyla eşit haklara sahip değildik. Belli görev ve sorumluluklar üzerinden (B, 25, Sosyal Hizmet Uzmanı),

Beş kardeşiz. En küçük olduğum için biraz torpilliyim ama abilerim daha ön planda, erkek çocuk hep bir adım önde, kız çocuk hep yapamaz tadında (F, 35, Sağlık Memuru).

Bu ayrımcılık ise genellikle, kız çocukların bazı işler için ve kendilerini tehlikelerden korumak yönünden güçsüz olduğu algısı, belirli görev ve sorumluluklar, giyim kuşam ve toplumun geri kalanı tarafından oluşturulan norm ve kurallar etrafında şekillenmektedir.

Katılımcıların aile ortamında veya aile dışında şiddet ile tanışma durumu, bu şiddetin kimden kime yöneldiği ve şiddetin nedenlerini anlamak üzere elde edilen verilere göre aile ortamlarında şiddet ile karşılaştıkları görülmektedir. Bu şiddet türleri fiziksel, ekonomik ve psikolojik olarak daha fazla ön plana çıkmaktadır.

Evet fiziksel psikolojik (B, 25, Sosyal Hizmetler Uzmanı)

Cinsiyetten bağımsız herhangi bir neden yada cinsiyete ilişkin (geç kalma, giyinme şekli kişisel tercihler) herhangi biri (B, 25, Sosyal Hizmetler Uzmanı),

Evet baba, babam kıyafet yüzünden uygular (P, 25, Büro Yönetimi ve Sekreterlik),

Şiddetin aile ortamında anne veya baba ile sınırlı olmadığı ailenin diğer erkek bireylerinin de kendilerinde bu hakkı bulduğu görülmektedir.

Ağabeyim (T, 34, Avukat).

Anne ve babamdan şiddet görmedim. Erkek arkadaşımдан gördüm (K, 29, Sosyolog),

Şiddetin muhakkak aile içinden gerçekleşmediği evli olunmaması ya da bir akrabalık bulunmamasına rağmen erkek arkadaş tarafından da uygulanabildiği görülmektedir. Bu durumkadının ilişkisi hakkında tek karar vericinin kendisi olmadığını ortaya çıkarmaktadır.

Erkek arkadaş (U, 30, Öğretmen).

Evet babamdan, erkek arkadaşım olması, şeklinde cevap vererek babadan erkek arkadaş edinmesi dolayısı ile şiddet gördüğünü dile getirmektedir (Ö, 23, Çocuk Gelişimi).

Annemden şiddet gördüm. Annem çocuklarına şiddet uygulardı. Annemin sözünü dinlemediğimizde, karşı çıktığımızda şiddet görürdük (R, 29, PDR).

Sonuç olarak katılımcıların bir bölümü aile içinde ve erkek arkadaşları tarafından şiddet gördüğünü ve bu şiddetin psikolojik ve fiziksel olarak vuku

bulduğunu belirtmişleridir. Şiddetin genel sebebi ise kadınların özel alanları hakkındaki kararlarının aile bireyleri tarafından kabul edilmemesi olarak ortaya çıkmaktadır.

3.3 KATILIMCILARIN ŞİDDET HAKKINDAKİ FARKINDALIKLARI

Dünya Sağlık Örgütü (WHO) kadına yönelik şiddeti “önemli bir kamu sağlığı sorunu” ve “kadının insan haklarının ihlali” olarak tanımlamıştır. Birleşmiş Milletler’in tanımına göre ise kadına yönelik şiddet kadınlarda fiziksel, cinsel veya zihinsel zarara yol açan veya yol açması muhtemel olan toplumsal cinsiyete dayalı her türlü şiddet eylemini kapsamaktadır. Bu tanıma göre ister kamusal ister özel hayatta meydana geliyor olsun, bu tür eylemlere yönelik tehditler, keyfi biçimde özgürlükten alıkoyma gibi eylemler kadına yönelik şiddet tanımı içinde ele alınmaktadır (WHO, 2017).

Şiddet genel olarak; “fiziksel güç veya iktidarın kasıtlı bir tehdit veya gerçeklik biçiminde bir başkasına uygulanması sonucunda maruz kalan kişide yaralanma, ölüm ve psikolojik zarara yol açması ya da açma olasılığı bulunması” şeklinde tanımlanmaktadır.

Genel manada şiddet toplumda bireyler tarafından bilinmekte ve birbirine yakın anlamlarda farklı kelimelerle ifade görmektedir. Bu tanımlamalardan ön plana çıkan terimler, ilkelik, haksızlık, cahillik, acizlik vs sayılabilir.

İlkel (B, 25, Sosyal Hizmetler Uzmanı))

Acizlik ve güçsüzlük bazı durumlar da haksızlık (C, 31, Polis),

Toplum, aile içerisinde kendini yeterli hissedemeyen, aciz kendini ifade edemeyen insanların savunma mekanizması (H, 26, Sosyal Hizmetler Uzmanı))

İstediği iletişimi sağlayamadığında ve isteklerini iletişimle sağlayamayınca karşısındakine tahakküm kurma eğilimi (L, 43, Sosyal Hizmetler Uzmanı)

İnsanların büyük çoğunluğu şiddet ile ilk olarak aile ortamında tanışmaktadır. Devamında ise akraba, sosyal çevre eğitim ve iş hayatında şiddetin değişik versiyonları ile muhatap olunduğu bilinmektedir.

Birinci dereceden bakımızı sağlayan birey, sosyal evre ve duygusal ilişkiler kurduğumuz insanlar vasıtasıyla olabilir (B, 25, Sosyal Hizmetler Uzmanı),

Çocukluğumuzdan itibaren çevremizdeki buyklerden, televizyondan öğreniyoruz (D, 26, Sosyal Hizmetler Uzmanı),

şiddetin doğumdan sonra başladığını ve aile/çevresel faktörlerden kaynaklandığını düşünüyorum (H, 26, Sosyal Hizmetler Uzmanı),

Aile, sosyal evre (I, 24, Muhasebe),

Aile, okul, arkadaş, işyeri ve üçüncü kişilerle olan tüm ilişkilerimiz (L, 43, Sosyal Hizmetler Uzmanı).

Günümüz teknolojisinde şiddetin yaygınlaşması, farkındalık oluşturması gibi hızlı bir şekilde toplumlara nüfuz etmesinin bir diğer nedeni de sosyal medya olarak göze çarpmaktadır.

Çevremde anlatıldığı, sosyal medyadan (A, 36, zel Güvenlik),

evre, medya, aile (C, 31, Polis),

Televizyondan, gazeteden, haberlerden, sosyal medya aracılığıyla ğreniyorum (F, 35, Sağlık Memuru),

Televizyon vasıtasıyla ğreniyorum (G, 24, Halkla İlişkiler),

Katılımcıların profilleri incelendiğinde, kendi aile yaşantılarında şiddet ile karşılaşmadıkları, doğal olarak başkalarına yönelen şiddeti medya, sosyal evre gibi mecralardan öğrendikleri görülmektedir.

şiddetin öğrenilebilir bir davranış olarak ailede ve çevrede çocukluk çağından itibaren şahit olunması ve toplumun da bir değer olarak bazı hallerde şiddeti kabul edilebilir bulması, toplumların iletişim becerilerini kullanamaması, düşüncelerin aktarılmasında kışkırtıcı ifadelerin kullanılması, namus anlayışlarının kadın bedeni üzerinden tanımlanması ve sosyo-ekonomik koşulların yetersizliği şiddete neden olmaktadır. Bu nedenlerin tümüne çevresel etmenler demek mümkündür.

Şiddeti ortaya çıkaran çevresel etkenler başında eğitimin olmayışı, sosyal medya ve medya unsurları, ekonomik sıkıntılar, yetişme tarzları sayılabilmektedir.

İşsizlik, maddi sıkıntı (A, 36, Özel Güvenlik),

Cahillik ve medya (C, 31, Polis),

Cahillik, bilgisizlik (F, 35, Sağlık Memuru),

*Maddi sıkıntılar, geçimsizlik, bilgisizlik ve cahillik vb.(G, 24, Halkla İlişkiler),
Maddiyat (S, 26, Mühendis),*

Belirtilen şekillerde daha çok işsizlik ve bunun yarattığı maddi sıkıntılar ile eğitimsizliği şiddeti körükleyen çevresel etmenler olarak öne sürülürken şiddetin toplumsal yönde kabulü de önemli bir yere sahiptir.

İçerisinde bulunulan sosyal çevrenin sosyolojik yapısı, baskı ve dayatmacı tavır ve davranışları (B, 25, Sosyal Hizmetler Uzmanı),

Toplumsal öğrenme, sosyal öğrenme, maruz kalma veya tecrit edilme vs (E, 27, Psikolog).

Yetiştigi aile ortamı, kültür, eğitim (N, 27, Sosyal Yardımlar İnceleme Görevlisi),

Aşırı geleneksel bir aile ve arkadaşlara sahip olmak (Ö, 23, Çocuk Gelişimi)

3.4. ŞİDDET VE GÜÇ İLİŞKİSİ

Şiddet, “bir kişiye, güç veya baskı uygulayarak isteği dışında bir şey yaptırmaktır” (Şentürk, 2012: 390-391).Şiddet doğası itibarı ile güçlünün güçsüz üzerindeki tahakkümünün en kötü yansımasıdır. Bu anlamda şiddetin bir güç göstergesi olabileceği öne sürülebilir.

Güç değil acizliktir (F, 35, Sağlık Memuru),

Hayır. Zayıf insanların kendilerini gösterme çabası (G, 24, Halkla İlişkiler),

Yapılan araştırmalara göre erkekler pek çok farklı sebepten şiddete yönelebilmektedir. Bu anlamda şiddete başvurma nedenleri olarak egolarını tatmin

etmek, erkeklik olgusunu hayata geçirmek istemeleri, kendilerine göre yetersiz oldukları durumları ortadan kaldırma çabası vs. sayılabilmektedir.

Egolarını tatmin etmek için (A,36, Özel Güvenlik),

Ataerkil toplumlarda yetişen erkeklerin birçoğunda toplumsal cinsiyet sonucu duyulan “erkeklik” gereği! (B, 25, Sosyal Hizmetler Uzmanı),

Kendilerini kanıtlama çabası içinde olmalarından dolayı (D, 26, Sosyal Hizmetler Uzmanı),

Yetersiz hissettikleri ve söz sahibi olabilecek üstünlük kurabilecek bir alan/yöntem olarak gördükleri için (E, 27, Psikolog),

Erkeklerin duygu ve düşüncelerini ifade etmekte zorlandıkları, öfkelerini kontrol edememeleri de şiddet eyleminin gerçekleşmesini sağlamaktadır.

Duygu ve düşüncelerini tam anlamıyla ifade edememeleri, ve aile, toplumdaki aldıkları yaşamdan (J, 43, Anasınıfı Öğretmeni)

Öfke kontrolleri bulunmadığı için (T, 34, Avukat),

Başarısızlıkları, problemleri ve sıkıntılarıyla, akıllarını kullanarak baş edemediklerinden dolayı (H, 26, Sosyal Hizmetler Uzmanı),

Kişisel sebeplerden dolayı yapmadıkları/yaptıklarının sonucunu karşı tarafa yükleyebilmek, üstün konumda olabilmek bu sayede saygı duyulmasını sağlamak (N, 27, Sosyal Yardımlar İnceleme Görevlisi)

Bu argümanların hepsi doğru olmakla birlikte, yapılan vurgulardan anlaşıldığı kadarı ile katılımcılar, şiddeti sadece cinsler arasında bir güç ilişkisinin erkek elindeki enstrümanı olarak görmekte, sorunun psikolojik tarafına eğilip toplumsal tarafını çokta fark edememektedirler. Toplumun algısı genel olarak erkeklerinin genelinin şiddet uygulayabileceği yönündedir.

Genelde (P, 25, Büro Yönetimi ve Sekreterlik)

Hayır, kendini geliştiren erkek uygulamaz (O, 28, Öğretmen),

Görüldüğü üzere erkeğin şiddet uygulamaması için kendini geliştirmiş olması gerektiğini ileri sürmüştür. Fakat her iki cevapta da bu savları destekleyen herhangi bir sav ileri sürülmemektedir.

Toplumdaki erkek baskının fazla olması nedeniyle genel manadan her erkeğin şiddet uygulayabileceği görüşü ön plana çıktığı için bu anlamda kadınların da büyük oranda şiddet görmesi muhtemel bir durumdur.

Evet %80 psikolojik şiddet (A, 36, Özel Güvenlik),

Hayır ama görme ihtimali her zaman mevcuttur (H, 26, Sosyal Hizmetler Uzmanı),

Tabii ki Hayır, ancak bazı toplumlarda kadına yönelik bakış açısı olumsuz ise ki bizde öyle, toplumsal şiddete maruz kalır kadınlar (L, 43, Sosyal Hizmetler Uzmanı).

3.5 ÇOCUKLUK DÖNEMİ VE AİLE İÇİ ŞİDDET

Aile içi şiddet bir aile bireylerinin birbirlerine karşı uyguladığı birtakım saldırgan ve kontrolcü davranışlar olarak tanımlanmaktadır ve bu davranışlar sıklıkla tekrarlayıcı davranış kalıpları olarak ortaya çıkmaktadır. Araştırmalar şiddet olaylarının büyük bir kısmının çocukların gözleri önünde yaşandığını ortaya koymaktadır. Aile içi şiddete doğrudan maruz kalma ya da tanık olma çocuklarda benzer duygusal-davranışsal sorunlarla sonuçlanmaktadır (Kahraman ve Çokamay, 2016:1).

Gerek şiddet uygulayan gerekse şiddete maruz kalan bireylerin, şiddet ile ilk olarak ailelerinde tanıştıkları bilinmektedir. Bu durum yetişkin olan erkeklerde şiddeti bir araç olarak kullanmayı normalleştirirken, erişkin kadınlarda ise eş veya partnerleri tarafından uygulanan şiddeti normal görme şeklinde tezahür edebilmektedir.

Şiddet ile tanışma zamanını ve bu şiddetin şekli olarak insanlar çocukluklarında ailedeki yetişkinler tarafından küfür, hakaret, tehdit, küçük düşürme, aşağılama, alay etme, görmezden gelme gibi tutum ve davranışlara maruz bırakılmaktadırlar. Bu durum katılımcılar gözünde de aynıdır. Fakat çocukluk çağında

aile içi şiddete maruz kaldıklarını belirtmiş fakat bu durum ile ilgili bir ayrıntı vermemişlerdir.

Evet(B, 25, Sosyal Hizmetler Uzmanı; Ö, 23, Çocuk Gelişimi; P, 25, Büro Yönetimi ve Sekreterlik; R, 29, PDR)

Fiziksel şiddete uğrayan kişilere indirgenğinde çocukluklarında ailedeki yetişkinler tarafından tokat, yumruk, tekme atma vb. davranışlar aracılığıyla fiziksel olarak şiddete maruz bırakıldıkları görülmektedir.

Evet(B, 25, Sosyal Hizmetler Uzmanı; M, 24, Sosyal Hizmetler Uzmanı; Ö, 23, Çocuk Gelişimi; P, 25, Büro Yönetimi ve Sekreterlik; R, 29, PDR),

Her iki sorudan çıkan sonuç katılımcıların aile içinde hem fiziksel hemde psikolojik şiddet gördüğüdür. Bu durum şiddetin sadece bir yönü olmadığı, birbirini tetikleyen ve destekleyen bir şekilde süregeldiğinin bir kanıtıdır.

Daha önce belirtmiş olduğumuz gibi şiddet öğrenilmiş bir davranıştır. Bir kadına veya çocuğa ne zaman hangi şekilde ve yoğunlukta şiddet uygulanabileceği ailedeki ebeveynlerin birbirine ve çocuklarına uyguladığı şiddetin gözlemlenmesi ile öğrenilmektedir. Yani çocuk babasını annesine veya kardeşlerine şiddet uygularken, hakaret ederken gördüğünde, büyüdüğünde aynı durumla karşılaştığında otomatik olarak yapabilir.

İnsanların kendi çocukluk dönemlerinde kimi zaman babası annesine tokat, yumruk, tekme atma vb, davranışlar aracılığıyla fiziksel şiddet uygulamışlardır.

Çok nadir (B,25, Sosyal Hizmetler Uzmanı),

Evet (Ö, 23, Çocuk Gelişimi; P, 25, Büro Yönetimi ve Sekreterlik)

Yukarıdaki soruya bağlı olarak babanın anneye küfür, hakaret, tehdit, küçük düşürme, aşağılama, alay etme, görmezden gelme gibi tutum ve davranışlar sergiledikleri de elbette ki muhtemel bir durumdur.

Evet (B,25, Sosyal Hizmetler Uzmanı; Ö, 23, Çocuk Gelişimi; P, 25, Büro Yönetimi ve Sekreterlik),

Evet çok nadir (M, 24, Sosyal Hizmetler Uzmanı)

Bu durumlar incelendiğinde aile ortamında ve çocukluk döneminde bireylerin babası tarafından annesine uyguladığı şiddetin fiziksel ve psikolojik şiddetin bir arada geliştiğini ortaya çıkarmaktadır. Dikkat çeken bir durum da şiddet gören bireyler kendi çocuklarında şiddetin bir uygulanmasında kendilerine dair bir payın olmadığını düşünmektedirler. Günümüzde de kadına yönelik şiddete karşıdırlar.

Evet, yine ataerkil toplumlarda kadınların cinsiyetçi davranış ve tutumları desteklemesi sonucu oluşan ve aslında tüm kadınlara verilen devasa zarar (B,25, Sosyal Hizmetler Uzmanı),

Her çocuk ebeveynleri tartıştığında küçük dünyasında kendini suçlar. Tartışmalarda buna benzer düşüncelerim olmuştur (L, 43, Sosyal Hizmetler Uzmanı).

3.6 AİLENİN CİNSİYET SOSYALİZASYONUNA ETKİSİ

İnsan neslinin toplumsal yaşama hazırlanma süreci aile ile başlar. Aile disiplin, düzen, görev bilinci ve toplumsal kuralların öğretildiği en önemli yerdir.⁶ Cinsellik sosyalizasyon sürecinde öğrenilen bir toplumsal kabuldür. Bu bağlamda Freud'un da dile getirmiş olduğu gibi iktidar mekanizmalarıyla dolaylı olarak daha küçük yaşlarda aile aracılığıyla tanışırız. Bu nedenle toplumsal cinsiyet ve cinsellik, iktidar ilişkilerini belirgin kılmanın asli yoludur. Cinsellik de toplumsal cinsiyet rolleri gibi yapay bir olgudur, toplumsal olarak inşa edilir ve sosyalizasyon sürecinde öğrenilir. Sosyalizasyon sürecinde karşılaşılan tüm yapı, fail ve aktörler cinsellik algısı üzerinde etkilidir. Aile, modeller sunarken; okullar, açık mesajlar verir (Bahar, 2018: 5).

Şiddet gösteren kişilerin her zaman bu davranış için haklı (!) bir sebebi vardır. Diğer taraftan bazı durumlarda şiddete maruz kalan kişilerinde bu davranışı haklı bulduğu bilinmektedir. Özellikle ataerkil toplum yapısı içinde yaşayan kimi kadınlar örneğin iffetsizlik gibi (namus) durumlarda töre gereği öldürülmenin haklı olabileceğini düşünmektedir.

⁶ Aysel Tezel, "Toplum Aile Yapısı ve Özellikleri", https://acikders.ankara.edu.tr/pluginfile.php/7782/mod_resource/content/0/5.Hafta-A%20C4%B0LE%20YAPISI%20C3%96ZELL%20C4%B0KLER%20C4%B0.pdf, 14.11.2019

Şiddetin herhangi bir şekilde haklı tarafı olmamaktadır. Fakat bazı toplamlara göre bazı unsurlar şiddeti gerektirebilmektedir. Bu unsurların başında namus gelmektedir. Türkiye’de yapılan diğer çalışmalarda da ‘namus meselesi’ ailede kadına yönelik şiddetin ve cinayetlerin en önemli nedenlerinden biri olarak ortaya çıkmaktadır (Haj Yahia ve Uysal, 2008; Davas ve Aksu, 2007; İlkaracan, 1998).

Namus vardır sadece (O, 28, Öğretmen)

Bazı durumlarda haklı şiddet olduğunu düşünüyorum (Ö, 23, Çocuk Gelişimi)

Kimisine göre de şiddetin anlaşılma durumu farklı bir boyutta değerlendirilmektedir. Özellikle hapis cezası psikolojik şiddet olarak ele alınmaktadır. Kimilerine göre toplum tarafından kabul görmüş ve herkesi kapsayabilecek yasal bir şiddet türü olabilmelidir.

Vardır. Bence hapis cezası psikolojik bir şiddettir ve haklı nedenlerle verilebilir (M, 24, Sosyal Hizmetler Uzmanı)

3.7 ŞİDDET SOSYO-EKONOMİK DÜZEY İLİŞKİSİ

Ekonomik şiddet kaynaklarda şöyle yer almaktadır: Eşin (kadının) rızası olmadan parasının alınması ve geri verilmemesi, kadını zor kullanarak istemenin bile dışında arzu etmediği herhangi bir iş veya ortamda çalıştırılması, kadının çalışma isteğini veya arzusuna karşın çalıştırılmaması, işine yollanılmaması, kadının elinden parasını alınması veya para verilmemesi gibi örnekler verilebilir (Somersan, 1996:45).

Pazara sunulan ürünlerin bolluğu ve insanın her şeye sahip olma isteği, bunları karşılayacak bir ekonomik güce sahip olmamak kişilerin psikolojik durumunu bozarak onları depresyon, intihar, yüz kızartıcı suçlar ve şiddet eylemlerine itebilmektedir. Bilindiği gibi toplumsal normlara göre evin geçimini temin etmekle yükümlü olan kişi erkektir. Dolayısı ile ekonomiyi elinde tutan kişi olması hasebi ile erkek ekonomik yetersizlik durumunda kendini ve eşini suçlayarak şiddet uygulayabilmektedir.

Toplumumuzda da ekonomik yetersizliklerin evde çatışmalara neden olabileceği, bu durumda kadının kaderine razı olarak susması gerektiği yönünde

yerleşmiş bir tutum vardır. Sayılan bu ön kabullere bağlı olarak şiddetin oluşmasında ekonomik faktörlerin rol oynadığı bilinmektedir. Ancak, dünyada nüfus tabanlı yapılan araştırmaların sonucuna bakıldığında; ailenin gelir düzeyi ile kadına yönelik şiddetin tüm çalışmalarda tutarlılık göstermediği ve bu ilişkinin lineer olmayabileceği belirtilmektedir (Kishor ve Johnson, 2004; Ellsberg ve Heise, 2005).

Olabilir, doğrudan olmasa da ciddi tetikleyici olduğunu düşünüyorum (B,25, Sosyal Hizmetler Uzmanı),

Tetikleyicilerden biridir, sebeptir diyemem (E, 27, Psikolog),

Etkin olabilir, sebep asla olmamalı (H, 26, Sosyal Hizmetler Uzmanı),

Olabilir fakat ekonomik gücü olmayan birçok ailede şiddetin olmadığı gerçeği bu sebepten şiddet uygulayanları haksız çıkarmakta (N, 27, Sosyal Yardımlar İnceleme Görevlisi),

Türkiye’de farklı gelir gruplarıyla yapılan çalışmalarda genelde alt gelir grubundakilerde şiddetin fazla, üst gelir grubundakilerde ise şiddetin daha az görüldüğüne ilişkin sonuçlar yaygındır. Ama tartışmalı yayınlarda bulunmaktadır (Kocacık ve ark, 2007) Bu cevaplardan anlaşıldığı gibi bazı katılımcılar, ekonomik durumun şiddet üzerinde bir etkisi olduğunu düşünmekle birlikte bu durumun tek başına şiddet kaynağı olamayacağını belirtmektedirler.

Tokat bir fiziksel şiddet türü olarak genel olarak kabul edilmektedir. Hem fiziksel bütünlüğü bozabileceği gibi aynı zamanda bireyin ruhsal durumunu da etkileyebilmektedir. Araştırma sonuçlarında önemli bir nokta da, ebeveynin çocuğuna uyguladığı şiddetin, çocuğun yetişkinlik döneminde şiddet kullanımına etkisinin çocuğun ve ebeveynin cinsiyetine göre farklılık gösterdiğinin görülmesidir (Maxwell ve Maxwell, 2003; Romito ve Grassi, 2007).

Evet çünkü fiziksel bir saldırıdır. Karşı tarafın isteğiyle olmadığı müddetçe şiddettir (E, 27 Psikolog),

Güç kullanarak yapılan (karşı tarafa) her şey şiddettir. Ayrıca şiddet sayılabilmesi için sadece güç kullanmak değil. Psikolojik ve cinsel şiddette görülebiliyor (H, 26, Sosyal Hizmetler Uzmanı),

Evet insan vücudunun neresi olursa olsun fark etmez, psikolojik, cinsel (J, 43, Anasınıfı Öğretmeni),

Katılımcıların tamamı tokatın şiddet sayılacağını belirtmiş, ayrıca cinsel, psikolojik ve ekonomik baskılarında şiddet olarak kabul edilmesi gerektiğini söylemişlerdir.

Şiddet, uygulayan için kendi seçtiği bir kontrol mekanizması olarak kullanılabilir. Aynı zamanda özellikle çocuklar için disiplin etme amacına da hizmet ettiği birçok toplum tarafından kabul edilmektedir.

Hayır baskı ve zorbalık göstergesidir (A, 36, Özel Güvenlik),

Araç olarak kullanılır ancak uygun gördüğüm bir yöntem değil (E, 27, Psikolog),

Hayır şiddet başkalarını zor durumda bırakma, ama şiddeti zorbalık ve baskı olarak görüyoruz (G, 24, Halkla İlişkiler),

Erkek zihniyetine göre (ataerkil büyüyen) bir yönetim aracıdır (K, 29, Sosyolog),

Şiddet uygulayan bireyin bıraktığı acıya göre düşünüp sorulmuşsa bu soru olabilir diyebilirim. Ama şiddete bir yöntem dememiz bence yanlış olabilir (L, 43, Sosyal Hizmetler Uzmanı),

Görüldüğü gibi katılımcıların tamamına yakını Hayır, cevabını vererek, şiddetin bir kontrol ve disiplin sağlama aracı olarak kullanılmasını doğru bulmadıklarını belirtmişlerdir. Gelişmekte olan ülkelerin büyük bölümünde, kadınlar kocalarının eşlerini disipline etmeleri için şiddete başvurma hakları olduğunu düşünmektedirler. Mısır'da demografik ve sağlık taramasında (El-Zanaty ve Way, 2006), Mısırlı kadınların yarısından fazlası sayılan durumlardan en az birinde, kadınların altında biri sayılan durumların tümünde kocanın karısını dövme hakkı olduğunu belirtmişlerdir. Çalışmada; kendisi kocalarının şiddetine maruz kalan kadınların, köylerde yaşayanların, eğitimi daha az olanların, gelir düzeyi düşük olan ailelerdekilere, dışarıda bir işte çalışmayan kadınların (tersi durumdaki kadınlara göre), koca dayadığını daha fazla meşru gördükleri belirlenmiştir.

3.8. ŞİDDETİN YASAL BOYUTU

Anayasa'nın 17. maddesinde de yasaklanan eziyet, bir kimsenin hem maddi vücut bütünlüğünün hem de manevi ruh sağlığının bozul-ması anlamına gelmekte olup TCK m. 96/2-b'de bu suçun eşe karşı işlenmesi ağırlaştırıcı sebep olarak düzenlenmiştir. Eziyetin yaralama, tehdit ve hakaretten farkları, aynı fiilde tüm bu suçları içerebilmesi; suçu oluşturan fiilin süreklilik arz etmesi; sistematik olabilmesi yani az çok bir plan dâhilinde de icra edilebilir olmasıdır.⁷

Ailenin mahremiyeti konusu toplumumuzdaki tabulardan biridir. Bu durum aile içinde yaşanan şiddet ilk planda olmak üzere birçok yanlış ilişkinin dışarıya yansımaları engellemektedir. Bu durum şiddetin ve benzer diğer davranışların kanıksanmasına yol açmaktadır.

Şiddetin her türüsü ne olursa olsun vakit kaybetmeden gerekli mercilere aktarılması gerekmektedir. Çünkü gerekli bildirimler gerçekleştirilmediğinde sonraki dalga daha sert şekilde gelebileceği gibi kişi de sinme gerçekleştirebilmektedir. Bu durumlar aile mahremiyeti olarak ele alınmamalıdır. Şiddetin hiçbir şekilde saklanmaması ve bunu durdurabilecek aile, akraba, sosyal çevre ve devlet dâhil herkese bildirilmesi gerektiğini belirtmektedir.

Aile içerisinde çözümlenecek bir olaya aile içinde kalmalı, eğer süregelen bir şiddet davranışı varsa yardım amaçlı resmi kurumlara başvuru yapılmalı (H, 26, Sosyal Hizmetler Uzmanı)

Tekrar eden bir şey yoksa gerek yok ama olgusal durum varsa kesinlikle bildirilmeli (M, 24, Sosyal Hizmetler Uzmanı)

Resmi kurumlara bildirilip şiddeti uygulayanın ceza alması gerekir (I, 24, Muhasebe)

Tabii ki 6284 sayılı kanun kapsamında bilindiği gibi şiddetin ihbarı zaruridir. Diyerek bunun bir yasal zorunluluk olduğuna vurgu yapmaktadır (L, 43, Sosyal Hizmetler Uzmanı)

⁷ Baydur, E. ve Erdem, B. (2006), Kadına Yönelik Evlilik İçi Şiddetin Hukuki Boyutları, <http://tbdergisi.barobirlik.org.tr/m2006-65-240>, 14.11.2019

Resmi kurumlara, ailenin büyüklerine, gerekirse arkadaş çevresine de bildirilmeli (N, 27, Sosyal Yardımlar İnceleme Görevlisi)

Şiddet yaşayan için fiziksel ve psikolojik pek çok zarara yol açmaktadır. Aynı zamanda evliliklerin bitmesine ailelerin dağılmasına da yol açan etmenlerin başında gelmektedir. Fakat şiddet suçu diğer aile içi suçlara göre daha fazla tolerans görmektedir. Bunun sebepleri ise daha çok aile büyüklerinin devreye girmesi, ailenin bozulmamasının düşünülmesi vb., olmaktadır.

Önemsenececek bir şeyse evet (M, 24, Sosyal Hizmetler Uzmanı)

Ailenin geleceği, eşin durumuna göre değerlendirilmesi gerek diye düşünüyorum. Gerekli psikolojik destekle sorun ortadan kaldırıldığında, kişiye kalmış bir durum (N, 27, Sosyal Yardımlar İnceleme Görevlisi),

Evet mecburen affetmek zorunda kalınıyor. Anne babadan şikâyetçi olunmuyor. Çünkü onları seçemiyoruz (P, 25, Büro Yönetimi ve Sekreterlik)

Kadını ve bedenini aşırı sahiplenme ve bunun yarattığı kıskançlık, kadına yönelen şiddetin önemli sebeplerinden biri olarak görülmektedir. Diğer taraftan şiddet sonrası öne sürülen bu argümanın ceza indirimi anlamına geldiği ve toplumca affedilir bir tarafı olduğunun da altını çizmek gerekir. Aşk ve kıskançlık ile gerekçelendirilen cinayetlerin aslında psikolojik rahatsızlıklar ve kadını aşırı sahiplenme nedeni ile işlendiği savını desteklemektedir.

Kişilerin saplantılı olarak birbirlerine bağlanmaları sonucu oluşan psikolojik depresyondur (D, 26, Sosyal Hizmetler Uzmanı).

Aşk değil karşı tarafı kendine ait bir eşya, mal olarak görmenin sonucudur. Kıskançlıkta zaten mülkiyet duygusunun bir sonucudur (E,27, Psikolog).

Hayatının baş merkezine yerleştirdikleri insanı kaybedince boşluğa düşüp yaptıkları yanlışlı öfkeyle veya sinirle doğru düşünememe (F,35,Sağlık Memuru),

Saplantı olduğunu düşünüyorum. İnsanların birbirini çok sahiplendiğini, özellikle erkeklerin kadınlara bir eşya muamelesi yaptığını, sadece kendilerine ait

olarak gördüklerini düşünüyorum. Bu yüzdende saplantılar ortaya çıkıyor ve cinayetler meydana geliyor (H, 26, Sosyal Hizmetler Uzmanı),

3.9 KADINA YÖNELİK ŞİDDET VE KORUNMA YOLLARI

Normal olan hiç kimse şiddet içinde yaşamayı seçmez, fakat bilindiği gibi şiddet veya şiddete yönelim çoğu zaman anlık öfke patlamaları ile birlikte ortaya çıkmaktadır. Bu durumda dışarıdan bakan gözler için şiddete uğrayanın kendi seçimi olarak görülebilmektedir. Diğer taraftan, yaşam koşulları ve ekonomik özgürlüğü olmayan kadınların da bir noktada hayat şartlarından dolayı şiddeti içselleştirdiği, katlanılır bir hale getirildiği öne sürülebilir.

Kendi seçimleri ve yaşam koşulları (A, 36, Özel Güvenlik),

Şiddeti kimse kendisi seçmez. Yaşadığı koşullardan dolayı kaynaklanmakta (D, 26, Sosyal Hizmetler Uzmanı),

Kimi zaman tercihlerinden, kimi zaman yaşam koşullarından kaynaklanmakta olduğunu düşünüyorum (H, 26, Sosyal Hizmetler Uzmanı),

Hiçbir kadın şiddet görmeyi seçmez, yaşam koşullarından kaynaklanmaktadır (K, 29, Sosyolog),

Yaşam koşulu ancak tek sebep bu değil, şiddetin parametrelerinden biri (Ö, 23, Çocuk Gelişimi),

Hem yaşam koşulları hemde bireysel tercihlerin şiddetin oluşmasında birlikte rol oynadığı öne sürülmektedir. Şiddetin yaşam koşulları veya şiddete uğrayanın tercihi olarak görülemeyeceğini çünkü şiddet göstermenin psikolojik bir rahatsızlık olduğu bu nedenle her ekonomik ve sosyal çevreden kadını etkileyebilecektir.

Şiddet hiçbir koşula bağlı değildir. Her statüden ve çevreden kadın şiddet görebilir. Mağdurun değil şiddet uygulayanın seçimi denebilir (E, 27, Psikolog).

Özellikle son on yıldır kadınların yaşadığı şiddetin daha görünür hale geldiği bilinmektedir. Bunda medyanın büyük rolü olduğu gibi, devletin hem

bakanlık nezdinde hemde yerel yönetimler eli ile kadınlara sahip çıkmaya çalışmasının etkisi büyük olmuştur. Yetersi olup olmadığı tartışma konusu olmakla birlikte kadınlara şiddet sarmalından kurtulabilmeleri için pek çok alanda destek sunulmaktadır.

6284 sayılı yasa kapsamında tedbir kararlarının yanı sıra bulunduğu ilçedeki ilgili merkezlere başvuru sağlanabilir (B,25, Sosyal Hizmetler Uzmanı),

Şiddet sonrasında kadınlar sosyal hizmetler il müdürlüğüne bağlı kadın konuk evlerinde barınabiliyor. 6284 sayılı yasa kapsamında koruyucu ve önleyici tedbir talebinde bulunabiliyor (H, 26, Sosyal Hizmetler Uzmanı),

Kurumlara müracaat ederek kendi haklarını savunabilirler, bilgim var (J, 43, Anasınıfı Öğretmeni),

Evet 6284 sayılı kanun kapsamında yapılacak iş ve işlemleri yürüten ŞÖNİM'de görev yapmam sebebiyle konuya hakimim (L, 43, Sosyal Hizmetler Uzmanı),

ŞÖNİM'ler, kadın sığınma evler, elektronik destek, ALO 183 vs (M, 24, Sosyal Hizmetler Uzmanı),

Aile Sosyal Politikalar Bakanlığı'na ait şiddet önleme ve izleme merkezlerine başvurarak kadın sığınma evlerine yerleştirilebilirler (N, 27, Sosyal Yardımlar İnceleme Görevlisi)

Toplumsal kuralların bir önlem alamadığı, hatta bazı cinsiyetçi söylemlerle desteklediği şiddet konusunda şiddet gören kadınların tek sığınağı devlet olmaktadır. Ülkemizde uzun yıllar aile içi şiddet devlet ve kolluk kuvvetleri tarafından görmezden gelinmiş, şiddete uğrayan kadınlar bir şekilde eşlerine evlerine geri döndürülmüş, şiddet devam ederse bunun suçlusu olarak görülmüştür. Fakat son 15 yıldır, özellikle Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı kurulduktan sonra devletin kadınların mağduriyetleri ile ilgili birçok düzenleme yaptığına kanunlar çıkarıp, kuruluşlar kurduğuna şahit olunmaktadır.

Katılımcıların büyük bölümü devletin yasa ve müdahalelerinden haberdar olduğunu belirtmekle birlikte, bunların yetersiz olduğunu dile getirmektedir. Katılımcılar bahsedilen yetersizlikler ile ilgili olarak ise çıkarılan yasaların ayrıntılı ve belirleyici olması gerektiğini düşünmektedirler.

, Daha ayrıntılı ve belirleyici olabilirdi. Hukuk düzeni açısından net ve kesin hükümler içermesi gerekir (D, 26, Sosyal Hizmetler Uzmanı),

Biliyorum, Hala geliştirilmesi gerekse de kadın hakları ve şiddeti önleme açısından önemli bir adım olduğunu düşünüyorum (E, 27, Psikolog).

Evet kanun boşlukları mevcut. Türkiye koşullarında yeterli düzeyde değil (K, 29, Sosyolog),

Yetersiz buluyorum. Kadına yönelik şiddeti engellerken cinayetlere sebep olabiliyor (H, 26, Sosyal Hizmetler Uzmanı),

Temelinde “aile birliğini korumak” olan yasal düzenlemelerin aile şiddeti önlemeye çalışırken, mağdureleri şiddet uygulayan ile aynı evde yaşamaya mecbur bırakarak sonrasında daha büyük şiddet olaylarının hatta cinayetlerin yaşanmasına zemin hazırladığına vurgu yapmaktadır.

Şiddet öncesi ve sonrası yapılan uygulamaları gerçek anlamda pek yeterli sayılmamaktadır. Devlet gerekli organları yeteri kadar çalıştıramamakta ve etkili hale getirmemektedir.

Şiddet uygulandıktan sonra devlet şiddet mağduru olan kadınlara olası imkânları sağlıyor. Onların can güvenliklerini koruma altına alıyor bence yeterli oluyor (G, 24, Halkla İlişkiler),

Evet, devletin kadınların korunması konusunda gerekli yaptırımları olduğunu düşünüyorum (J, 43, Anasınıfı Öğretmeni),

Yeterli, haklar gayet güzel korunuyor. Ancak insanlar gittikçe psikolojisi bozuk bir hale geldi (P, 25, Büro Yönetimi ve Sekreterlik),

Hayır önlem alınmadığını düşünüyorum (A, 36, Özel Güvenlik),

Düşünmüyorum. Bu gibi konularda birçok parametre olduğunu düşünüyorum ve bu nedenle kanunlarda ciddi açıklar olduğunu söyleyebilirim (B,25, Sosyal Hizmetler Uzmanı),

Hayır yeterli değil, çünkü bu kadar yasa, yönetmelik olmasına rağmen kadın cinayetleri yaşanmaya devam etmektedir (D, 26, Sosyal Hizmetler Uzmanı).

Hayır yeterli bulmuyorum. Daha yaptırımcı bir yol izlenmelidir (I, 24, Muhasebe), hayır geliştirilmesi gerekiyor. Kanunda daha net tanımlamalar gereklidir (K, 29, Sosyolog).

Koruma yöntemleri yetersiz çünkü koruma altındaki veya koruma altına girmek üzere olan kadınların katledildiğini görüyoruz (M, 24, Sosyal Hizmetler Uzmanı),

Hayır, şiddetten korunmanın tek yolu toplumun kadın-erkek algısını değiştirmektir. Ve anlık önlemler şiddeti kalıcı olarak çözmeye yetmez (E, 27, Psikolog)

Katılımcılar sorunun yalnızca yasal düzenlemeler veya kolluk kuvvetleri ile çözülemeyeceğini, toplumun eğitilmesi ve kadına bakışın düzeltilmesinin gerektiğini belirtirken aynı zamanda uygulama yanlışlarını da öne sürmektedirler.

Düşünmüyorum. Kadın eşinden ayrılmak istiyor ve tedbir talebinde bulunuyor. Eş uzaklaştırılıyor ancak problem ortadan kalkmadığından dolayı gerilimi artıyor. Ailem dağıldı kaybedecek bir şeyim yok diyerek eşini öldürüyor. Problemin çözümüne yönelik bir çalışma olmadığını düşünüyorum diyerek (H, 26, Sosyal Hizmetler Uzmanı)

SONUÇ

Fiziksel güç veya iktidarın kasıtlı bir tehdit veya gerçeklik biçiminde bir başkasına uygulanması sonucunda maruz kalan kişide yaralanma, ölüm ve psikolojik zarara yol açması ya da açma olasılığı bulunması olarak tanımlanan şiddet insan hayatında kaçınılmaz bir olgu olarak yer almaktadır.

Şiddet birçok farklı şekilde ortaya çıkabilmektedir. Bunları fiziksel, psikolojik ve ekonomik şiddet ana başlıkları altında incelemek mümkündür. Günümüzde daha çok kadın ve çocuklara yönelen şiddet tartışılmakla birlikte aslında şiddet hemen herkese karşı uygulanabilmektedir. Şiddetin nedenleri ise aslında şiddeti uygulayan kişi sayısı ile doğru orantılıdır. Çünkü herkesin uyguladığı şiddet için farklı farklı sebepler ileri sürmesi muhtemeldir. Göregenli'nin (2004), İzmir'in merkez ilçelerindeki farklı semtlerde yaşayan 1033 katılımcı ile gerçekleştirdiği şiddet araştırmasında; eşinden şiddet gördüğünü belirten kadınların oranının sözel şiddet için % 36.4, fiziksel şiddet için % 22.4 olduğu görülmüştür.

Bu çalışmanın konusu olan kadına yönelik şiddet son yıllarda ülkemizin gündemini sıklıkla meşgul etmeye başlamıştır. Toplumsal cinsiyetçi ve feminist bakış açısına göre, Türkiye'de kadına yönelik şiddetin arka planında; kadını ve kadın bedenini sahiplenme olgusu yer almaktadır. Bu durum feminist bakış açısına göre; erkek egemen kültürün erkeklere bahşettiği (!) bir ayrıcalık olarak görülmektedir.

Kadın hayatının her aşamasında ailedeki erkek bireyler tarafından kendisini koruyamayacağı, tehlikeleri anlayamayacağı gerekçesi ile gözetim ve baskı altında tutulur. Kadın ayrıca bazı toplumsal kabullerin vücuda gelmiş halidir. Örneğin namus bu kabullerin başında gelmektedir. Kadının karşı cins ile gayriresmi herhangi bir birlikteliği namussuzluk anlamına gelip kimi bölgelerde ölümle sonuçlanan tepkiler ile karşılanmaktadır. Fiziksel şiddete uğrayan kadınların çoğu için, bu şiddet izole, tekil bir olay değil; süregelen istismar, saldırı, kötü muamele örüntüsünün bir parçasıdır ve kadınlar çok boyutlu, çoğul şiddet ve istismara maruz kalmaktadırlar ve bu şiddet ve istismarın önemli bölümü kronik doğadadır. Araştırmalarda, fiziksel şiddetin genellikle psikolojik şiddetle birlikte olduğu ve olguların üçte biri ile yarısı arasında değişen oranlarda seksüel şiddete de maruz kaldıkları belirtilmektedir

(WHO, 2002, 2005; Ellberg ve Heisse, 2005; Dutton, 2004; Renner, L. M., Slack, K.S., 2006).

Türkiye’de kadınların uğradığı şiddetin bir sebebi de kadınların şiddet konusundaki farkındalığının yetersiz olmasıdır. Bu durumun nedeni ise ataerkil toplum yapısı, toplumsal olarak kadınların ikinci planda oluşunun bizzat kadınlar tarafından da kabul görmesidir.

Bu çalışmada; özellikle bekâr ve çalışan kadınların kadınlık-erkeklik konusundaki farkındalığı ve bunu nasıl anlamlandırdıkları, aile ortamları ve bu ortamlarda şiddet ile tanışma durumları ve bir olgu olarak şiddet konusundaki farkındalıkları anlaşılmalı çalışılmıştır. Verilen cevaplardan anlaşıldığı kadarıyla, katılımcılar için Türkiye’de kadın olmayı tarif eden kelime “zor”dur. Bu zorlukların neler olduğu hakkında belirli bir argüman ortaya konulmasa da sanırız kast edilen ülkemizdeki kadına bakıştır. Kadınların aile içinde erkek kardeşleri ile olan farklılıkları da bir diğer argüman olarak ortaya çıkmaktadır.

Toplumda yaygın olan genel kanıya göre şiddete maruz kalan kadınlar düşük sosyo-ekonomik-kültürel tabakaya mensup kadınlardır. Yine şiddet uygulayanlar ise eğitim az, işsiz ya da az gelirliler, kırsal kesimde yaşayan erkekler olarak tasavvur edilmektedir. Oysa eğitilmiş ve daha üst sosyo- kültürel özelliklere sahip kadınlar da şiddet görebilmekte özellikle de belli bir eğitim düzeyi olan ve erkeklerle eşit olması gerektiğini düşünen kadınlar kendilerine yapılan muamelelere boyun eğmediği zaman ve hakkını aramaya kalkıştığında şiddet görebilmektedirler. Kocanın karısına yönelik şiddet uygulamalarını etkileyen faktörler araştırıldığında; sosyo ekonomik durum ve eğitim düzeylerinden oluşan kompozit değişkenin ailede kadına yönelik fiziksel şiddeti etkileyen faktörlerden biri olduğu ama çelişkili sonuçlar da bulunduğu belirtilmektedir (WHO, 2002, 2005).

Çalışmada kadınların şiddet konusundaki görüşlerini öğrenmek üzere içinde yaşadıkları aile ortamında şiddetin olup olmadığı, varsa kim tarafından hangi şekil ve şiddette uygulandığını ortaya koymak gerekmektedir. Katılımcıların verdikleri cevaplardan anlaşıldığı kadarıyla büyük çoğunluğu şehirli, orta gelirlilerde büyümüş, nispeten huzurlu bir çocukluk geçirmiştir. Diğer taraftan bazı katılımcıların küçük yaşlarda toplumda kanıksanmış bir davranış olarak ebevyn

şiddetine maruz kaldığı belirlenmiştir. Çocuk ebeveynlerinde gördüğünü hemen içselleştirmektedir. Evde babasının annesine şiddet uyguladığını gören erkek çocuğun bu davranışı ileride yakın çevresine eşine uygulama olasılığı çok yüksektir. Yine babasının annesine şiddet uyguladığına şahit olan kız çocuğunun bu durumu normalleştirilmesi ve ileride eşinden gördüğü şiddeti yadırgamama durumu ve bunu bir kader olarak görme eğilimi olacaktır (Aktaş, 2006: 31, 32). Ev içindeki ataerkil şiddet, daha güçlü olan bireyin, diğerlerini zorlayıcı gücün çeşitli biçimleriyle kontrol etmesinin kabul edilebilir bir şey olduğuna duyulan inanca dayanır, ki bu inançta da bireylerin daha çok küçük yaşta ebeveynleri arasındaki şiddete şahitlik etmesi büyük rol oynamaktadır (Hooks, 2000: 63).

Katılımcıların büyük bir bölümü şiddeti, istenmeyen, rencide edici, küçük düşürücü, hak edilmeyen bir davranış olarak görmektedir. Aynı zamanda katılımcıların şiddet ile ilk olarak ailede tanıştıkları gözlenmektedir. Katılımcılar şiddeti ortaya çıkaran nedenler içinde ise, toplumsal yapının aile içi şiddeti kabul etmesi, ekonomik yetersizlikler, psikolojik sorunlar vb. etkenleri öne sürmektedir. Çeşitli araştırmalarda; kadının ve eşinin eğitim düzeyinin yükselmesiyle ailede kadına yönelik şiddet oranlarının düştüğü belirlenmektedir (İlkkaracan, 1998, BAAKB, 2000; İçli, 1997; Kocacık ve ark., 2007). Çeşitli araştırmalarda, çocuk sayısının artmasıyla, ailede kadına yönelik şiddetin arttığı belirlenmiştir (Kocacık ve ark., 2007; Şahin ve Şahin, 2003)

Bir yandan bu şiddetin tanığı olarak, bir yandan kendisi de ailede şiddete maruz kalarak büyüyen çocuk yetişkinlik döneminde de şiddeti kabul edilebilir, kullanılabilir, işe yarayabilen, çatışmalarda başvurulabilir bir araç olarak görmekte ve kullanabilmektedir. Toplumda, ailede kadına yönelik şiddeti destekleyen, hak veren, meşrulaştıran tutumlar; bir yandan ailede kadının şiddet görmesini kolaylaştırırken, öte yandan maruz kaldığı şiddet için kadının suçlanmasına, bu şiddetin destek görmesine ve mağdur kadına yardım verilmemesine katkıda bulunmaktadır. Şiddete izin verilen, kullanılan şiddetin mazur görüldüğü, anlayışla karşılandığı ve toplumsal bir yaptırım olmadığı durumda da kadına yönelik şiddet uygulamaları artabilmektedir. Bu tutumları içselleştiren bireyler için de, ailede kadına yönelik şiddetin kullanılması ve bunun kabullenilmesi kolaylaşmaktadır. Toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin eşitlikçi olmayan, muhafazakar tutumlar, bir

yandan direkt olarak kadına yönelik şiddet uygulamalarını kolaylaştıran bir zemin oluştururken, öte yandan, ailede kadına yönelik şiddete ilişkin tutumları güçlendiren, besleyen zemini sağlamlaştırmakta ve böylelikle dolayımı olarak ailede kadına yönelik şiddetin artmasına yardımcı olabilmektedir.

Öte yandan kadına yönelik eşitsiz güç ilişkilerine dayalı şiddet ve bu şiddeti destekleyen tutumlar da, toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin eşitlikçi olmayan, muhafazakar tutumları güçlendirmektedir. Ailede kadına ve çocuklara yönelik şiddetin varlığı, kadına yönelik eşitlikçi olmaktan uzak, muhafazakar toplumsal cinsiyet rolleri ve ailede kadına yönelik şiddeti destekleyen tutumlar birbirleriyle etkileşim içinde; söz konusu şiddet sisteminin korunmasında, hem şiddet sarmalının kendi içinde güçlenmesinde hem de gelecek kuşaklara taşınmasında kritik aracılık işlevi görmektedirler. Yoksulluk, ekonomik sıkıntılar, eğitimsizlik gibi yapısal ve durumsal faktörler de bu şiddet sarmalının devamına ve güçlenmesine katkıda bulunmaktadır.

Katılımcılara şiddetin bir güç göstergesi olup olmadığına verilen cevaplara göre kadınlar şiddeti bir güç göstergesi değil tam tersine bir acizlik olarak görmektedir. Aynı zamanda hiçbir şeyin şiddeti haklı kılamayacağı da ortak kabul gören bir noktadır. Katılımcıların şiddetin ne kadarını tolere edebileceklerini öğrenmek üzere sorulan “bir tokat şiddet sayılır mı?” sorusuna da kadınlar sadece tokat değil her hangi bir kötü söz veya buna benzer psikolojik güdülemelerinde şiddet sayılacağını belirtmişlerdir. Ailede kadına yönelik şiddetin, erkekler ve kadınlar arasındaki eşitlikçi olmayan güç ilişkilerinin tarihsel bir göstergesi ve sonucu olduğu; erkek egemen anlayışı korumanın ve yeniden üretmenin bir mekanizması işlevi gördüğü belirtilmektedir (UN, 1993; UAÖ, 2004).

Katılımcılara şiddetin yaygınlığını anlamak üzere her erkeğin şiddet uygulayıp uygulamayacağı ve her kadının şiddet görüp görmeyeceği de sorulmuştur. Katılımcılar tamamına yakının her iki soruya da “hayır” şeklinde olmuştur. Bu da şiddetin aslında salgın bir hastalık değil bazı kişileri etkileyen lokal bir rahatsızlık olduğu algısının olduğunu göstermektedir. Ebeveynler arası şiddete tanık olan erkek çocukların, belirgin biçimde kızlara göre daha fazla şiddet davranışı gösterdiğini saptayan çalışmalar bulunmaktadır (Maxwell, 2003). Bir başka çalışmada ise, aile içi şiddet değişkenleri arasında; erkek çocuklarda, sadece

ebeveynler arası şiddetin çocuğun şiddet davranışları göstermesinde etkide bulunduğu; oysa kız çocuklarında, hem ebeveynler arası şiddetin hem de annenin çocuğa yönelik şiddetinin, çocuğun şiddet davranışları ile ilişkili bulunduğu gösterilmiştir (Jonson-Reid, 1998).

Şiddet uygulayanlar tarafından şiddete bir neden olarak sunulan, ekonomik yetersizlikler, aşk/tutku/kıskançlık gibi argümanların haklı nedenler olup olmadığı sorulduğunda katılımcılar; ekonomik yetersizliklerin şiddete yol açabileceği fakat bunun yeterli bir neden olamayacağı, diğer nedenler olan aşk/tutku/kıskançlığın ise hiçbir şartta şiddete neden olarak kabul edilemeyeceğini belirtmişlerdir.

Kadınların şiddete uğramaları halinde nerelere başvurabileceği, hakları ve devletin bu konudaki uygulamaları hakkında bilgi sahibi olup olmadığını anlamak üzere sorulan sorulara kadınların tamamına yakını, bu durumda yapılacak işlemler, başvuru yapılacak makamlar ve yasal düzenlemeler hakkında bilgi sahibi olduklarını belirtmişler fakat devlet tarafından alınan önlemlerin yetersiz olduğunu hatta bazı durumlarda şiddetin daha da yaygınlaşmasına neden olduğunu belirtmişlerdir.

Sonuç olarak araştırmaya katılan kadınların şiddeti hiçbir şekilde tolere etmeyeceği, kadına yönelik şiddetin oluşmasında birçok parametrenin bir arada rol aldığına yönelik farkındalık düzeylerinin yüksek olduğu, şiddetin nedenleri ve sonuçları hakkında bilgi sahibi oldukları anlaşılmaktadır. Son yıllarda aile içi farklı şiddet yaşantılarının, çocuklar üzerindeki etkilerinin çocuğun cinsiyetine göre farklılıklar gösterebildiğine ve bu konuyu araştıran çalışmalara ihtiyaç duyulduğu belirtilmektedir (Romite ve Grassi, 2007; Maxwell, 2003). Bu nedenle, kadına yönelik şiddetin önlenmesi ve kadınlarının haklarını dilediği gibi kullanabilmesi için devlet kurumlarına ve sivil toplum kuruluşlarına önemli görevler düşmektedir. Kadına yönelik şiddet ve kadın hakları konusunda uluslar arası ve ulusal hukukta gerekli düzenlemeler mevcut olduğu görülmektedir. Ancak, önemli olan bu düzenlemelerin hayata geçirilerek etkin olabilmesini sağlamaktır zira yalnızca kâğıt üzerinde kalan bir hükmün önleyici bir etkisi bulunmamaktadır. Buradan hareketle çalışmadan çıkarılacak öneriler aşağıda sıralanmıştır:

- Kadına yönelik şiddetin önlenmesi ve kadın haklarının ihlalinin önlenmesi amacıyla yapılması gerekenlerden biri, eğitimidir. Kadına ve

erkeğe, toplumsal cinsiyet eşitliği, yerleşik erkek egemenliği inancının yıkılması, kadına verilen değerin artması, kadının hayatın her alanda sorumluluk üstlenecek yetenekte olduğu, kadın hakları, şiddet konusunda bilinçlendirici eğitimlerin aktif olarak verilmesi ve bu eğitimlere katılımın sağlanmasıdır.

- Kadına yönelik şiddetin önlenmesi konusunda, kadına yönelik şiddete dikkat çekici kampanyaların etkin ve sonuç verecek şekilde sürdürülmesi, kadının şiddet sonrasında kurumlara başvurmasının daha kolay hale getirilmesi ve bu başvurularının etkili olmasını sağlayarak kadını korumak ve şiddet uygulayana caydırıcı önlemleri almaktır.
- Ayrıca, şiddet sonrası mağdura kadına yönelik koruma- tedavi iyileştirme hizmetlerin daha etkili biçimde sunulması ve gerektiği kadar sürekliliğinin sağlanması çok büyük önem taşımaktadır.
- Kapsamlı politikaların üretilmesi, ihtiyaçların tespit edilmesi, etkin ve çözüm odaklı hizmetlerin belirlenmesi, uygulama birliği sağlanması da kadına yönelik şiddetle mücadelede büyük öneme sahiptir.
- Türkiye’de geç başlayan kadına yönelik şiddetle mücadele her ne kadar hızlı bir gelişim süreci geçirse ve konuyla ilgili bilinçli adımlar atılmış olsa da bu çabaların ötesinde, kadına yönelik aile içi şiddet karşısında ve şiddet sonrasında mücadele edebilecek kurumların geliştirilmesi, önlemlerin artırılması gerekmektedir.
- Sonuç itibarıyla, kadınların temel insan haklarının ihlali olan şiddet önlenmesi gereken ciddi bir sorun olarak varlığını sürdürmekte de olsa önlenemeyecek nitelikte de değildir. Yasal düzenlemelerin etkin bir biçimde uygulanması ve şiddet konusunda her kurumun ve bireyin üzerine düşen sorumlulukları aktif ve ciddi bir şekilde yerine getirmesi durumunda şiddetin önlenmesi mümkün görülmektedir.

KAYNAKÇA

- Açıkel, S. (2009). *Kadına Yönelik Şiddetle Mücadelede Kadın Sığınma evi Önlemi: Türkiye Örneği* (Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Afşar, T.S. (2015). Türkiye’de Şiddetin “Kadın Yüzü”, *Sosyoloji Konferansları*, 52(2), 715-753
- Altınay, A.G., Arat, Y. (2008), Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet. 2. Baskı, İstanbul
- Aktaş, A.M. (2015). *Aile İçi Şiddet*. İstanbul: Elma Yayınevi.
- Arın, C. (1996). Kadına Yönelik Şiddet. *Cogito*, 6(7), 305-312.
- Atman, Ü.C. (2003). Kadına Yönelik Şiddet; Cinsel Taciz/İrza Geçme. *Sted Dergisi*, 12(9), 333-335.
- Arat, N. (1991) *Feminizmin ABC’Sİ*, İstanbul, Simavi Yayınları ABC Dizisi:6.
- Aslan, D., Vefikuluçay, D., Zeyneloğlu, S., Erdost, T., Temel, F. (2008), *Ankara’da İki Hemşirelik Yüksekokulunun Birinci ve Dördüncü Sınıflarından Okuyan Öğrencilerinin Flört Şiddetine Maruz Kalma, Flört İlişkilerinde Şiddet Uygulama Durumlarının ve Bu Konudaki Görüşlerinin Saptanması Araştırması*. Hacettepe Üniversitesi Kadın Sorunları Araştırma Merkezi. Ankara; 2008
- Avşar Baldan, G., Akış, N. (2017), Flört Şiddeti, *Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi* 43 (1) 41-44, 2017
- Bal, N. (2014). “Sosyolojide Şiddet Kavramı”.
<https://yurtvedunyadergisi.files.wordpress.com/2014/02/6-3.pdf>

- Başak, S., Kınır, S., & Yaşar, Ş. (2013). *Anka Kadın Raporları* (Kadının Görünmeyen Emeği: İkinci Vardiya No. 13-01) (ss. 1-66). Ankara: Anka Kadın Araştırma Merkezi.
- Baykal, T. (2008) *Ailede Kadına Yönelik Fiziksel Şiddet, Bu Şiddete İlişkin Tutumlar ve Kadının Şiddet Yaşantısı*, Doktora Tezi, Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Bahar, M. (2018). *Y Kuşağında Cinsellik Algısı İncelemesi: İzmir Örneği*, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Bahar, G., Savaş, H. A., Bahar, A. (2009). Çocuk istismarı ve ihmali: bir gözden geçirme, *Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi.*, 4(12): 51-65.
- Berbardvon Leer Vakfı Özet Raporu (2014). *Türkiye’de 0-8 Yaş Arası Çocuğa Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması*.
- Berg, B. L., Lune, H. (2015). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, (çev. Hasan Aydın), Eğitim Yayınevi, Konya.
- Bora, A. (2010). *Kadınların sınıfı: ücretli ev emeği ve kadın öznelliğinin inşası* (3. baskı). İstanbul: İletişim.
- Bora, A. (2015). *Evlilikte Kadına Yönelik Şiddet: Tutum, Yaşantı Ve Yasal Farkındalık Açısından Cinsiyetler Arası Karşılaştırma* (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü, İstanbul.
- Bowen, E., Heron, J., Waylen, A., & Wolke, D. (2005). Domestic violence risk during and after pregnancy: findings from a British longitudinal study. *BJOG: An International Journal of Obstetrics & Gynaecology*, 112(8), 1083-1089.
- Babcock, J.C., Green, J.E., Robie, C. (2004), Does batterers’ treatment work? a meta-analytic review of domestic violence treatment. *Clin Psychol Rev* 2004; 23:1023-1053.

- Bhandri, N., Strategies, A. (2005), *Tools for Working with Men and Boys to End Violence Against Girls, Boys, Women and other Men*. Kathmandu, Save the Children Sweden Regional Programme for South & Central Asia, 2005
- Bowen, E. (2011). *The Rehabilitation of Partner-Violent Men*. Oxford, Wiley&Blackwell, 2011.
- Buz, S. (2009), Feminist Sosyal Hizmet Uygulaması, *Toplum ve Sosyal Hizmet* Cilt 20, Sayı 1, Nisan 2009
- Cancian, F. (1992). "Feminist Science: Methodologies that Challenge Inequality". *Gender and Society*, 6, 623-642.
- Creswell, J. W. (2013). *Research design: Qualitative, quantitative, and mixed methods approaches (4th edition)*. USA, Sage publications
- Can, M. K. (2010). *Sağlık Çalışanının Aile İçi Şiddet Olgusuna Bakış Açısı* (Yüksek Lisans Tezi). Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Ceylan, E. (2013). Türk Hukukunda Aile İçi Şiddet ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesiyle İlgili Yeni Düzenlemeler. *TBB Dergisi*, (109), 13-54.
- Çakır, A. (2009). *Aile İçinde ve Toplumda Maruz Kalınan Fiziksel Şiddetin Değerlendirilmesi* (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü, İstanbul.
- Çakır, Ö., Budak, G., Sürgevil, O., & Harcar, T. (2008). Kadına Yönelik Şiddet ve Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddetin Durumu. *Toplum ve Demokrasi*, 2(4), 51-78.
- Çetintaş, A. (2015). Sosyolojik Kuramlara Hakim Temel Paradigmalar Çerçevesinde Toplum-Birey Dualizmi, *İnönü Üniversitesi Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt: 4, Sayı: 1, 25-42.
- Çıtak, T. (2016). Ev İçi Şiddete Müdahale-İşbirliği-Koordinasyon"- Viyana Aile İçi Şiddete Müdahale Merkezi (Wiener Interventionsstelle Gegen Gewalt in der Familie), Avusturya. İçinde 2010’larda Erkek Şiddetine Karşı Kadın

Sığınakları, Dayanışma Merkezleri ve Dayanışma Politikaları: Türkiye'den ve Avrupa'dan Deneyim Paylaşımları Konferansı (C. 1, ss. 8-12). İstanbul: Kadir Has Üniversitesi.

Çötök, N. A. (2015). Toplumsal cinsiyet rolü dâhilinde kadına şiddet olgusuna karşı kadın algısı. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 1(3), 778-790.

Damka, Z. (2009). *Sığınma Evinde Kalan Şiddet Mağduru Kadınlar: Anksiyete Duyarlılığı, Travmaya Bağlı Suçluluk, Travma Sonrası Stres Bozukluğu Ve Psikolojik Belirtiler* (Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Davas-Aksan, H.A., Aksu, F. (2007). The training needs of Turkish emergency department personnel regarding intimate partner violence. *BMC Public Health*, 7:350

Demirbilek, S. (2007). Cinsiyet ayrımcılığının sosyolojik açıdan incelenmesi. *Finans Politik & Ekonomik Yorumlar*, 44(511), 12-27.

Dişsiz, M., Hatun Şahin, N. (2008) Evrensel bir kadın sağlığı sorunu: kadına yönelik şiddet, *Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi*, 1(1): 50-58.

Dindaş, H. (2008). *Kadına Yönelik Eş Şiddetinin Sosyoekonomik Durum ve Yaşam Kalitesi ile ilişkisi* (Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Konya.

Dişsiz, M., & Şahin, N. H. (2008). Evrensel bir kadın sağlığı sorunu: kadına yönelik şiddet. *Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi*, 1(1), 51-58.

Doğan, H. (2013). *Kadına Yönelik şiddetin Önlenmesinde Denetimli Serbestlik Uygulamalarının Rolü*. Diyarbakır.

Ellsberg M. and Heise L. (2005). *Researching Violence Against Women: A Practical Guide for Researchers and Activists*. Washington DC, United States: World Health Organization, PATH

- El-Zanaty, Fatma and Ann Way. (2006). *Egypt Demographic and Health Survey 2005*. Cairo, Egypt: Ministry of Health and Population, National Population Council, El-Zanaty and Associates, and ORC Macro.
- Erbek, E., Eradamlar, N., Beştepe, E., Akar, H., & Alpan, L. (2004). Kadına Yönelik Fiziksel ve Cinsel Şiddet: Üç Grup Evli Çiftte Karşılaştırmalı Bir Çalışma. *Düşünen Adam*, 17(4), 196-204.
- Erkurt, A. (2015). *Kadına Yönelik Şiddet: Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik, Yetkecilik Ve Sosyal Baskınlık Yönelimi Açısından Bir İnceleme* (Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Eisenstein, R. Z. (1998) "Imagining Feminism". *Contemporary Feminist Theory A Text Reader*. M.F. Rogers (Ed), McGraw- Hill: 469-484
- Ergöçmen, B.A., Sunday, Ü., Yiğit, E.K. (2009), *Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet*. Ankara, T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, 2009.
- García-Moreno, C., Pallitto, C., Devries, K., Stöckl, H., Watts, C., & Abrahams, N. (2013). *Global and regional estimates of violence against women: prevalence and health effects of intimate partner violence and non-partner sexual violence*. Geneva, Switzerland: World Health Organization.
- Gökkaya, V. B. (2009). Türkiye’de Şiddetin Kadın Sağlığına Etkileri. *C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 10(2), 168-179.
- Güçlü, Sevinç (2012), Feminist Metodoloji Tartışmaları, *Mediterranean Journal of Humanities* 2012, 107-120
- Güleç, H., Topaloğlu, M., Ünsal, D., & Altıntaş, M. (2012). Bir Kısır Döngü Olarak Şiddet. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 4(1), 112-137.
- Güler, N., Tel, H., & Tuncay, F. Ö. (2005). Kadının Aile İçinde Yaşanan Şiddete Bakışı. *CÜ Tıp Fakültesi Dergisi*, 27(2), 51-56.

Gök, M. (2009) Aile İçi Şiddet ve Öfke İfade Tarzları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.

Güleç Özyekçin, D., Yetim, D., Şahin, E. M. (2012) Kadına yönelik farklı eş şiddeti tiplerini etkileyen psikososyal faktörler, *Türk Psikiyatri Derg.*, 23: 1-7

“Global and regional estimates of violence against women” (2013).WHO, Italy

Geffner, R., Mantooth, C. (2000), Ending Spouse/Partner Abuse: A Psychoeducational Approach for Individuals and Couples. New York, Springer Verlag, 2000.

Haj-Yahia, M.M. ve Uysal, A. (2008). Beliefs about wife beating among medical students from Turkey. *Journal of Family Violence* (2008) 23:119-133

Halıcı, C. (2007). *Gazete Haberlerinde Kadına Yönelik Şiddet: Posta Ve Takvim Gazetelerinde Kadına Yönelik Şiddet Haberleri Üzerine Bir Araştırma* (Doktora). Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.

Haskan, Ö., & Yıldırım, İ. (2012). Şiddet Eğilimi Ölçeği'nin Geliştirilmesi. *Eğitim ve Bilim*, 37(163), 16-26.

İlkkaracan, P. (1998). Doğu Anadolu'da kadın ve aile. *Bilanço 98: 75 yılda kadınlar ve erkekler. Tarih Vakfı Yayınları*, 1998, pp. 173 -192.

Jarusinsky, R. L. (1999). Genderdifference in perceivingviolence and itsimplicationforthe VAWA's civilrightsremedy. *Fordham Urb.*, (27), 965-1985.

Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele (2016-2020) Ulusal Eylem Planı. (2016). Ankara: Aile Ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü.

Kadir Has Üniversitesi. (2016). *Türkiye'de Toplumsal Cinsiyet Ve Kadın Algısı Araştırması 2016* (Toplumsal Cinsiyet Ve Kadın Çalışmaları Araştırma Merkezi). İstanbul.

- Kahraman, M.S. ve Çokamay, G. (2016). Aile İçi Şiddet ve Çocuklar Üzerindeki Etkileri: Temel Kavramlar, Güvenlik Planı Hazırlama ve Alternatif Tedavi Model Örnekleri, *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 8(4):321-336
- Karaboğa, I. (2013). *Şiddete Maruz Kalan Kadınlarda Psikolojik Belirtiler: Kişilik Özellikleri ve Sosyal Destek Algısı Açısından Bir İnceleme* (Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Karınca, E. (2008). *Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetle İlgili Ulusal ve Uluslararası Yasal Düzenlemeler*. Ankara: TC. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü.
- Kasapoğlu, A., & Karkıner, N. (Ed.). (2012). *Aile Sosyolojisi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Karaboğa, I. (2013) *Şiddete Maruz Kalan Kadınlarda Psikolojik Belirtiler: Kişilik Özellikleri ve Sosyal Destek Algısı Açısından Bir İnceleme*, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Kaymak Özmen, S. (2004) Aile içinde öfke ve saldırganlığın yansımaları, *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 37(2): 27-39.
- Kishor, S., Johnson, K. (2004). *Profiling Domestic Violence - A Multi-Country Study*. Calverton, Maryland: ORC Macro
- Kocacık, F., Kutlar, A., Erselcan, F. (2007). Domestic violence against women: A field study in Turkey. *The Social Science Journal* 44 (2007) 698-720
- Korukcu, O., Kukulu, K., Adak, N. (2012), The critical view of the women's reproductive health: the medicalization of the female body. *Türkiye Klinikleri J Med Ethics* 2012; 20:43-52.
- Koyuncuoğlu, T. (2019). *Sistemik Şiddete Karşı Bir Adalet Savunucusu, Türkiye Barolar Birliği*, Ankara.

- Kök Can, M. (2010) Sağlık Çalışanının Aile İçi Şiddet Olgusuna Bakış Açısı, Yüksek Lisans Tezi, Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul Üniversitesi.
- Köroğlu, E. (2007). *Ruhsal Bozuklukların Tanımsal ve Sayımsal El Kitabı*. Ankara: Amerikan Psikiyatri Birliği.
- Maxwell, C.D., Maxwell, S.R. (2003). Experiencing and witnessing familial aggression and their relationship to physically aggressive behaviors among Filipino adolescents. *Journal of Interpersonal Violence*, 18 (12), 1432 - 1451
- McNay, M. (1992). Social Work and Power Relations: Towards a Framework for an Integrated Practice, *Women, Oppression and Social Work Issues in Antidiscriminatory Practice*. Ed: M. Langan ve L. Day. Routledge: 48-66.
- Mies, M. (1995). "Feminist Araştırmalar için Bir Metodolojiye Doğru". (Çev. Ayşe Durakbaşı), Ed. Aynur İlyasoğlu, Serpil Çakır, & Necla Akgökçe. Farklı Feminizmler Açısından Kadın Araştırmalarında Yöntem, 48-67. İstanbul: Sel Yayıncılık
- Mihalic, S. W., Elliott, D. (1997) A social learning theory model of marital violence, *Journal of Family Violence*, 12(1): 21-47
- Mutlu Çocuklar Derneği (2013), Kadına Yönelik Şiddet Algısı-Kadın ve Erkek Bakış Açılıyla
- Ocak, D. (2017). *Bir İnsan Hakları Sorunu Olarak Kadına Yönelik "Şiddet"* (Yüksek Lisans Tezi). Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.
- Özerkmen, N. (2012). Toplumsal Bir Olgusu Olarak Şiddet. *Akademik Bakış Dergisi*, (28), 1-19.
- Özgentürk, İ., Karğın, V., Baltacı, H. (2012) Aile içi şiddet ve şiddetin nesilden nesile iletilmesi, *Polis Bilimleri Der.*, 14(4): 55-77.
- Page, A. Z., & İnce., M. (2008). Aile içi şiddet konusunda bir derleme. *Türk Psikoloji Yazıları*, 11(22), 81-94.

- Polat, O. (2001). *Çocuk ve Şiddet*. İstanbul: DER.
- Peacock, D., Levack, A. (2004), The men as partners program in South Africa: reaching men to end gender-based violence and promote sexual and reproductive health. *Int J Mens Health* 2004; 3:173-188.
- Rivett, M. (2006), Treatment for perpetrators of domestic violence: controversy in policy and practice. *Crim Behav Ment Health* 2006; 16:205-210.
- Romito, P., Grassi, M. (2007). Does violence affect one gender more than the other? The mental health impact of violence among male and female university students. *Social Science & Medicine* 65 (2007) 1222-1234.
- Scully, D. (1994). *Tecavüz cinsel şiddeti anlamak: Tutuklu tecavüzcüler üzerine bir inceleme*. (Ş. Tekeli & L. Aytek, Çev.). İstanbul: Metis Yayınları.
- Sezgin, H. (2007). *Partneri Tarafından Şiddet Görmüş Ve Kadın Sığınma Evinde Barınan Kadınların Kullandıkları Baş etme Yöntemleri İle Algıladıkları Sosyal Desteğin Ruhsal Sağlıkları İle İlişkinin İncelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü, İstanbul.
- Slattery, M. (2010). *Sosyolojide temel fikirler*. (Ü. Tatlıcan & G. Demiriz, Çev.). Bursa: Sentez Yayıncılık.
- Somersan, S. (1996). Şiddetin İki Yüzü. *Cogito*, 4, 41-50.
- Subaşı, N., Akın, A. (2003). Kadına yönelik şiddet; nedenleri ve sonuçları. *Toplumsal Cinsiyet, Sağlık ve Kadın*, 231-249.
- Stone, G., McKenry, P.C., Clark, K.A. (1999), Fathers' participation in a divorce education program: a qualitative evaluation. *J Divorce Remarriage* 1999; 30:99-113.
- Straus, M.A, (2004), International Dating Violence Research Consortium. Prevalence of violence against dating partners by male and female university students worldwide. *Violence Against Women* 2004; 10(7): 790-811.

- Sugarman, D., Hotaling, G. (1989), Dating Violence: Prevalence, Context, and Risk Markers. *Violence in Dating Relationships* 1989; 3-32.
- Subaşı, N., Akın, A. (2003), *Kadına Yönelik Şiddet; Nedenleri ve Sonuçları. Toplumsal Cinsiyet, Sağlık ve Kadın. Hacettepe Üniversitesi Kadın Sorunları Araştırma Merkezi ve Uygulama Merkezi, Ankara: Hacettepe Yayınları;2003.231-248*
- Starzyk K.B., Marshall W.L. (2003) Childhood Family and Personological Risk Factorsfor Sexual Offending. *Aggression and Violent Behavior*, 8: 93-105.
- Şahin, E., M., Yetim, D., Güleç Öyekçin, D. (2012) Edirne’de kadına yönelik eş şiddeti yaygınlığı ve kadınların şiddete karşı tutumları, *Cumhuriyet Tıp Derg.*, 34: 23-32
- Şahin, G. A. (2010). *Aile İçi Şiddet Kavramı ve Aile İçi Şiddetin Uluslararası ve Ulusal Hukuki Belgelerdeki Düzenlemesi*. (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Şentürk, Ş. (2015). *Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele İletişim Eğitim Programının Etkililiği* (Doktora Tezi). Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bolu.
- Tarhan, N. (2016). *Kadın psikolojisi*. İstanbul: Nesil.
- Temel, M., Şişman., F. N. (2013). Kadına yönelik cinsel saldırılarda hemşirelik yaklaşımı. *Journal of Psychiatric Nursing*, 4(2), 85-90.
- Toku, N. (2014). *Kadınların ve kız çocuklarının insan hakları: kadına yönelik şiddet ve ev-içi şiddet*. Ankara: Savaş Yayınevi.
- Topaloğlu, M. (2009). Töre Saiki ile İnsan Öldürme Suçu”. *İstanbul Barosu Dergisi*,83(1), 132-135.
- Tuşkan, A.A. (2013). Uluslararası ve Ulusal Boyutta Aile İçi Şiddetle Mücadele, *İstanbul Barosu Dergisi*, 87(1), 25-38.

- Toros, I.A. (2010) Aile İçi Şiddete Maruz Kalmış Kadınların MMPI Profillerinin İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Adana.
- Uluslar arası Af Örgütü (2004). Türkiye: Aile içi şiddete karşı kadınlar. www.amnesty.org.tr.
- United Nation (2003). Birleşmiş Milletler Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesi Bildirgesi. G.A. res. 48/104, 48 U.N. GAOR Supp. (No. 49) at 217, U.N. Doc. A/48/49 (1993).
- Usdin, S., Scheepers, E., Golstein, S., Japhet, G. (2005), Achieving social change on gender-based violence: a report on the impact evaluation of Soul City's fourth series. *Soc Sci Med* 2005; 61:2434-2445.
- Uysal, C., Kır, M. Z., Korkmaz, M., Bozkurt, İ., Sivri, S., Bez, Y. (2014) Bir Üniversite Hastanesinde Görevli Sağlık Çalışanlarının Aile İçi Şiddete Maruziyetleri, *Adli Tıp Derg.*, 28(3): 245-255.
- Üstünel, A. Ö., Sakallı, A. E., Büyükgöze, S., Canbolat, T., & Güreli, Z. (2017). *Kadına Yönelik Şiddetle Mücadelede "İyi" Uygulamalar*. İstanbul: Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı.
- Vahip, I., & Doğanavşargil, Ö. (2006). Aile İçi Fiziksel Şiddet ve Kadın Hastalarımız. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 17(2), 107-114.
- Wallace, R.A., Wolf, A. (2012). *Çağdaş sosyoloji kuramları: klasik geleneğin genişletilmesi*. İstanbul: Doğu Batı Yayınları.
- WHO (2002) World Report on Violence and Health, Edited by Krug, E. G., Dahlberg, L.L., Mercy, J.A., Zwi, A.B., Lozano, R., World Health Organization, 2002 Geneva
- WHO (2005). Multi-country Study on Women's Health and Domestic Violence against Women, -(authors)Garcia-Moreno, C., Jansen, H.A.F.M., Ellsberg, M., Heise, L., Watts, C. World Health Organization, 2005, Geneva

- Yalvaç, M. (2000). *Aile Sosyolojisi, İlkel Toplumdan Modern Topluma Aile*, Malatya.: Evin Ofset.
- Yıldırım, A. (1998). *Sıradan Şiddet: Kadına ve Çocuğa Yönelik Şiddetin Toplumsal Kaynakları*. İstanbul: Boyut Yayınevi.
- Yıldırım, S. (2016). *Kadına Yönelik Şiddet Ve Ataerkillik* (Yüksek Lisans Tezi). Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yörük, S. (2010). *Kadına Yönelik Şiddet: Antalya Örneği* (Yüksek Lisans Tezi). Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya.
- Yüksel, İ., Çavlin, A., & Ergöçmen, B. (Ed.). (2015). *Türkiye’de kadına yönelik aile içi şiddet araştırması, Ankara, 2015*. Ankara: T.C Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı: Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü.
- Zachary, M. J., Mulvihill, M. N., Burton, W. B., & Goldfrank, L. R. (2001). Domestic Abuse in the Emergency Department: Can a Risk Profile Be Defined? *Academic Emergency Medicine*, 8(8), 796-803.
- Zara Page, A., İnce, M. (2008) Aile içi şiddet konusunda bir derleme, *Türk Psikoloji Yazıları*, 11(22): 81-94.

EKLER

EK:1 Nitel Görüşme Formu

YOZGAT'TA ÇALIŞAN BEKÂR KADINLARIN ŞİDDET ALGISI

GÖRÜŞME SORULARI

1)DEMOGRAFİK BİLGİLER

1. Yaşınız: (.....)

2. Cinsiyetiniz

0 Kadın 0 Erkek

3. Medeni durumunuz

0 Evli 0 Bekar

4. Eğitim durumunuz

0 Önlisans 0 Lisans 0 Lisansüstü

4. Mesleğiniz: (.....)

5. Çalışma durumunuz

0 Çalışıyor 0 Çalışmıyor

6.Aylık ortalama kazancınız

0 0-1000 0 1000-2000 0 2000-3000 0 3000 ve üstü

2) ERKEK/KADIN OLMAK

1. Kadın olmak sizce nasıl bir şeydir?

2. “Erkek adam ağlamaz” sözüne katılıyor musunuz? Niçin?

3. “Saçı uzun akli kısa” sözüne katılıyor musunuz? Niçin?

4. Erkekliğe/kadınlığa ters düşer dediğiniz davranışlar nelerdir?

3) KATILIMCILARIN AİLE ORTAMLARI

1. Nasıl bir aile ortamında yetiştiniz?
2. Anne ve babanız ne iş yapardı?
3. Anne ve babanızın birbirleriyle ilişkileri nasıldı?
4. Kardeşleriniz var mı? Aileniz kardeşler arasında eşit davranır mıydı? Biraz anlatır mısınız?
5. Kız/erkek çocuk olmak size nasıl yansıtılırdı?
6. Anne veya babanızdan veya başkalarından hiç şiddet gördünüz mü?
7. Babanız anne veya varsa kız kardeşlerinize hiç şiddet uygular mıydı? Şiddet
8. Şiddet uygulama nedenleri ne olurdu?

4) ŞİDDET

1. Şiddeti nasıl tanımlarsınız?
2. Şiddeti nasıl öğreniyoruz? Kimler vasıtasıyla öğreniyoruz?
3. Şiddeti körükleyen çevresel etmenler nelerdir?
4. Haklı şiddet var mıdır? Nelerdir?
5. Şiddet bir güç göstergesi midir?
6. Erkekler niçin şiddete başvurma ihtiyacı hissediyor olabilirler?

7. Her erkek şiddet uygular mı?

8. Her kadın şiddet görür mü?

9. Çocukluğunuzda ailenizdeki yetişkinler tarafından küfür, hakaret, tehdit, küçük düşürme, aşağılama, alay etme, görmezden gelme gibi tutum ve davranışlara maruz bırakıldınız mı?

10. Çocukluğunuzda ailenizdeki yetişkinler tarafından tokat, yumruk, tekme atma vb. davranışlar aracılığıyla fiziksel olarak şiddete maruz bırakıldınız mı?

11. Çocukluğunuzda babanız annenize tokat, yumruk, tekme atma vb. davranışlar aracılığıyla fiziksel şiddet uygular mıydı?

12. Çocukluğunuzda babanız annenize küfür, hakaret, tehdit, küçük düşürme, aşağılama, alay etme, görmezden gelme gibi tutum ve davranışlar sergiler miydi?

13. Yaşanılan şiddette payınız olduğunu düşünüyor musunuz/düşünür müsünüz?

15. Ekonomik gücün olmaması şiddetin oluşmasına sebep olabilir mi?

16. Bir “tokat” şiddet sayılır mı? Neden? Fiziksel şiddet dışı şiddet örneklerini de sorabilirsin.

17. Sizce ‘şiddet’ bir disiplin etme, kontrol altına alma, yönetme aracı mı?(Baskı ve zorbalık)

18. Sizce yaşanılan şiddet aile içerisinde mi kalmalı yoksa gerekli resmi kurumlara bildirilmeli midir?

19. Şiddet affedilmeli midir? Neden?

20. Aşk ve kıskançlık adına işlenen cinayetler hakkında ne düşünüyorsunuz?

21. Sizce kadınların yaşadığı şiddet yaşam koşullarından mı kaynaklanmaktadır yoksa kendi seçimleri yüzünden mi?

22. Şiddet sonrası kadınların hakları nelerdir? Bilginiz var mı?

23. Devletin kadına yönelik şiddeti önleme amaçlı yasa ve müdahalelerini biliyor musunuz ve nasıl değerlendiriyorsunuz?

24. Şiddet öncesi ve sonrası kadınları koruma yöntemlerinin yeterli olduğunu düşünüyor musunuz? Neden?

ÖZGEÇMİŞ

05.11.1990 Kocaeli- Gölcük doğdu. İlk ve orta öğretimimi Gölcük İlk Öğretim Okulunda tamamladı. Lise öğrenimimi İhsaniye Yabancı Dil Ağırlıklı Lisesi'nde tamamladı. Üniversite eğitimimi 2008-2012 yılında Dumlupınar Üniversitesi Sosyoloji bölümünde tamamladı. 2014 yılında Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına Sosyolog olarak atandı. Şu anda İstanbul ilinde Şiddet Önleme ve İzleme Merkezinde sosyolog olarak çalışmakta. Halen Yozgat Bozok Üniversitesinde tezli yüksek lisans öğrencisi.

